

R.A. Sosialdepartementet, 3. Sosialkontor B,
boks 243.

109594

I N N S T I L L I N G

til

Sosialdepartementet

fra

K R I G S B A R N U Y V A L G E T · 9/7 - 3/11 - 1945

I. Utvalget og dets mandat.....	side 1.
II. Abteilung Lebensborns virksomhet.....	- 3.
III. Om barn født utenfor ekteskap.	
A. Norsk rett.....	- 11.
B. Norsk internasjonal privatrett.....	- 13.
C. Tysk rett.....	- 14.
D. Andre land.....	- 16.
IV. Stemningen i Norge og blant norske i utlandet.....	- 22.
V. Krigsbarn. Foreløpige merknader om barna og mødrene.....	- 44.
VI. <u>Fastsetting av farskap m.v.</u>	- 57.
VII. Spørsmålet om å sende alle eller en del av barna ut av landet.	
A. Til Tyskland.....	- 72.
B. Til annet land enn Tyskland.....	- 91.
VIII. Registrering av krigsbarn og oppnevning av verge.....	- 95.
IX. Navneendring.....	- 96.
X. Øyeblikkelige tiltak til vern for krigsbarn.....	
A. Foreldrene har inngått ekteskap. Behandlingen av barn av norsk avstamning som blir funnet i Tyskland.....	- 98.
B. Krigsbarn hos ugift mor (eller moren krever barnet).....	- 102.
C. Krigsbarn adoptert i Norge.....	- 106.
D. Krigsbarn satt bort til oppfostring i Norge.....	- 108.
E. Krigsbarn på barneheim.....	- 109.
F. Oppretting av små barneheimer.....	- 109.
G. Utdanning av pleiepersonale.....	- 110.
H. Utbygging av åndssvakeomsorgen.....	- 111.
I. Oppretting av et krigsbarnkontor med tilknyttet utvalg.....	- 112.
J. Påvirkning av opinionen.....	- 114.
XI. Varige tiltak.	
A. Barna blir hos moren.....	- 120.
B. Oppfostring.....	- 121.

C. Adopsjon.....	side 122.
D. Oppheving av arverett, Odels- og åsetesrett.....	- 125.
E. Spørsmål om å fjerne opplysningene om farskap.....	- 127.
XII. Dekning av utgiftene.....	- 135.
XIII. Utkast til lov om krigsbarn med motiver.....	- 143.
XIV. Tilråding.....	- 156.
XV. Bilag. Beretning fra dr. Else Thingstad om den internasjonale kongress i Zürich i september 1945 til behandling av barn som hadde lidd skade på grunn av krigen.....	- 159.

I N N S T I L L I N G
til
Sosialdepartementet
fra
KRIGSBARNUTVALGET.

I. Utvalget og dets mandat.

Ifiden fra årsskiftet 1940/41 til frigjøringa i mai 1945 ble det etter tyske oppgaver født om lag 8.000 barn utenfor ekteskap i Norge med norsk mor og tysk far, og på grunnlag av disse oppgavene vil en kunne rekne med at antall barn av denne kategori vil komme opp i om lag 9.000 ved utgangen av 1945. En del av barna er imidlertid blitt legitimert ved etterfølgende ekteskap mellom foreldrene, noe som en senere skal komme tilbake til.

Spørsmålet om hvilke retningslinjer som burde bli lagt til grunn for behandlingen av norske barn med tyske fedre (heretter kalt krigsbarn) og i tilfelle deres mødre etter frigjøringa, har under hele okkupasjonstiden vært ^{omfattet} med en levende interesse av alle lag av befolkningen i Norge og av norske i utlandet. Det var enighet om at de norske myndighetene måtte ta spørsmålet opp til behandling, og at det snarest mulig etter frigjøringa måtte bli trukket opp retningslinjer for hvilke tiltak som måtte treffes.

Nærværende utvalg (Krigsbarnutvalget) ble oppnevnt av Sosialdepartementet 9. juli 1945 for å ta opp til behandling spørsmål som reiser seg i samband med barn født utenfor ekteskap med norsk mor og tysk far. Som medlemmer av utvalget ble oppnevnt:

1. Byrettsdommer Inge Debes, formann,
2. byråsjef Erling Arneberg, Justisdepartementet,
B.
3. res.kap. Ingvald Carlsen, Norges Barnevernråd,
4. dr. Else Thingstad, Ullevål sjukehus, og
5. journalist Ragna Hagen.

Som sekretær i utvalget ble oppnevnt sekretær i Sosialdepartementet, Leif Fjogstad.

Om utvalgets mandat uttalte departementet i brev til formannen av 9. juli 1945:

Norsk statsborgerskap

"Utvalget vil i første rekke ha til oppgave å overveie og uttale seg om spørsmålet om det under omsyn til barnas vel og de øvrige forhold som gjør seg gjeldende, vil framstille seg som ønskelig å søke å få sendt barna og i tilfelle deres mødre til Tyskland. Uansett hvilket resultat utvalget kommer til i dette spørsmålet, bør utvalget videre komme med framlegg om hvilke særlige rådgjerder som i tilfelle bør tas her i landet for å søke oppnådd at barna så vidt mulig kan bli oppdradd til og bli inn som ordinære samfunnsmedlemmer.

Den nærmere avgrensning av mandatet bør skje i samråd med departementet.

Det er av betydning at utvalget påskynner arbeidet mest mulig, slik at innstillingen kan bli avgitt så snart råd er og i hvert fall før hausten".

Oppnevnt?

Utvalget holdt sitt første møte mandag 9. juli 1945. Mötet var av forberedende art, idet noen skriftlig oppnevning og redegjørelse for utvalgets mandat ennå ikke var mottatt. Utvalget fant det ønskelig å inspisere den barneheimen som de tyske myndighetene hadde innrettet på Godthåb i Bærum, og dette ble gjort samme dags ettermiddag.

Utvalget har i brev til departementet av 14/7 1945 anmodet om at det ble satt i verk følgende öyeblikkelige tiltak:

- 1) utdanning av pleiepersonale og undersöking av muligheten for bistand fra Sverige og Danmark med omsyn til overordnet pleiehjelp,
 - 2) innhenting av opplysninger fra fattigstyrene om barn med norsk mor og tysk far,
 - 3) henstilling til de militære myndighetene om at det måtte bli sørget for at kvinner som har inngått ekteskap med tyskere her i landet, tar sine barn med seg, dersom de forlater landet,
 - 4) innhenting av opplysninger fra utlandet om de åtgjerder som blir truffet med barn av ugifte mødre med tyskere,
- Impressum!*

- 5) staten overtar Godthåb i Bærum til bruk som observasjonsheim; pastor Carlsen har dog dissentert på dette punkt.
- 6) nedsettelse av et særskilt utvalg for å undersøke muligheten av psykiatrisk gransking av mödrene.

Videre har utvalget i brev til departementet av 17/7 1945 pekt på ønskeligheten av at det blir opprettet et eget kontor for krigsbarnsaker, og i brev 23/7 1945 henstillet at det blir tilsatt en egen barnelege på Godthåb. Utvalget har også overfor departementet rådd til at de tiltak som direktør Ödegård i brev til departementet av 10/8 1945 (jfr. senere under V) har foreslått med omsyn til psykologisk og psykiatrisk gransking av mödre og barn blir satt i verk så snart råd er, og i brev til departementet av 3/9 1945 pekt på ^{at} UNRRA.s representant i Norge Harald Lund overfor formannen har opplyst at UNRRA er villig til å sende sakkyndige til Norge for å hjelpe til med en slik gransking.

Mellom mötene har utvalgets medlemmer fått seg oversendt avsnitt av denne utredning etter hvert som de var ferdige fra arbeidsutvalget (formannen og sekretæren), som så har utarbeidet nytt utkast på grunnlag av medlemmenes merknader ^{under fellesmøtet} og igjen forelagt det nye utkastet for medlemmene. Derpå har utvalget ^{i et sluttmøte} i fellesmøte drøftet den endelige utforming av nærværende innstilling.

L II. Abteilung Lebensborns virksomhet.

De tyske okkupasjonsmyndighetene ble på et tidlig stadium klar over at den norske befolkning var alt annet enn velvillig innstilt overfor norske kvinner som hadde samkvem med de tyske soldatene og hadde fått eller ventet barn med dem, og allerede i desember 1940 ble det opptatt forhandlinger mellom forskjellige tyske myndig-

heter i Norge for å finne fram til en ordning som kunne ivareta de tyske interessene i disse forhold.

I februar 1941 ble det så vedtatt å opprette en egen avdeling av institusjonen Lebensborn ("Livskilde") som var opprettet i Tyskland i 1935 etter foranledning av "der Reichsführer - S.S." med den oppgave å ta seg av "rase- og arvebiologisk verdifulle" mødre og barn. Den norske avdelingen av Lebensborn (heretter kalt LE) trådte i virksomhet i slutten av mars 1941 og ble underlagt "der Höhere S.S.- und Polizeiführer Nord" innenfor rammen av Reichskommisariatet og finansiert gjennom dette. Hovedkontoret for LE ble lagt til Oslo, hvor avdelingen disponerte 4 etasjer i Arbinsgate 7 med et samlet personale som gikk opp i ca. 60 personer. Underavdelinger ble opprettet i Bergen og Trondheim. De tyske soldatene ble oppfordret til å melde fra direkte til LE når de ventet et barn med en norsk kvinne, og etter hvert vendte også norske kvinner, som var blitt besvangret av tyske soldater, seg til LE av eget tiltak med anmodning om hjelp og støtte.

I den første tiden etter okkupasjonen forekom det at det i samsvar med lov nr. 3 av 10/4 1915 om barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre, ble utferdiget forelegg mot tyske soldater, og i enkelte tilfeller kom visstnok slike saker for norsk domstol med den følge at tyske soldater ble dømt som barnefar eller til bidragsplikt. De tyske myndighetene motsatte seg imidlertid at det ble gått fram i samsvar med norsk lov i disse sakene, ~~og xxxxxxxxxxforordning~~ idet de hevdet at reglene om eksteritorialitet måtte brukes analogisk i disse forhold, Vjfr. også utredningen under III D.1., og ved tysk forordning om omsorg for barn av personer

1)
 28. juli 1942, utferdiget i "der Führers" hovedkvarter, ble det bestemt i § 5 :

- (1) Vernemaktsdomstolene fastslår etter anmodning og under anvendelse av tysk rett, om vedkommende person tilhørende vernemakten anses som barnets far. //
- (2) De alminnelige tyske domstoler kan ikke treffe avgjørelser med hensyn til fastsettelsen av farskapet, av underholdningsbidrag eller andre krav som framgår av farskapet, så vidt angår personer tilhørende den tyske vernemakt".

Framgangsmåten for å få fastslått farskapen var ifølge en bok av Rediess, jfr. senere, den at vedkommende tyske soldat, som var oppgitt ^{Som} eller hadde meldt seg som barnefar, etter barnets fødsel ble oppfordret til å anerkjenne farskapen ved en Feldgericht. Dersom han anerkjente farskapen på denne måten, var dermed farskapen ansett som fastslått. Benektet han farskapen, ble saka brakt inn for særskilte Wehrmachtsgerichte som fastlo farskapsforholdet etter tysk rett og på grunnlag av innhentede opplysninger, blodprøver m.v. Saksbehandlingen ble ofte vanskeliggjort ved at vedkommende tyske soldat først måtte oppspores, i mange tilfelle hadde han forlatt stedet og sto ikke lenger i forbindelse med barnemoren, eller han kunne være død. Det forekom også at barnemoren ikke en gang kjente soldatens navn.

Den nevnte tyske forordning av 28. juli 1942 bestemmer ellers i § 1 at det "til vedlikehold og fremme av rasemessig sett verdifullt germansk arvegods" etter søknad fra mödrene og gjennom foranstaltning av Reichskommisariatet skal tilstås barn av tyske militærpersoner med norske (eller nederlandske) kvinner en spesiell for- ^{omsorg} sorg og beskyttelse. Forsorgen omfatter ifølge § 2 overtakelse av utgiftene ved fødslen, innrømmelse av underholdsbidrag til mödrene i tiden før og etter nedkomsten,

2) Forsorgen

utbetaling av underholdsbidrag til barna, anbringelse av mödrene i klinikker eller heim, anbringelse av barna i heim med mödrenes billigelse og liknende forholdsregler. I § 3 bestemmes det at "omsorgen for mödrene og barna skal bevirke at mödrene skånes for enhver ulempe og at barnas utvikling opphjelpes" og videre at det etter ønske skaffes mödrene et passende arbeidssted.

2) Ved forordning av Reichskommisar Terboven av 18. februar 1943 ble det bestemt at nevnte forordning av 28. juli 1942 skulle gjelde tilsvarende for barn, som andre i Norge tjenestgjørende tyske statsborgere har fått med norske kvinner. I disse tilfelle trådtå S.S.- und Polizeigericht Nord istedenfor vernemaktsdomstolene.

§ 7 i forordningen av 28. juli 1942 fastsatte at sjefen for den tyske vernemakts overkommendo i forståelse med vedkommende Reichsministre og Reichskommissarer kunne gi slike retts- og forvaltningsforskrifter som er nødvendige til gjennomføring og utfylling av forordningen. I henhold hertil utferdiget sjefen for vernemaktens overkommando, Keitel, den 13. februar 1943 en forordning om gjennomføring av forordningen av 28. juli 1942. I § 4 i gjennomføringsforordningen heter det:

- "(1) Som barnets far anses den som i unnfangelstiden har hatt samleie med moren, såframt ikke også en annen har hatt samleie med henne i denne tid. Et samleie blir imidlertid å sette ut av betraktning hvis det etter omstendighetene er helt umulig, at moren kan være blitt fruktsommelig ved dette samleie.
- (2) Som unnfangelsestid gjelder tiden fra den 181 til og med den 302. dag för barnets födselsdag".

Videre bestemmer § 7:

"Erkjenner en person tilhørende vernemakten etter barnets födsel sitt farskap i offentlig dokument, kan han ikke påberope seg at en annen har hatt samleie med moren i unnfangelsestiden".

Om dommerens stilling heter det i § 10:

"Vernemaktsdomstolene skal, på embets vegne under hensyntaken til partenes påstander anstille de påkrevde undersøkelser til konstatering av kjønnskjærningene og foreta de bevisopptakelser som anses nødvendige".

I § 13 bestemmes:

"(1) Partene og vitnene skal, i den utstrekning det er påkrevd, til konstatering av barnets avstamning underkaste seg arve- og rasesmessige undersøkelser, spesielt tillate at det tas blodprøver for bestemmelse av blodtypen".

.....

Og i § 19 heter det:

"Virkingen av fastsettelsen av farskapet retter seg etter den gjeldende rett innen rammen av den Tyske Borgerlige Lovbok".

Ved forordning av 13. august 1943 bestemte

Reichskommissar Terboven at forskriftene i gjennomføringsforordningen av 13. februar 1943 skulle gjelde tilsvarende for barn som andre i Norge innsatte tyske statsborgere har med norske kvinner.]

(Nærmere bestemmelser om omsorg for og bidrag til mor og barn ble fastsatt ved forordning av Reichskommissariatet i Norge av 26. oktober 1943. Det bestemmes her at fødselshjelpen i Lebensbornheimene er gratis og at omkostningene ved nedkomsten heime eller i norsk klinikk, reiseomkostninger, utlegg til legeundersøking, raseundersøking m.v. overtas av LE. Når moren har barnet hos seg heime, får hun et underholdsbidrag på 50 kroner pr. måned. I tillegg til dette får hun et månedlig bidrag på kr. 30.- som betales til og med den 9de måned etter barnets fødsel. Ved bortsetting av barn betaler LE et bidrag på kr. 30.- pr. måned. Blir barnet satt hort i norsk barneheim, betaler LE omkostningene ved oppholdet.

I henhold til dette opprettet LE egne heimer for svangre kvinner i flere byer som Oslo, Bergen og Trond-

8

hjem ved å rekvirere bygninger som ble funnet egnet for formålet. Også Geilo turisthotell ble tatt i bruk til dette formål. Videre ble det opprettet fødeheimer bl.a. på Hurdals Verk og Klekken turisthotell. Særskilte barneheimer ble innrettet bl.a. i den tidligere rekonvalesentheim Godthåb i Bærum og på Stalheim turisthotell. Ellers holdt LE kurser for mödrene, bl.a. i barnestell, husstell, "Weltanschauung" og i tysk språk, formidlet ekteskap mellom barnemoren og vedkommende tysker og overflytting til Tyskland, utbetalte bidrag til mödre og barn m.v.

Hvis det var tale om ekteskap og overføring til Tyskland av mor og barn, ble det krevd at mödrene snarest mulig skulle fremstille seg til "rasebedømmelse". ("Det en ingen legeundersökelse, men en rent ytre bedømmelse", heter det i et brev til en barnemor). Vedkommende kvinne måtte bringe med seg familiebilder av foreldre og beste-foreldre på begge sider, (~~sak 1266~~).

I hovedkontoret i Arbinsgate 7 ble det fört register over alle barnefödsler. Ved hver melding om forestående barnefödsel ble det opprettet et eget kort for moren og et kort for den oppgitte barnefar, mens barnet fikk et eget aktomslag med fortlöpende nummer, som det ble henvist til på kortene for moren og faren. Videre inneholder arkivet opplysninger om hvilke barn som er bortsatt i plöie eller adoptert, oppgave over mödre som er flyttet til Tyskland m.v. Arkivet er preget av orden og grundighet, men det er neppe i alle deler helt fullstendig. Således kan en ikke uten videre gå ut fra at alle norske barn med tyske fedre er kommet med i arkivet. Videre er det tegn som tyder på at det har vært fjernet enkelte opplysninger fra arkivet, antakelig av uvedkommende i tiden omkring 8.mai 1945. En nærmere gjennomgåing av arkivet vil være påkrevd for å

Ifølge en bok som ble utgitt av politigeneralen Rediess i 1943 om LE.s virksomhet (med tittel "S.S. Für ein Grossgermanien, III Folge, Schwert und Wiege") ble det født to barn med norsk mor og tysk far allerede i november 1940, i desember ingen. I 1941 ble det født 726 barn og 1388 i 1942. Pr. 8.mai 1945 var det ifølge arkivet født i alt 8020 barn, hva der svarer til mellom 4 og 5 barnefødsler pr. dag i de 5 årene okkupasjonen varte.

Den nevnte boken av Rediess gir forøvrig et instruktivt bilde av det tyske syn på befolkningsproblemet i Norge og forholdet til krigsbarna. Rediess innleder med å si at det framtidige Europas skjebne står og faller med den biologiske bestand til de germanske folk. Men forholdene i Norge var en stor skuffelse for tyskerne i denne henseende, da de kom hit i 1940. "Denn von einer heldischen Gesinnung ist beim heutigen Norweger nicht mehr viel zu spüren". Og folketilveksten i Norge ble stadig mindre, dels som følge av utvandringen og dels på grunn av nedgangen i fødselstallet. Men rase- og arveanleggene hos det norske folk er "minst likeså gode som hos det tyske", og retningslinjene for den tyske politikk på dette område måtte være å skape en annen åndelig innstilling hos det norske folk: "Eine Erziehung besonders der Jugend und der Kinder wird auch die Norweger wieder zu einem "nordischen" Volk nach unseren Begriffen machen können. Das ist unser Ziel".

Rediess fortsetter med å si at det i en krig alltid er de beste som faller, og at det må dras omsorg for at soldatene som bærere av det verdifulleste arveanlegg i folket lever videre i sine barn. Adgangen for soldater til å inngå ekteskap må derfor lettes på enhver måte.

Men samtidig må det dras omsorg for at ikke "artsfremmed blod" trenger inn i det tyske folkelegeme. Det ble derfor 7. mai 1940 utferdiget et forbud mot at tyske soldater giftet seg med utenlandske kvinner. Men etter besettelsen av Norge, Danmark, Holland og Belgia ble dette ^{forbudt} forholdet endret, slik at ekteskap mellom tyske Wehrmachtsangehörige og rasemessig beslektede personer i de germanske folk ble tillatt.

Deretter blir det gjort nærmere rede for opprettingen av LE og dens virksomhet, jfr. det som er sagt ovenfor. Og om retningslinjene for LE.s arbeid heter ^{det}

"Es wird in den folgenden Generation eine Rolle spielen, ob 20 oder 30 Divisionen mehr zur Verfügung stehen, um den von unseren Kameraden erkämpften Raum zu verteidigen."

Som før nevnt ble det holdt kurser for mödrene. Disse kursene ble ifølge Rediess ikke innskrenket til bare å omfatte barnestell m.v., men det var også nødvendig at mödrene ble fortrolig med tysk "Gedankengut", og gjennom "weltanschauliche Schulung wird in den Norwegerinnen der Sinn für germanisches Volkstum geweckt".

Også oppfostringen av barna bygde på tyske prinsipper. Utvalget hadde høve til å konstatere dette under inspeksjonen av barneheimen på Godthåb, hvor pleiepersonalet var tyske barnepleiersker og en del norske barnemødre. Barna ble lært å tale tysk, og spise- og lekesalen for barna var dekorert med tegninger av soldater, kanoner m.v.- Men også når barnet blir oppdradd av moren, "muss gewährleistet sein", uttaler Rediess, "dass das Kind von der Mutter richtig und in unserem Sinne erzogen wird". Det ble derfor med visse mellomrom foretatt inspeksjoner av "Volkspflegerinnen" for å undersøke om barnet fikk en "ordentlig pleie og oppdragelse".

Det kunne som følge av forholdene ofte bli

spørsmål om å adoptere barnet bort, men dette kunne moren og de norske myndighetene ikke avgjøre på egen hånd.

Faren hadde retten til adopsjon. Og uten samtykke av LE kunne Justisdepartementet ikke gi tillatelse til adopsjon av krigsbarn, "da ja das Kind deutsches Blut in sich hat, und über solche Kinder zu entscheiden, liegt einzig und allein in deutscher Hand".

*Va de
typiske statsborgere
fr.*

III. Om barn født utenfor ekteskap.

A. Norsk rett.

Fastsetting av farskapen til barn født utenfor ekteskap her i landet og innkreving av bidrag til barna er en offentlig sak, jfr. lov nr. 3 av 10. april 1915 om barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre. Det påhviler domstolene av eget tiltak å sørge for alle opplysninger som er nødvendig for å sikre en riktig avgjerd, jfr. rettergangslovens § 86 annet ledd i.f. Og barna har i det vesentlige samme rettsstilling i forhold til faren som i forhold til moren. Forholdet mellom faren og barnet er altså etter norsk rett ikke bare et økonomisk mellomværende, men når farskapen er fastsatt består det et virkelig familieforhold mellom faren og barnet, slik at barnet stort sett kommer i samme familierettslige stilling som ektebarn.

*Castbrøker
som en barn*

Når farskapen er fastsatt i samsvar med loven av 1915, gjelder følgende regler:

1. Barnet skal etter § 3 i loven av 1915 som regel være hos moren. Hun har omsorgen for barnet og foreldremakten over det. Og etter § 4 i lov av 22. april 1927 om vergemål for umyndige er moren født verge for barnet.

2. Med omsyn til navnerett bestemmes det i § 4 i lov om personnavn av 9. februar 1923 nr. 2 at barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre, kan velge mellom farens og morens slektsnavn.
3. Barn født utenfor ekteskap har samme arverett etter far og fedrene frender som ektefødt barn, og åsetesrett etter moren, og etter faren hvis han har avgitt skriftlig erklæring om det, jfr. lov om arv av 31. juli 1854, § 3. Og faren og farsslekta har etter arvelovens § 6 også arverett etter barnet, med mindre barnet er avlet under forbrytelse mot noen av bestemmelsene i straffelovens §§ 191 - 199 fra farens side. Odelsrett får barn født utenfor ekteskap etter moren og etter faren hvis han lyser det i kull og kjønn, jfr. odelsloven av 26. juni 1921 § 2 annet ledd.
4. Etter § 1 i lov om norsk statsborgerrett av 8. august 1924 nr. 3 får barn født utenfor ekteskap norsk statsborgerrett hvis moren er norsk statsborger.

Statsborgerrettslovens § 4 fastsetter ellers at den som ved fødslen er blitt norsk statsborger, taper sin norske statsborgerrett ved å bli statsborger i annet land og ta bopel der. Hvis en som på denne måten har ervervet fremmed statsborgerskap, mister dette og tar fast bopel i Norge, blir norsk statsborgerrett dermed gjenervrevet.

Loven av 1915 bestemmer i § 2 at barn født utenfor ekteskap har rett til å få oppfostring - underhold, oppdragelse, utdanning - både av sin far og av sin mor. Det skal oppdras etter farens vilkår, men etter morens, hvis det er hun som har best råd. Dets oppfostring bør i øvrig skje under omsyn til den beststiltes økonomiske vilkår.

Plikten til å yte oppfostringsbidrag (og andre

Barnet skal
altid omsette
statsborgerrett,
men også
trykke?
Dette er
Angenotiser
kan bli på den
tiden? Et
18 år gammel!
Det 18 år gammel
omsette vilge!

pengetilskott etter 3.kapitel i loven av 1915) er den samme uansett om farskapen er fastslått eller om det bare er ilagt bidragsplikt. I alminnelighet har moren barnet hos seg, og hun har samme plikt til å sørge for det som om det var ektefødt, jfr. § 4 i loven av 1915. Den av foreldrene som ikke har barnet hos seg, oppfyller sin oppfostringsplikt ved å betale bidrag. Oppfostringsbidrag skal i alminnelighet betales til barnet er fylt 16 år og ut over denne alder hvis barnet er legemlig og åndelig så svakt at det ikke kan sørge for seg sjøl. Bidragene kreves inn av bidragsfogden (namsmannen eller enkelte steder egne tjenestemenn).

B. Norsk internasjonal privatrett.

Norsk internasjonal privatrett bygger som kjent på domisilprinsippet. Når ugift mor og barn har bopel i Norge, gjelder reglene i lov nr. 3 av 10/4 1915 om barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre. Om reglene om eksterritorialitet ville føre til at loven ikke gjaldt tyske soldater i Norge, skal en ikke gå nærmere inn på. Derimot vil en nevne at spørsmålet om foreldremakt, vergemål og plikt til underhold av barnet må bli å avgjøre etter norsk rett, når farskapen er fastslått i samsvar med loven av 1915, og mor og barn har bopel her i landet. Når det gjelder navneretten, er spørsmålet omtvistet. Men også her må en trulig gå ut fra at norsk lov er avgjørende for barnets rettsstilling når det bor i Norge, slik at det kan velge mellom farens og morens slektsnavn, når farskapen er fastslått. Også med omsyn til arveretten er norsk rett avgjørende, slik at faren har arverett etter barnet når farskapen er fastslått, dersom barnet ved sin død bodde

i Norge. Derimot er reglene i tysk rett avgjørende for om barnet har arverett etter faren, når han ved sin død hadde bopel i Tyskland.

C. Tysk rett.

Etter anmodning fra utvalget har Justisdepartementets Lovavdeling gitt følgende utredning om tysk rett for så vidt angår barn født utenfor ekteskap:

"Som uekte (unehelich) betraktes etter tysk rett barn som ikke er født i ekteskap eller senest 302 dager etter ekteskapets oppløsning (BGB § 1593). Som uekte betraktes også barn født i et "ekteskap" som er en nullitet fordi det ikke er inngått for kompetent myndighet. (Ehegesetz 6/7 1938 § 15). Barn født i ekteskap som er ugyldig på grunn av lovgivningen til beskyttelse av "des deutschen Blutes und der deutschen Ehre" og "der Erbgesundheit des deutschen Volkes" eller Ehegesetz § 23, blir å betrakte som uekte hvis ekteskapet blir kjent ugyldig (Ehegesetz § 29). Videre blir barn født av gift mor å betrakte som uekte hvis ektemannen eller det offentlige erverver fraleggelsesdom (BGB §§ 1593 flg., jfr. §§ 1591 og 1592). - På den annen side oppnår barn født utenfor ekteskap ektebarns rettsstilling hvis foreldrene senere inngår ekteskap (BGB §§ 1719-1722), og likeså hvis barnet etter farens anmodning erklæres for ekte av vedkommende offentlige myndighet. I begge disse tilfelle taler en om "Legitimation" av barnet.

Etter tysk internadjonal privatrett skal spørsmålet om en gift kvinnes barn er ekte bedømmes etter tysk rett hvor ektemannen er tysk statsborger (Einführungsgesetz zum BGB § 18). Reglene om "Legitimation" av uekte barn kommer til anvendelse hvor faren er tysk statsborger (EG. B.G.B. § 22).

Ved fødslen får uekte barn morens statsborgerskap (Reich-und Staatangehörigkeitgesetz vom 22/7 1913 § 4, jfr. § 35). Ved etterfølgende gyldig "Legitimation" erverver barnet sin tyske fars statsborgerrett (s.l. § 5, jfr. § 35).

Et uekte barn får etter tysk rett morens navn, medmindre hun er gift. I så fall får det det navn moren hadde før ekteskapet, hvis da ikke ektemannen samtykker i at det får hans navn (BGB § 1706).

I forhold til moren og morens slekt inntar det uekte barn samme rettsstilling som det ekte (BGB § 1705). Det har altså krav på arv etter disse på like linje med ektebarn. - Moren har rett og plikt til den personlige omsorg for barnet, men kan ikke representere det i økonomiske anliggender. (BGB § 1707). Det skal derfor oppnevnes en verge for barnet (BGB § 1707, jfr.

t)
= "ulltannemekte -
"Skapeleg"

§ 1773 og Reichsgesetz für Jugendwohlfahrt 9/7 1922). Det er ikke utelukket at moren kan bli oppnevnt. 13

Med sin far ansees det uekte barn for ubeslektet (BGB § 1589). En konsekvens av dette er at det ikke har krav på arv etter ham eller hans slektninger. Den eneste forpliktelse faren har overfor barnet er å betale underholdsbidrag. Disse skal fastsettes under hensyntagen til morens kår. Farens økonomiske stilling blir ikke tillagt vekt. Hvis ikke barnet dør tidligere, løper normalt bidraget til det er fylt 16 år. Er det på grunn av sykdom e.l. ute av stand til å greie seg selv, kan bidrag i visse tilfelle fastsettes for et lengere tidsrom. (BGB §§ 1708 flg.). Noen foreleggsordning som hos oss har tysk rett ikke. Oppnås ikke enighet mellom partene (jfr. BGB §§ 1714 og 1718) må sak anlegges mot den påståtte far. Betingelsen for at han skal bli dømt er at han har hatt samleie med moren i konsepsjonstiden og at hun ikke har hatt samleie med noen annen i denne tid. Et samleie settes dog ut av betraktning hvis det etter omstendighetene er åpenbart umulig at moren kan være blitt besvangret ved det (BGB § 1717). Bidragsplikten består også etter farens død. Dette gjelder selv om han døde før barnet ble født. Men den er i disse tilfelle begrenset til det beløp barnet ville hatt krav på som pliktdelelsarv om det hadde vært ekte, d.v.s. halvparten av et ektebarns lodd etter loven (BGB § 1712, jfr. § 2303).

Etter tysk internasjonal privatrett skal tysk retts regler om forholdet mellom et uekte barn og dets mor, og likeså reglene om farens bidragsplikt anvendes i alle tilfelle hvor moren er tysk statsborger (EG zum BGB §§ 20 og 21). På grunn av tilbakeviseingsprinsippet i EG § 27, sammenholdt med norsk internasjonal privatrett, skal imidlertid tysk rett også anvendes hvor moren er norsk statsborger men har sin faste bopel i Tyskland. En følge av dette er at moren ikke lenger blir å betrakte som verge for barnet hvis hun tar opphold i Tyskland. Oppnevneelse av verge kan i disse tilfelle skje med hjemmel i EG § 23. Er derimot moren norsk statsborger og har sin faste bopel i Norge, blir etter tysk internasjonal privatrett norsk rett å anvende, dog med den begrensning at faren ikke kan pålegges noe videregående ansvar enn han etter tysk rett ville hatt (EG § 21).

Hvilket lands arveregler som skal anvendes beror etter tysk internasjonal privatrett på arvelaterens statsborgerskap (EG §§ 24 og 25). På grunn av tilbakeviseingsprinsippet (EG § 27) vil imidlertid tysk rett også bli anvendt hvor arvelateren er norsk statsborger, men fast bopel i Tyskland.

For barn født av norsk mor og med tysk "Wehrmachtangehöriger" som far ble det under okkupasjonen gitt en del særbestemmelser. Jfr. OKW

1) Hvis hun dog oppnevnt!

Verordn. 13/2 1943 (V.Bl.Norw. nr. 6 for 1943) om behandlingen av farskapssaker for Wehrmachtsdomstolene og Führer-Verordn. 28/7 1942 (V.Bl. Norw. nr. 7 for 1942) hvor den tyske stat påtar seg en særlig plikt til forsorg og beskyttelse av de nevnte barn. Ved RK Verordn. 13/8 1943 (V.Bl.Norw. nr. 8 for 1943) er de sist nevnte bestemmelser utvidet til også å gjelde barn som andre i Norge innsatte tyske statsborgere har med norske kvinner. Ifølge § 5 i Verordn. 28/7 1942 var det bare Wehrmachtsdomstolene som hadde kompetanse til å påkjenne krav i henhold til denne Forordning".

D. Andre land.

Utvalget har funnet at det er av stor interesse å få opplyst hvilke retningslinjer som vil bli lagt til grunn for behandlingen av barn født utenfor ekteskap med tysk far i andre land som har vært besatt av Tyskland. En har derfor, som før nevnt, i brev til Sosialdepartementet av 14/7 1945 anmodet om at det måtte bli innhentet slike opplysninger fra utlandet, særlig Danmark, Finland, Holland og Belgia og så vidt mulig også Frankrike, Tsjekkoslovakia og Polen.

Det er hittil bare innkommet slike opplysninger for så vidt angår Danmark, Finland, og Belgia^{og Tsjekkoslovakia}. Utvalget skal nedenfor gjøre rede for stillingen i disse land.

1. Danmark.

I en "Oversigt over Behandlingen af Faderskabs-sager mod tyske Soldater", utarbeidet av det danske Justisministerium, uttales det:

- "Spørsmålet om behandlingen av Faderskabs-sager, rejst af danske Kvinder mod tyske Soldater, blev aktuelt i Efteraaret 1940. I November 1940 rettede Justisministeriet Henvendelse til Udenrigsministeriet og henstillede, at dette optog Forhandlinger med de tyske Myndigheder om den Fremgangsmaade, der kunde bringes i Anvendelse ved disse Sager, som ikke under Besættelsen kunde paadømmes af Danske Domstole, da de tyske Soldater var eksteritoriale.

Udenrigsministeriets Forhandlinger resulterede i en formløs Aftale med de tyske Myndigheder af 1.Maj 1941, hvorefter der blev nedsat en Forligskommission, bestaaende af et dansk og et tysk

- 77 -

Medlem, der skulde behandle Sagerne og forsørge at opnaa en forligsmæssig Afslutning af disse ved den paagældende Soldats Anerkendelse af Bidragspligten. Ifølge Aftalen skulde hele Spørgsmaalet tages op igen til ny Forhandling, naar der var gaaet ca. 3 Maaneder, idet man da bedre vilde være i Stand til at bedømme, om det var nødvendigt at nedsætte en egentlig Domstol vedrørende disse Sager. I Cirkulærskrivelse af 16. Juni 1941 paa lagde Justisministeriet Politimestrene (i København: Overpræsidenten) at indsende alle Faderskabssager af denne Art til Ministeriet. Efter en foreløbig Behandling i Justisministeriet blev Sagerne af Kommissionens danske Medlem oversendt til Kommissionens tyske Medlem. Denne foretog saa selv eller gennem vedkommende tyske Krigsret en Afhøring af Soldater. Hvis denne Afhøring gav til Resultat, at den paagældende bestred at kunne være Fader til Barnet, tilbagesendtes Sagen til det danske Medlem, hvorefter Justitsministeriet sørgede for, at Moderen blev afhørt i Retten. Sagen blev derefter igen tilbagesendt til det tyske Medlem. I de Sager, hvor Soldaten anerkendte Faderskabet, havde de tyske Myndigheder stillet i Udsigt, at der vilde blive truffet en særlig Ordning med Hensyn til Bidragsudbetalingen.

I December 1941 meddelte det tyske Medlem, at de første Udbetalinger snart vilde kunne finde Sted i de Sager, hvor den tyske Soldat havde anerkendt Bidragspligten. I den første Halvdel af 1942 drøftede man flere Gange, hvordan Udbetalingen skulde finde Sted. Tyskerne ønskede i første Omgang selv at foretage Udbetalingen af Bidragene, men da de ikke kunde finde ud af det, Blev Resultatet, at de danske Myndigheder skulde forestaa Udbetalingen af Bidrag, beregnet efter Reglerne for de danske Normalbidrag, saaledes at de tyske Myndigheder med Mellemløb oversendte større Beløb i Check paa Danmarks Nationalbank til Justitsministeriet til Dækning af Udlågene. Det første Beløb blev modtaget i Juli 1942, og Udbetalingerne blev derefter sat i Gang. De tyske Myndigheder agtede efter Krigen at kræve de udlagte Beløb refunderet hos den paagældende Soldat.

Foruden i de Sager, hvor Faderen havde anerkendt sin Bidragspligt, tillod Tyskerne Udbetaling i Sager, hvor Soldaten var død, men hvor der forelaa særlige Grunde til at antage, at han vilde have anerkendt Bidragspligten. I disse Sager skete Udbetalingen af "Billighedsgrunde".

I November 1942 tog Tyskerne Spørgsmaalet op om at afløse Forligskommissionen med en egentlig Domstol; Grunden dertil var naturligvis, at der havde ophobet sig et betydeligt Antal Sager, i hvilke Soldaten nægtede at anerkende Bidragspligten, og nogen retslig afgørelse kunde som anført ikke træffes ved danske Domstole og paa Grund af Krigen heller ikke ved de tyske Domstole. I Løbet af 1943 meddelte Tyskerne flere Gange, at den nye Ordning nu var færdig. Den blev imidlertid først stadfæstet ved en tysk

Forordning af 9. August 1943, der vedlægges i Afskrift; den traadte først i Funktion i Februar 1944. Forligskommissionen ophørte at eksistere, og det tyske Medlem beskikkedes derefter som Dommer i disse Sager. Iøvrigt var Fremgangsmaaden ved Sagerne Ekspedition ganske som hidtil, idet de indkomne Sager samledes i Justitsministeriet og oversendtes til den tyske Dommer, der eventuelt tilbagesendte dem hertil, hvis der ønskedes yderligere Afhøring af Moderen, Blodtypebestemmelse, Erklæring om Avlingstiden m.v.

ok

I Tiden derefter blev der afsagt en hel Del Domme, dels i Sager, hvor Soldaten havde nægtet at anerkende Bidragspligten, dels i Sager, hvor Soldaten var død og Udbetaling tidligere var sket af Bilighedsgrunde. Saafremt Soldaten blev dømt, skete der derefter Udbetaling gennem de danske Myndigheder af Normalbidraget ganske paa samme Maade som i de Sager, hvor Bidragspligten var anerkendt frivilligt.

ok

I en Del Tilfælde kunde Sagen ikke gennemføres, fordi Soldaten ikke kunde findes. I en Række andre Tilfælde blev Resultatet Frifindelse navnlig paa Grund af tysk Rets Regel om, at ingen kan dømmes til Bidragspligt, naar Moderen har staaet i Forhold til flere i Avlingstiden.

Handlingsprosedur i de fleste land

Efter Kapitulationen er Udbetalingen af Bidrag standset pr. 15. Maj 1945.

Handlansprosedur i de fleste land

Der er hidtil indgaaet hertil ialt 4.598 Sager, og det kan antagelig stige til ca. 5.000. Af disse Sager er 1.417 afsluttet med frivillig Anerkendelse eller med tysk Domfældelse, i hvilke Sager der hidtil er udbetalt ialt 1.278.393 Kr.

ok
v kunne

I Henhold til vedlagte Cirkulære af 20. juli 1945 kan der udfærdiges Sædvanlig dansk Bidragsresolution med Hensyn til de Børn, til hvilke Paterniteten enten er anerkendt eller fastslaaet ved tysk Dom. Disse Børn vil i saa Fald vfaa dansk Normalbidrag udbetalt forskuddsvis, saafremt deres Forsørgere opfylder de økonomiske Betingelser derfor i Henhold til Forsørgsloven (Lovbekendtgørelse Nr. 337 af 29. Juli 1942 § 182 o.flg.) Der er næppe Udsigt til, at man foreløbig kan faa de udlagte Bidrag udbetalt af de tyske Fædre.

De ikke afsluttede Sager og de Sager, der er afsluttet med en Frifindelsesdom, søges gennemført til Dom ved danske Domstole. Dette maa være muligt, fordi Eksterritorialitetsretten for de tyske Soldater nu er bortfaldet, og fordi der efter dansk Ret er Værneting for Sagerne her i Landet, naar Avlingen er sket her, jfr. § 456 i Lov Nr. 134 af 7. Maj 1937. I de fleste Tilfælde vil den tyske Soldat naturligvis ikke kunne tilsiges til at give Møde under Retssagen, fordi han ikke kan findes; i saa Fald maa han, saafremt der foreligger tilstrækkelige Oplysninger om hans Identitet, og det iøvrigt skønnes, at der er Mulighed for at gennemføre Sagen, indstævnes ved offentlig stævning, og Sagen paadømmes paa det foreliggende

ok

Grundlag. Saafremt Dommen falder ud til, at Faderskabet eller Bidragspligten fastslaas, vil der ogsaa i disse Tilfælde blive udfærdiget dansk Resolution, der giver den bidragsberettigede Mulighed for forskudsvis Udbetaling af dansk Normalbidrag.

ok
Saafremt man regner med, at der ialt vil komme ca. 5.000 Børn og Normalbidraget gennemsnitligt anslaaes til 400 Kr. aarlig, vilde dette betyde en Udgift for Staten paa ca. 2.000.000 Kr. aarlig. Imidlertid maa man regne med, at Beløbet bliver væsentlig mindre, dels fordi et ret betydeligt Antal bidragsberettigede ikke ønsker Bidrag, dels fordi en Del bidragsberettigede paa Grund af gode økonomiske Forhold ikke kan faa forskudsvis Udbetaling, og endelig fordi et stort Antal Sager ikke kan gennemføres til Domfældelse paa Grund af mangelfulde Oplysninger om Soldatens Identitet eller paa Grund af mangelfuldt Bevis iøvrigt i Sagen.

En ret stor Del af disse Børn er under offentlig Forsorg, i Pleje eller bortadopteret, saaledes at andre end Barnets Moder er berettiget til Bidragene.

ok
Cirkulæret af 20. Juli 1945 tilsiger ikke nogen Forandring i Mødrenes Retsstilling, men gaar fra, at de skal behandles paa samme Maade som andre Mødre til Børn udenfor Ægteskab."

Det nevnte sirkulære av 20/7 1945 lyder slik:

"Angaaende Behandlingen af Faderskabssager vedrørende Børn, der er avlet af danske Kvinder med tyske Statsborgere, der har hørt til den tyske Værnemagt eller til Værnemagtsfølger, bestemmer Justitsministeriet herved følgende:

A.

ok
I de Sager, i hvilke den tyske Soldat overfor en kompetent tysk Myndighed har anerkendt Bidragspligten, eller i hvilke han af den særlige i Henhold til en tysk Forordning af 9. August 1943 oprettede tyske Domstol er dømt til at betale Bidrag, er Bidragene hidtil i Henhold til en særlig Udbetalingskrivelse fra Justitsministeriet blevet udbetalt forskudsvis gennem vedkommende Politimester eller Kredskontor, i København gennem Magistratens 3. Afdeling (Børnebidragskontoret) og i Aarhus gennem Socialudvalgets Alimentationskontor.

ok
Denne Ordning er nu ophørt, jfr. Justitsministeriets Cirkulærskrivelse til samelige Amtmænd af 11. Maj 1945, saaledes at Bidrag, der forfalder efter den 15. Maj 1945, kun kan udbetales forskudsvis i Henhold til en sædvanlig dansk Overøvrighedsresolution, og saaledes at Udbetalingen sker gennem de sociale Udvalg og kun, for saa vidt Forsorgslovens almindelige Betingelser er opfyldt.

Saafrømt den bidragsberøttigede fortsat øn-
sker Bidrag udbetalt forskudsvis af det øffent-
lige, sender den Myndighed, der hidtil har fore-
staaet Udbetalingen, Meddelelse herom til Justits-
ministeriet, ledsaget af Udbetalingskrivelsen
og Oplysning om, til hvilken Dato Bidrag tidligere
er udbetalt. Anmodningen vil derefter herfra bli-
ve videresendt til ~~Det~~ vedkommende Overøvrighed,
der udfærdiger sædvanlig Bidragsresolution, lyden-
de paa Betaling af de til enhver Tid gældende dan-
ske Normalbidrag; det maa fremgaa af Resolutionen,
til hvilken Dag Bidrag tidligere er udbetalt, og
at den bidragspligtige er en tysk Soldat, ligesom
derm maa henvises til Justitsministeriets Jour-
nalnummer og til nærværende Cirkulære.

Saafrømt den tyske Soldat har anerkendt Fa-
derskabet overfor en kompetent dansk Myndighed,
udfærdiges almindelig Faderskabsresolution, men
iøvrigt med Bemærkninger som foran nævnt.

B.

De Faderskabssager, der ikke er blevet af-
sluttede paa en af de under Afsnit A. nævnte
Maader, vil i Almindelighed kunne fremmes ved
danske Domstole, saafrømt der efter Retspleje-
lovens § 456 b, navnlig Stk. 3, er dansk Værne-
ting, idet de tyske Soldaters Eksterritorialitets-
ret er bortfaldet ved Besættelsens Ophør. Sagerne
vil i det hele være at behandle med Anvendelse af
dansk Rets Regler. Hvis Sagsøgte ikke har be-
kendt Bopæl eller Opholdssted, vil de kunne frem-
mes efter offentlig Indstævning.

I de Sager, der allerede er forelagt Justits-
ministeriet, vil det Materiale (Afhøringer, Blod-
typebestemmelser m.v.), der allerede er tilveje-
bragt af de danske eller tyske Myndigheder, blive
sendt herfra til Dommeren til Brug ved Sagens Be-
handling.

Nye Sager, der endnu ikke har været forelagt
Ministeriet, behøver ikke fremtidig at indsendes
hertil, men den danske Faderskabssag kan straks
paabegyndes.

Naar Sagerne er afsluttede ved Retten, sen-
des de paa sædvanlig Maade til vedkommende Over-
øvrighed til eventuel Udfærdigelse af Faderskabs-
eller Bidragsresolution. Af Resolutionen, maa det
fremgaa, at Faderen eller den bidragspligtige er
en tysk Soldat, ligesom der m, henvises til nær-
værende cirkulære.

C.

Ministeriet skal anmode om, at der direkte
fra Dommeren hertil maa blive indsendt en Gen-
part af Dommen eller en Meddelelse, hvis Sagen
sluttes paa anden Maade, baade i de Sager, der
tidligere har været behandlet i Ministeriet, og
i de nye Sager.

Justitsministeriets Cirkulærskrivelser af
1. December 1944 til henholdsvis Amtmæddene og
til Underretsdømmerne bortfalder herefter."

2. Finnland.

I brev av 9/8 1945 til Utenriksdepartementet skriver Norges Politiske Representant i Helsingfors:

04 "Såvidt Representasjonen har kunnet bringe i erfaring er det ikke her i landet truffet noen særlige bestemmelser med hensyn til uekte barn med tysk far. Finland står jo også i en annen stilling enn de øvrige land som er nevnt i Sosialdepartementets skriv, idet de tyske tropper som har oppholdt seg i landet - bortsett fra de siste par måneder av krigen - er kommet hertil i egenskap av allierte og ikke som okkupanter."

3. Belgia.

I brev til Utenriksdepartementet av 8/9 1945 skriver den norske legasjon i Bryssel:

02 "Såvidt legasjonen hittil har kunnet bringe på det rene er det ikke truffet særlige ~~atgjerd~~ atgjerd vedrørende barn født av ugifte mødre med tyske statsborgere under okkupasjonen. Videre undersøkelser anstilles".

4. Tsjekkoslovakia.

I brev til den norske legasjon i Prag opplyser det tsjekkiske utenriksdepartement:

04 "The Ministry for Foreign Affairs presents its compliments to the Royal Norwegian Legation and in reply to the note of the 17th September 1945 has the honour to inform the Legation that no special measures have been taken in Czechoslovakia in regard to the treatment of children of unmarried mothers with German citizens. Such children are treated as other illegitimate children; if they are not provided for sufficiently otherwise, they can receive subsidy from public means, or they can be placed in institutions of Public Welfare for Children. It is not intended by the Ministry for Labour Protection and Social Welfare to enforce any payments from German fathers of the illegitimate children. The Ministry for Labour Protection and Social Welfare would be grateful for information about the solution of this problem in Norway".

IV. Stemningen i Norge og blant norske i utlandet.

Som tidligere nevnt har problemet krigsbarn under okkupasjonen vært omfattet med levende interesse i Norge og blant norske i utlandet. Og etter frigjøringa er spørsmålet om hvilke retningslinjer som bør legges til grunn for behandlingen av barna (og mödrene) blitt brennende, noe som bl.a. vil fremgå av alle artiklene og inseratene i dagspressen om saken. Utvalget har også mottatt en rekke ^{nyer} henvendelser som med all tydelighet viser hvilken interesse folk ut over hele landet omfatter spørsmålet med, men også at det er delta meninger om hvilke tiltak som bør treffes.

Når det gjelder norske kvinner som har hatt samskven med tyske soldater, har den alminnelige mening

Stiftelsen norsk Okkupasjonstid 2014. Imidlertid ikke vært å ta feil av. Disse kvinnene er kort

9
11

og godt blitt stemplet som forrædere mot heimefronten.
De er i stor utstrekning blitt utstøtt av sine familier
og sin bekjentskapskrets. Og forholdene på heimstedet ble
ofte så utålelige for dem at de måtte få barn som de had-
de med tyske soldater, satt bort til oppfostring eller i
tyske barneheimer, og søke seg arbeid annetsteds. Slikt
arbeid var som kjent ikke vanskelig å få, da de forskjel-
lige tyske forlegningene og tjenestestedene rundt om i
landet hadde stort behov for arbeidskraft. Men følgen ble
ofte en ennå nærmere tilknytning til tyskerne. Flere av
disse kvinner har to og enkelte endog tre barn utenfor ek-
teskap med tyske fedre.

12
13

Innstillingen overfor mödrene er i stor ut-
strekning overført til også å gjelde barna. Det var under
okkupasjonen en utbredt oppfatning at en etter frigjøringa
burde gjøre kort prosess og sende barna (og mödrene) til
Tyskland, og det er framleis ^{en del} mange som mener at dette vil
være den beste lösning. Men dersom en nærmere dröfter
hvordan dette i tilfelle skal gjennomføres, og hvilke föl-
ger en må rekne med at en slik ordning vil få, viser det
seg ofte at denne oppfatningen mer beror på fölelser enn
på overveiing. Det er likevel også ^{noen} mange som ~~etter å ha~~
~~gjennomgitt tenkt problemet mener at~~ ^{fastholder} det tross alt må være
det beste for barna selv at de blir sendt til Tyskland.

Et kringkjøp
og med barna til
land !!
Hvorfor Smitte-
bragere!

Andre mener det vil være bedre å søke barna ^xoverført til
andre land, f.eks. Sverige, U.S.A., Australia e.l., men
er i og for seg enige i at barna ikke bør bli værende i
Norge.

Det har imidlertid både under og etter okku-
pasjonen vært ikke så helt få som hadde et annet syn på
problemet. De har framholdt at det er en kjennsgjerning

at det ikke bare er tøser som har hatt samkvem med tyskerne og fått barn med dem, men i stor utstrekning også kvinner fra gode heimer, som bare har stått i forhold til en enkelt tysker og kanskje vært forlovet med ham. Videre at mange av mödrene har vært helt unge piker i alderen 16 - 18 år, enkelte endog under 15 år. Det har ikke vært sjelden å høre framholdt at en ikke kan skjære alle mödrene over en kam, og at en må ta omsyn til dette forhold når en overveier hvilke tiltak som en skal gjennomføre for barnas vedkommende. Det vil derfor, har det vært framholdt, kunne virke ytterst urimelig både overfor barna, mödrene og deres nærmeste å tvangssende alle barna (eventuelt sammen med mödrene) til Tyskland, at dette vil kunne føre til alvorlige tragedier, og at en rettsstat ikke kan være hekjent av en slik framgangsmåte.

Utvalget har hatt inntrykk av at det etter frigjøringa har funnet sted en viss svinging i stemningen overfor mödrene og barna, og at stadig flere etter hvert er blitt klar over at problemet krigsbarn krever en individuell behandling. At en slik svinging i oppfatningen har funnet sted, har utvalget fått bekreftet ved uttalelser som etter anmodning fra utvalget er innhentet av Sosialdepartementet ved rundskriv av 19/7 1945 til landets fattigstyrer om stemningen i kommunen overfor mödrene og barna. Flere av fattigstyrene har uttrykkelig uttalt at stemningen er blitt mer forsonlig etter som tiden går og sinnene faller til ro.

Det ble ikke stilt spesifiserte spørsmål i nevnte rundskriv fra departementet, men bare spurt om stemningen i sin alminnelighet i kommunen overfor mödrene og barna. Uttalelsene fra fattigstyrene er derfor blitt noe uensartet og til dels vanskelige å klassifisere, slik at en gruppering av svarene nødvendigvis må bli

skjønnsmessig. En stor del av fattigstyrene har således bare opplyst at stemningen overfor mödrene er fientlig, uten å si noe om stemningen overfor barna.

Utvalget finner likevel at en slik gruppering vil være av interesse når en skal søke å få oversikt over stemningen i landet overfor mödrene og barna, selv om en ikke kan gå ut fra at en vil få et absolutt pålitelig bilde av forholdet på denne måten. En hitsetter nedenfor en oversikt over svarene fra 276 av ~~vore~~ 747 fattigstyrer som har uttalt seg uttrykkelig om stemningen i kommunen:

I. Overbærende stemning overfor barna (og tildels overfor mödrene)

Når? Dato?

1. Forsonlig, overbærende, sympati, ingen motvilje, ingen særlig misstemning, bra eller relativt bra stemning	37
2. Mer forsonlig nå, forholdet nå godt, tiden læger alle sår.....	10
3. Rolig og avventende, nøytral, ikke særlig aggressiv	15
4. Ingen overlast eller sjikane overfor barna.....	4
5. Barna uten skyld, synd på barna	17
6. Som overfor andre barn.....	11
7. Barna bør ikke fjernes fra den heim de er i...	3
8. Noenlunde bra nå, vil trulig bli verre når barna vokser til og begynner på skolen.....	7
	<u>104</u>

II. Fientlig stemning overfor barna (og moren).

1. Barna bør sendes til Tyskland eller annet land	14
2. Forakt, ringeakt, fientlig og forbitret stemning.....	21
3. Kjølig, ikke særlig velsett, ingen sympati.....	51
4. Barna er blitt sjikanert	2
5. Vanskelig eller umulig å få barna anbrakt i pleie	5
6. Barna vil bli et irritasjonsmoment i fremtiden, vil bli sett ned på og komme til å lide.....	4
7. Barna bør tas fra moren	1
8. Barna bør ikke falle kommunen til byrde, men staten må i tilfelle overta utgiftene.....	1
	<u>99</u>

III. Fientlig stemning overfor moren (ikke noe uttalt om barna)

73
276

For de enkelte fylkene stiller forholdet seg

slik:

	gruppe I	gruppe II	Gruppe III
x Østfold	7	8	4
x Akershus	1	10	3
x Buskerud	3	4	7
x Oppland	7	6	3
x Hedmark	9	2	5
x Vestfold	7	8	2
x Telemark	4	4	1
x Aust-Agder	8	2	9
x Vest-Agder	3	-	1
x Rogaland	8	8	6
x Hordaland	7	9	11
x Sogn og Fjordane	4	2	1
x Møre og Romsdal	11	15	8
- Sør-Trøndelag	1	-	-
x Nord-Trøndelag	9	12	7
x Nordland	12	6	5
- Troms	2	3	-
- Finnmark	1	-	-
	<u>104</u>	<u>99</u>	<u>73</u>

Som eksempel på at saka har vært alvorlig overveiet, hitsetter en følgende uttalelse fra en bykommune på Vestlandet:

"Hva angår spørsmålet om stemningen her i kommunen mot mødrene og barna skal anføres at mot barna kan der ikke sies å være noen fiendtlig stemning. Det gjelder jo her barn hvorav de aller eldste er i fire års alderen, så de er jo i lykkelig uvitenhet om sin herkomst. En må vel også kunne regne med at der fra voksne folks side ikke vil bli vist noen forakt overfor disse barn i framtiden, men fra jernaldringer og skolekamerater, når det måtte komme så langt, er det vel fare for at de vil måtte døye atskillig. Barn er som kjent skånselsløse mot hverandre når de blir uvenner, og det kan ikke undgås. Dette vil vel forresten også avhenge av hvordan de voksne stiller seg til disse spørsmål når noen år er gått, for det er jo fra de voksne at barna får sine impulser.

Stemningen mot mødrene for tiden er selvsagt ikke særlig velvillig. Der var de første dage etter kapitulasjonen en del klipping, men en fulgte dog politiets parole om å la det være stort sett, og en har nå inntrykk av at der ikke nå, der er snart gått tre måneder - er noen fare for dem å ferdes offentlig. Mange av de jenter det her gjelder, var jo slike som en kanskje ikke ventet så meget av. Annerledes med dem som var angiver-sker o.l., men de er jo tatt i forvaring. En har

det inntrykk at stemningen mot dem stort sett holder på å gi seg, de blir vel snart ikke bedømt stort verre enn jenter som får barn utenfor ekteskap i sin almindelighet, og om et års tid får en så visselig problemer med barn etter engelske og amerikanske soldater samt russiske nordpå, tildels også med de samme kvinner. Det er nå en gang krigens frukter, og etter hvert så forsvinner antakelig den spesielle uvilje mot dem som fikk barn med tyske soldater skulle en tro, de blir vel bedømt som lösaktige kvinner i almindelighet".

Det framgår forøvrig av uttalelsene fra fattigstyrene at innstillingen overfor barna (og mödrene) ikke er den samme overalt i landet, ^{for eksempel 26} og dette stemmer også med opplysninger som utvalget har mottatt på annen måte. Mest fientlig er stemningen uten tvil i byene og tettbygde strök. Men når det gjelder de deler av landet som ligger fjernt fra byer og industrisentrer og i det hele i mer sparsomt bebygde deler av landet, har utvalget inntrykk av at folk ser mer forsonlig og overbærende på mödrene og barna.

Spørsmålet om hvilke tiltak som burde tas overfor barna og mödrene har som kjent vært drøftet livlig i pressa i tiden etter frigjøringa. Utvalget hitsetter nedenfor utdrag av en artikkel i Bergens Tidende for 20. juni 1945 av rådmann T. Mohr i Bergen kommune:

*Konvolutt nr 11
Linn!*

"Mens man har reagert sterkt like overfor de kvinner som har innlatt seg i forbindelse med fienden og har krevet at de ikke bör slippe ustraffet fra sin dårlige ferd, er meningene noe forskjellige når det gjelder barna. Noen mener at både mor og barn bör sendes til Tyskland, andre at bare barna bör sendes til Tyskland, videre igjen at barna bör samles i særskilte barnehjem, helst på isolerte steder, og at mödrene må settes til å stelle sine barn og til å arbeide. De mest humane er av den oppfatning at man ikke kan la de uskyldige barna lide for mödrenes feil og at samfunnet må ta seg av disse barn på samme måte som det tar seg av andre barn som trenger hjelp.

I våre barnelover og i det offentliges behandling av barn gjøres det ingen forskjell om mödrene er mer eller mindre verdige eller har oppført seg mer eller mindre slett. Alle barn har krav på samfundets beskyttelse, hvis de trenger den. At vi

ok M
ok M

har hatt krig med Tyskland, at tyskerne som krigførende nasjon har gjort seg fortjent til straff og at vi føler at all den urett de har gjort vårt land folk og land må gjengjeldes, fører ikke så langt at vi kan la det gå ut over disse ulykkelige barn, som jo ikke har noen skyld i alt det sørgelige som har overgått vårt land i de tunge fem krigsår. Så får vi også huske på at barnas mødre er norske. Mot de norske som har oppført seg som landssvikere eller har vist unasjonalt sinnelag, går fram etter norsk lov og rett. Den omstendighet at en norsk kvinne utenfor ekteskap har fått et barn med en av de fiendtlige soldater, vil i og for seg ikke være nok til at hun er hjemfalt til straff, selv om hun i det offentlige omdømme har mistet sitt gode navn og tykte. Dette siste blir vel de fleste av disse kvinners lodd.

ok
ok

At barna har en mor med dårlig rykte, og en far som er borger av et fiendtlig land som har krenket oss dypt, kommer vi ikke forbi. At barna selv på den annen side er uskyldige, gjør disse ulykkelige barns stilling tragisk. Nå hevdes det av noen av disse barn har dårlig arv å trekkes med. Det vet vi dog ikke noe bestemt om. Vi har vært meget imot tyskernes raselære, og det vil ikke være helt i samsvar med vår egen oppfatning av arv, avstamning, miljø og oppdragelse om vi på forhånd tar standpunkt mot disse barn, hvis fremtidige skjebne kan skje først og fremst vil avhenge av hvilken oppdragelse de får.

Da moren er norsk og barnet er født utenfor ekteskap, er barnet norsk statsborger etter lov om norsk statsborgerrett av 8/8 1924 nr. 3. Etter lov av 22/4 1927 om utlendingers adgang til riket er det bare personer som ikke er norske statsborgere som kan utvises av riket.

Skal vi derfor gå fram etter gjeldende norsk lov, kan det ikke bli tale om å sende disse tyskerbarn til Tyskland. At man ved fredsslutningen skulle bryte norsk lov på dette punkt, er neppe rimelig selv om vi kan hevde at tyskerne i sin framferd har brutt lov og rett.

ok

Vi kan ikke se bort fra at vi som nasjon og folk til en viss grad alle er solidarisk ansvarlig for de enkelte borgeres atferd. Vi som føler oss som gode jössinger, kan ikke uten videre stå med palmer i hendene og kreve straff over alle som ikke har handlet som gode nordmenn. Vi må straffe og dømme etter lov og rett, men ikke øve en justis som en følelsessak. Vi må nokk også selv til en viss grad bære følgene av at ikke alt var som det skulle og burde være i landet.

ok

Hvem skal nå betale for barnas underhold her i landet? Om dette bestemmer fattigloven av 19/5 1900: "Hvor barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre må forsørges av fattigvesenet, og foreldrene har hjemstavnrett i forskjellige fattigkommuner, skal disse to kommuner dele likt de av barnets hjemstavnskommune inntil det fylte 15 år utredede utgifter. Kan bare den enes hjemstavnskommune påvises, bæres omkostningene i sin helhet av denne".

Hvis barnefaren er hjemstavnsløs eller utlending, yter staten ikke noen refusjon.

Like overfor andre utlendinger enn skandinaver har det tidligere ikke vært utferdiget forelegg.

ok
 når barnefaren er utlending og oppholder seg i utlandet. Følgen blir at hvis ikke barnets mor selv kan sørge for barnet, må barnets, d.v.s. morens hjemstavnskommune, bære utgiftene. Det er imidlertid helt urimelig at de tyske barnefedre skal slippe å betale noe for sine barn. Her vil det være anledning til ved fredsoppgjøret å kreve at Tyskland skal være ansvarlig for det barnebidrag som måtte bli pålagt disse barnefedre av norske myndigheter. Det får bli en indre sak i Tyskland å heve refusjon hos de enkelte barnefedre.

ok
 Etter den forrige verdenskrig var forsorg for barn som led sult etter krigen et stort problem, og vi er stolte over den innsats vår store landsmann Fridtjof Nansen gjorde for å yte hjelp både til voksne og barn uansett rase, stand og familiestilling. Etter initiativ av den kjente engelske barnevenn miss Englantyne Jebb ble den internasjonale barnevernunion stiftet i Geneve 6/1 1920. Hun fikk sammen med sin søster samlet inn et fond på 70 mill. kroner som ble brukt i direkte hjelp til nødlidende barn. Etter forslag av Englantyne Jebb vedtok først den internasjonale barnevernunion og senere i 1924 Nasjonenes Forbund den såkalte Genferdeklarasjon, som er en høytidelig erklæring om barnets rett. Denne deklarasjon som senere er blitt godkjent av ca. 40 nasjoner, og så den norske, lyder slik:

"Ved denne erklæring om barnets rett - alminnelig kjent som Genferdeklarasjonen - erkjenner menn og kvinner av alle nasjoner at menneskeheten skylder barnet det beste den har å gi. De erklærer og erkjenner dette som sin plikt uten hensyn til rase, nasjonalitet og religion:

1. Barnet må bli hjulpet til en sunn legemlig og åndelig utvikling.

2. Barnet som sulter, må få mat, det syke barn må få pleie, det dårlig begavete barn må få støtte, det villfarne barn må bli ført inn på den rette vei, det foreldreløse og hjemløse barn må få et godt hjem.

3. Barnet må i nødstider bli hjulpet først.

4. Barnet må bli hjulpet til å klare seg selv og beskyttes mot enhver form for utnyttelse.

5. Barnet må oppdras i den bevissthet at det skal tjene sine medmennesker etter beste evne".

ok
 Skal vi nå handle både etter norsk lov, som gode nordmenn, og etter Genferdeklarasjonen som borger i et fredssamfunn av alle nasjoner, og skal vi handle i Nansens ånd, må vi ta oss av tyskerbarna og oppdra dem på samme måte som andre barn til å bli gode borgere i dette land".

I en artikkel i Morgenbladet for 31. juli 1945

sies det derimot om barna:

ok
 "Ett er iallfall sikkert, storparten av det norske folk sier: Vi vil ikke ha dem. En hård og kynisk uttalelse? Kanskje det, men vi har lært å bli hårdere i disse årene - også å reflektere, - og vil kanskje ikke så lett la medlidenheten løpe av med oss, - slett ikke når det gjelder tysk blod.

Det var mange nordmenn som etter forrige krig

viste et humant og kristent sinn og tok tyske barn i kjærlig pleie i sine hjem. De ble lønnet for det i 1940. Sammenligningen halter. Men tro om ikke de som ville gjøre en slik "stor og høysynet handling" å hjelpe disse barna, også i sin tid om enn på en annen måte, ville kunne komme til å høste en bitter lønn?"

Og i en annen artikkel i Morgenbladet av 22/8 1945, heter det:

"Den gang vi under krigen i smug lyttet til radioen fra London, om de straffer smm skulle overgå alle dem som svek - var mange av den mening at det nok til den tid ville bli strødd sand over råttenkapen.- Disse fikk rett. Innleggene om adopsjon av tyskertösenes unger er et av bevisene for dette.

Jeg etterlyser det jössing-ektepar, som vil gå til sådant skritt, selv i menneskekjærlighetens navn.- Ikke en jössing i Norges land vil kunne se på tyskertösenes unger uten med vemmelse og redsel for hvilke ulykker de kan avstedkomme.- Disse barn har utvilsomt en brist på karakteren, arvet etter moren, selv om den tyske far muligens kan være en bra mann.

Det er alltid lett å komme med forslag, men er vedkommende selv villig til å adoptere et slikt barn? Det er vel bare talemåte, de mangler forutsetninger til å se til bunns i en slik sak. Adopsjon av et barn er nemlig i ethvert tilfelle et lotteri, selv der en kjenner foreldrene.- Personlig har jeg erfaring for to slike ulykkelige tilfelle, hvor adopterte barn av kjente foreldre ble til uendelig sorg for sine pleieførelde. Miljøet hjalp ikke. Jeg vet at psykiateren dr. Johan Loftus kan gi mange beviser for at miljøet ikke spiller noen rolle, det er arveanlegget som tynger i vektskålen.

Det er unorsk å oppfordre en nordmann til etter denne krig, å adoptere barn av tyskere, landets fiender, som vi forakter på grunn av deres sadisme, herskesyke og andre karaktertrekk, som vi med forferdelse daglig får beviser for.

Disse barn av en tysk far og en dekadent mor, vil alltid bli en pariakaste, og det er synd på barna.

Send derfor disse tyske barn dit de hører hjemme, til det eneste land hvor de vil bli tålt - til Tyskland".

*Nordmann
bongere!*

I Arbeiderbladet for 25. august 1945 skriver overlage dr. Scharffenberg bl.a.:

"Men til slutt vil jeg nevne hvilken reaksjon mot landssvikene jeg i hele okkupasjonstiden har tilrådet: forvisning til Tyskland. Landsforvisning var i eldre tid en ikke sjelden straff, i alminnelighet bör ethvert land vaske sitt skitne linnet hjemme, dessuten er andre stater ikke pliktig til å motte landsforviste. Men da Tyskland måtte kapitulere uten vilkår, kunne alle okkuperte land krevd at det tyske rike skal motta alle lands-

svikere og alle tyskerbarn. De som har avlagt troskapsed til Hitler, hører hjemme i "das grosse Vaterland".

Landssvikernes og tyskerbarnenes framtidige skjebne blir et stort sosialt problem. Ved fredsslutningen bør det i det minste bestemmes at alle tyskerbarn skal kunne sendes til Tyskland og alle landssvikere som selv ønsker det etter straffetidens utløp".

Av henvendelser som utvalget har mottatt om saken, hitsetter en følgende brev fra lægehold i Oslo:

"Det var å vente at de allierte nasjoner hadde trukket opp enkelte generelle retningslinjer, vedrørende tyskerbarnas skjebne. Særlig gjelder dette det generelle problem: i hvor stor utstrekning kan og bør disse barn, fra alle de okkuperte land, sendes til Tyskland.

Formodentlig er det totale antall meget stort, ihvertfall et 5- , kanskje et 6-sifret tall, nokk til å berettigge den tyske interesse for problemet. Det er vel tvilsomt om de allierte makter er villige til å gi de tyske befolkningspolitikere en slik håndsrækning, spesielt når det samtidig i høy grad vil komplisere deres egne problemer, med forsyning, underbringelse og oppfostring av Tysklands befolkning.

I alle tilfelle må en kunne kreve at de som er gift, eller er villige og får anledning til å gifte seg, med tyskere, må tillates å flytte til Tyskland med sine barn.

Våre problemer kommer til å dreie seg om den store kontingent som blir igjen her i landet.

Av de mange synspunkter som gjør seg gjeldende, synes folk flest å legge stor vekt på den påstand at det tyske arvestoff er så dominerende at disse barna vil komme til å representere et lite ønskelig marsjerende og kommanderende, innslag i folket: flest mulig må sendes til Tyskland. De erfaringer vi har her i landet, og f.eks. i U.S.A., tyder imidlertid i annen retning. Allerede første generasjon etter relativt "renrasete" nordtyskere, har vist seg som nasjonale borgere, som på mange vis har tilført samfunnet verdifulle impulser. Det viser en uverdlig svakhet å la seg dupere av tysk "Rassenlehre". I virkeligheten er selve ensrettigheten av den ytterst heterogene tyske folkeblending et klart kriterium for miljøets og ikke for arvesoffets, betydning ved utformningen av nasjonale sær-egenheter.

Hva arvestoffet angår, må en i tilfelle anta at den lettferdige mors kromosomer er de minst heldige i blanningen. Den norske partner som hun ellers kunne oppnådd, vilde neppe sitte inne med mere verdifulle genetisk utstyr, enn en gjennomsnittlig tysker av mere eller mindre mongolsk, slavisk, germansk eller mellemeuropeisk ekstraksjon.

De barneanstalter som har hatt med disse barn å gjøre, er helt på det rene med at mödrene som regel er lite verdifulle. Men dette hindrer ikke at barna er blitt yndlingsbarn. De er gjennomgående trivelige, søte små unger, lette å oppdra, tidlig tørre, og nokkså raske til å gå. Ved en hensiktsmessig oppfostring er det sannsynlig at

de i stor utstrekning vil kunne tilføre vårt samfunn positive, intellektuelle, manuelle og kunstneriske verdier.

Dette vil i vesentlig grad bero på den store karakterskapende faktor, miljøet.

I sin alminnelighet må en være oppmerksom på at disse barns mødre har utpekt seg som de kvinner i vårt folk som minst har evnet å ta vare på seg selv og vurdere rett, dels p.g.a. arvelige anlegg, men især p.g.a. ungdom, legemlige skavanker, og framfor alt, en mislykt oppdragelse. Disse mødrene vil med full rett betraktes, og bli betraktet, som ufskudd. De vil alltid være mindre egnet til å beskytte barn, omgi det med kjærlighet, og prege dets utvikling, enn kvinner flest. Mange av dem har allerede forlatt barna. Oppvokset i et slikt "hjem", og forkjetret blant jevnaldrende og på skolen, vil barna i stor utstrekning komme til å ta varig skade på sin sjel. Mange av dem vil, forståelig nok, komme i opposisjon til samfunnet, alle latente kriminelle anlegg vil kunne slå ut i rik blomstring. Det kan være alvorlig nokk, som kompleksfaktor, at barna selv og deres nærmeste, kjenner deres avstamning, og det vil kunne fremelske en åpenbar 5-tekolonne-mentalitet

MS!!!

Det kan neppe være annen vei å gå, enn å dekke over disse barns herkomst. De bør sannsynligvis alle sammen tvangsmessig fjernes fra sine mødre og i første omgang overtas av samfundet. De kan bringes til større og mindre samlestasjoner, gis nye opprinnelsespapirer, fingerfødested og dag, og nytt navn. Derfra kan de anbringes i små norske barnehjem, med 10-20 barn i hvert hjem, sammen med andre, helt norske barn.

MS!!!

En betydelig del av dem vil derfra kunne bortadopter til gode norske hjem. Det er som kjent en veldig etterspørsel etter adoptivbarn, og det er på det rene at mange pleieførelde gjerne tar disse barn, særlig hvis de ikke positivt vet om deres avstamning.

Det kan innvendes at det er et drastisk skritt å gå til, å fjerne et barn fra sin mor, og forfusse et medmenneskes identitet. Men for det første er det noe som ofte er skjedd, i mindre målestokk, og for det annet er det ikke drastisk eller inhumant, når det annet alternativ er en forhutlet barndom og forkrøplet oppvekst.

Det kan innvendes at noen hundrede små barnehjem er en kostbar affære, at våre midler må gå til mere verdige trengende: Det vil koste mere å la noen tusen individer gli ut på forbryterbanen, og danne et uoverskuelig sosialt problem, både rent økonomisk, og hvor det gjelder tapt menneskeverd og menneskelykke.

Det kan innvendes mange ting, men vi kommer ikke bort fra ansvaret for disse ulykkelige små og deres fremtid, fordi om vårt samfunn ikke har maktet sin oppgave overfor deres mødre.

På den annen side: hvis saken gripes rett og konsekvent an, kan ulykken vendes til det gode, for barna og os alle".

Non-Samfundets
Lære
Frakta Barn
i det hele!!

En gjengir også følgende brev til utvalgets medlem dr. Else Thingstad fra ^{en}eldre kvinnelig læge på Vestlandet:

"Tør jeg som kollega bede om lov at nevne for Dem de manges tanker, som herinde sysselsætter sig med spørsmålet om tyskerbarnas fremtidige opholdssted.

Hvis komiteen bestemmer at barna ^{og}event. deres ugifte mødre? - skal sendes til "Hjem" i NB. Tyskland, kan den vistnok gjøre regning med at ha flertallet i Norge med sig.

Skulde den bestemme, at barna blir her i Norge - under aldrig så gode planlagte forhold - vilde vi be om, at det Norske folk som sådant blev git anledning at uttale sig.

Vi håper, at komiteen likeså lidt som det Norske Folk forøvrigt ønsker at utsette landet for en indblanding af og en fremtidig 5te kolonne".

Drøft! Et lege!!

Problemet halvtyske barn og behandlingen av dem etter frigjøringa har også vært drøftet av en komite som ble valgt av prestekolonien på Lillehammer i 1944. Komiteen besto av res.kap. Valen, Sendstad, kallschapellan H.C.Christie, sokneprest Ole M. Meyer, advokat Eilif Moe og fru Julie Krohn-Hansen og har 23/5-45 avgitt en betenkning til den midlertidige kirkeledelse vedrørende behandlingen av de norske kvinner som har stått i forhold til tyskere i okkupasjonstiden og av de barn som er følgen av dette forhold. Etter at nærværende utvalg i det vesentlige var ferdig med sitt arbeid, fikk det under 27/8-45 oversendt innstillingen. Med samtykke fra den midlertidige kirkeledelse tar en her inn de avsnittene av innstillingen som gjelder krigsbarna.

Innledningsvis har komiteen uttalt:

"I Rediess' bok "Lebensborn" fra 1942 er antallet av tyskerne registrerte barn inntil da oppført med ca. 2000. Regner man med at de registrerte barn neppe utgjør mere enn halvparten av de virkelig fødte barn på det tidspunkt må man altså allerede i 1942

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014 komme til et totalantall av minst 4000.

Med den økning som har funnet sted i de 2 år som deretter er forløpet - en økning som ~~har funnet~~ må antas å være forholdsvis større enn de foregående år - kommer man til et tall av 8 - 10000. Det er også for komiteens medlemmer nevnt langt høiere tall, men komiteen har funnet det forsiktigst å regne med dette tall som muligens endog kan vise seg å være for høit ansatt.

Hvis man ut fra dette tall skal slutte seg til det totale antall kvinner som har stått i mere eller mindre varig forhold til tyskere vil man ut fra den sikre antagelse at det er en mindre del av forbindelsene som har medført barn, komme opp i et totalantall kvinner som utgjør fra 30000 - 50000.

Disse kvinner tilhører alle samfundslag og typer - fra sosietetsdamen til gatepiken - med alle avskyggninger av moral fra den mere ideelt betonedede til den laveste prostitusjon.

Endel av de kvinner det her gjelder har inngått ekteskap med sine tyske forbindelser, andre er forlovet - med eller uten ekteskap for öie - men for den største dels vedkommende gjelder det löse forbindelser".

"Det er naturlig at sviken i dens forskjellige former har vakt stor forargelse hos den rettenkende del av folket og fremkaldt en reaksjon som har gitt seg utslag i et mere eller mindre reflekteret krav på drastiske forholdsregler overfor svikerne.

Særlig sterk er forargelsen over kvinnes adfærd og det kan konstateres et utbredt krav om at såvel de som de barn, som er frukten av deres svik, efter krigen skal sendes til Tyskland.

I sin ureflekterte form bunder dette krav i ønsket om å rense folkelegemet for den skamfleck som gjennom disse kvinners adfærd er påført nasjonen og for de synlige og varige beviser herfor som barna representerer, samtidig som man på en lettvindt måte vil kvitte seg med et ubehagelig problem.

I sin mere reflekterte form hviler kravet - særlig for barnas vedkommende - på forskjellig grunnlag, dels hensynet til barna selv, dels hensynet til landets sikkerhet i fremtiden.

Hensynet til barna selv gir seg utslag i den betraktning, at disse barn på grunn av sitt ophav vil gå en meget vanskelig og for dem smertefull fremtid i møte her i landet, idet de vanskelig vil kunne assimileres i det norske folkelegeme, og derfor alltid vil komme til å følge seg isolert og som gjenstand for hat, ringsakt og forfølgelse på forskjellig måte.

Hensynet til landets sikkerhet gir seg utslag i den betraktning, at disse barn, når de ikke vil kunne assimileres, vil komme til å danne en tysk minoritet i landet som i et gitt öieblikk vil kunne komme til å danne en femte kolonne innen landets grenser. Det henvises i så henseende til tyskernes egen

holdning overfor disse barn, idet de direkte har oppfordret sine soldater til forbindelser med norske kvinner i den hensikt å frembringe "rasemessig fullverdige barn" og derefter ved opptagelsen i sine registre og tyske barnehjem har innført dem i den tyske folkeenhed.

Den almindelige opinion har også meget vanskelig for å la sig berolige med den tanke, at nasismen vil miste sin makt ved at tyskerne taper denne krig. Tvertimot lever det en sterk - og neppe ugrunnet - frykt for at den tyske mentalitet er så festnet gjennom generasjoner, at den vil overleve krigen og etter forholdsvis kort tid igjen reise hodet uten at noen forholdsregler fra de seirende makter vil være istand til å forhindre det".

"Denne krig er mere enn noen annen krig i nyere tid preget av ideologiske motsetninger. Disse motsetninger har i de fleste land i ly av den demokratiske frihet og tolerance vokset frem på bekostning av selve den demokratiske ide, folkets samvirke til hele samfunnets beste. Derved er det oppstått en skjebnesvanger kløvning i folket som uundgåelig måtte komme til å tre skarpt frem i lyset i en krig som denne.

Men de ideologiske motsetninger alene forklarer ikke sviken mot fedrelandet - samarbeidet med fienden. Det har også ført vært store motsetninger i et folk, men forsvaret mot landets fiende har forenet det og fått det til å glemme motsetningene. Når så ikke er skjedd i denne krigen må grunnen ligge dyper. Vi står da her overfor det fenomen som har preget vort kulturliv i de siste generasjoner: den stadig fremadskridende relativisering og oppløsning av moralbegreper og verdier, som skulle hatt binnemakten i folkets mentalitet og hvorunder man mere og mere har mistet forståelsen av at friheten kun kan opprettholdes når den brukes under ansvar og er bunnet av hensynet til hvad plikt og tro-skap mot fedrelandet og dets myndigheter krever. Guds frykt, moral, fedrelandskjærighet og pliktfølelse, som har vært vort lands styrke, er under denne prosess blitt sekundære verdier hos en stor del av folket, geneviljen og begjæret efter nydelse den primære drift.

Det er klart at med en jordbunn forberedt på denne måte vil en tilstand som den okkupasjon vi har vært gjenstand for nødvendigvis bringe alle slette instinkter frem i lyset. Vort samfunns reaksjonsmidler er lammet, så man tilsynelatende straffritt har kunnet hengi sig til den fulle utfoldelse av sitt begjær og sine lyster.

Til ytterligere å forvirre begrepene har det også selvsagt bidradd, at en ensrettet presse går inn for og forherliger samarbeidet med fienden og forhåner alt som før var de bærende krefter i samfundet. Svake karakterer vil herigjennem miste sin motstandskraft og med sine forkvaklede begreper bli et lett bytte for denne propaganda. En uberegnelig skade er også forvoldt ved den indifferente passivitet som store dele av vort folk har utvist

i denne tid.

Det er således en kjennsgjerning at en stor del av svikerne fremdeles den dag i dag er uten forståelse av sin svik, ja for fullt alvor betrakter seg som de samme fedrelandsvenner.

Dette kan synes en høitidelig forklaring, når det gjelder de kvinner vi i denne betenking skal beskjefte oss med. Her ligger det nærmest bare å fastslå tilstedeværelsen av en uhemmet lastefullhet som har drevet dem til å gi etter for sine drifter, hvor det har faldt beleiligst.

Vi antar imidlertid at også her har foranstående almindelige synspunkter til en viss grad sin gyldighet. For det første finnes det ganske sikkert endel kvinner, for hvem de ideologiske prinsipper har spilt en stor rolle. Dette gjelder da særlig de kvinner som sympatiserer med N.S. og dermed med tyskerne. Derneft må det være berettiget å gå ut fra, at vi ikke ville ha hatt på langt nær et så stort antall svikende kvinner uten den oppløsning av moralbegrepene og de nasjonale verdier som foran omhandlet.

Selvsagt gis det også her som i andre krigførende land kvinner for hvem den hemningsfri hengivelse til lasten har vært den eneste drivfjær, lettet som utøvelsen har vært ved forholdets anonymitet og ved den beskyttelse som er blitt gitt det av de fungerende statsmakter og okkupasjonsmakten. Disse er kanskje i flertall i vårt land".

Komiteen går så over til å behandle spørsmålet om hvordan det bør forholdes med disse kvinnene etter frigjøringa, og deretter til spørsmålet om behandlingen av barna. Om dette siste uttaler komiteen:

"Som nevnt i innledningen er dette problem helt forskjellig fra det vi netop har behandlet, problemet om behandlingen av de kvinner som har sveket sitt land.

A. Barna prinsipielt i en annen stilling enn mödrene.

Barna er jo selv uskyldige i sin skjebne. De har krav på medlidenhet og barmhjertighet og den principale ætningsskinje i dette problems løsning må derfor være å finne den fremgangsmåte som best tjener barnas vel. Rent subdidiært må her de andre hensyn av politisk eller samfundsmessig natur komme i betraktning i den utstrekning de ikke påfører barna ufortjente lidelser.

Problemet er også i motsetning til det foregående problem av internasjonal natur, idet det gjelder en konflikt mellom de to lande som er implisert som henholdsvis morens land og farens land. Det ville derfor være naturlig om dette problem ble opptatt

til løsning på den kommende fredskonferanse. De følgende overveielser må derfor fortrinnsvis bli å betrakte som uttrykk for hva der efter vår oppfatning er en rimelig og naturlig løsning av problemet.

B. Barnas statsrettslige stilling.

Statsrettslig sett er efter norsk lov disse barn norske statsborgere, idet de er født utenfor ekteskap av norsk mor. Hvordan forholdet i så henseende er efter någjeldende tysk lov har komiteen ikke hatt adgang til å konstatere. Den tidligere tyske lov hadde en bestemmelse tilsvarende den norske. Henseet tilm de nåværende tyske myndigheters innstilling overfor dette forhold må man imidlertid anta, at det har vært hensikten å gjøre - iallfall guttebarn til tyske statsborgere. Hvorvidt en sådan hensikt fortsatt vil bli søkt realisert efter krigen kan man ikke forutsi. Komiteen går derfor ut fra den norske lovs bestemmelse,

C. Hvad vil være det beste for disse barn?

Skal man legge til grunn den betraktning at man må søke å finne den forholdsregel som fører til den beste løsning for barnet selv, blir spørsmålet hvordan disse barns liv i fremtiden vil arte seg her i landet. Man må da se i öinene at det består en fare for at de også i fremtiden vil bli betraktet som fremmede barn og ikke bare fremmede men som barn av en forhatt fiende. Dette vil medføre at mange av disse barn vil få en tung, og smertelig oppveksttid her i landet. Særlig må man frykte for at de jevnaldrendes innstilling vil bli nokså ubarmhjertig og dette vil føre disse barn opp i mange sjælelige konflikter, etterhvert som de vokser til. F.eks. skal de søke å utslette eller skjule den opprinnelse som er dem selv en byrde - eller vedstå seg den og orientere seg som tyskere? En følelse av isolerthet, mindreverdighet, tilsidesatthet og utstøthet vil antagelig komme til å plage dem meget. På den annen side er det ikke usannsynlig at mange av dem vil sette kraft og vilje inn på å bli regnet som gode nordmenn, og at det kan bli mange sterkt norsknasjonale netop blandt dem. Man bör ikke glemme at det verdifulleste menneske i mange tilfeller netop vokser frem gjennom smertelige personlige kamper. Men man kan heller ikke bortse fra den mulighet at mange av dem kommer til å bukke under i asociale innstillinger, så forbryternes rekke kan bli forholdsvis tallrikt rekrutert fra disse barn.

1) Deportasjon til Tyskland?

Disse barn representerer således formodningsvis mange menneskelige muligheter, både til godt og ondt. Det kan derfor fremstille seg

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014 - 28 -
Om en nærliggende løsning å sende dem fra oss og la tyskerne beholde dem.

Men ut fra komiteens principale synspunkt må man da spørre: hvordan vil disse barn få det i Tyskland? Vil de få det bedre der, materielt og psykisk? Materielt sett må man gå ut fra at Tyskland etter krigen vil komme til å gjennomgå en periode av nød og mangel på de nødvendige livsfornødenheter. Boligforholdene vil - iallfall i byene bli elendige og matforsyningen vil ganske sikkert bli høist utilstrekkelig. Man kan i så henseende bare tenke på etterkrigstiden etter forrige verdenskrig. Det spørsmål er derfor uundgåelig: vil det være forsvarlig fra et menneskelig synspunkt å sende barn ned i denne elendighet? Psykisk sett er problemet like dunkelt. Vil disse barn kunne komme til å følg seg hjemme i Tyskland? Vil de ikke også der bli betraktet som fremmede bastarder, hvis mødre tilhører et land som på fredskonferansen kommer til å opp- tre som fiendeland? Vil ikke derfor de samme konflikter som de må befryktes å ville gjennom- gå i Norge også komme til å gjøre seg gjeldende i Tyskland? og det endog i større utstrekning og i skjerpet form.

Komiteen er under sin drøftelse av disse forskjellige spørsmål kommet til det resultat at det prinsipielt ikke bør bli tale om å sende barna ut av landet.

2) Mulighetens for en vordende femte kolonne.

Under sine drøftelser har komiteen også tatt hensyn til den fare for en tysk minoritet etter 5te kolonne, som barnas forbliven i Norge vil kunne komme til å representere. Man er ikke blind for at en sådan fare består og at det - hvis det ikke lykkes å avbryte enhver forbindelse mellom barna og Tyskland - vil måtte regnes med at det fra tysk side i en gitt situasjon vil kunne bli gjort forsøk på å utnytte denne minoritet. Men komiteen har ikke kunnet finne at dette hensyn bør være avgjørende overfor hensynet til barnas vel. Ved den fremgangsmåte man her i landet kommer til å ta i bruk overfor disse barn må imidlertid selvsagt også denne side av saken vies den største oppmerksomhet og muligheten for et misbruk søkes bortelimineret best mulig.

3) Unntakelser fra regelen.

Fra den prinsipielle regel - at barna bør beholdes her i landet bør det dog gjøres forskjellige unntakelser.

For det første bør de barn som er født i ekteskap mellom norske kvinner og tyske menn, eller hvis foreldrene senere har inngått eller kommer til å inngå ekteskap, selvsagt til- lates sendt til Tyskland eller sendes med sine foreldre.

Det samme gjelder barn, hvis mødre frivillig reiser til Tyskland eller blir sendt dit. Likeledes hvis barnets far eller hans familie ønsker å ta barnet til seg og det etter undersøkelser finnes forsvarlig å etterkomme ønsket. Men bortsett fra sådanne enkelttilfeller bør ikke et almindelig krav fra tysk side imøtekommes medmindre det er utvilsomt at det er uten betenkelighet. Komiteen vil finne det betenkelig, hvis kravet antas å kunne i ønsket om å styrke den tyske folkestamme, idet man derved mervirker til å rekruttere Tysklands kommende armeer. Om kravet skulle fremsettes m.h.t. guttebarna alene vil en sådan hensikt måtte antas å være tilstede.

Videre blir det spørsmål om hvordan det skal forholdes med de barn som er registrert av tyskerne og som for størstedelen er anbrakt på barnehjem her i landet eller allerede er sendt til tyske barnehjem. Det er meget som taler for det resonnement at disse barn har tyskerne allerede gjort til sine egne og har innført dem i sitt miljø, således at det vil bety et brudd i barnas tilværelse om man fører dem tilbake til norske forhold. Særlig gjelder det de barn som allerede har nådd den alder at miljøet har fått betydning for dem. Komiteen finner imidlertid at det også her bør treffes avgjørelse etter det hovedprinsipp at man søker hvad der er best for barna. Såfremt barna er anbragt i Tyskland og denne anbringelse finnes betryggende, bør de forbli hvor de er. Er barna ved krigens avslutning i Norge, vil det i alle tilfelle oppstå en mellomtilstand, hvor deres pleie overtas av norske pleiersker, og jo lenger denne tilstand varer, jo mere kommer barna bort fra det tyske miljø.

Både for disse og alle de øvrige barns vedkommende bør altså gjelde det hovedprinsipp at de beholdes her i landet.

D. Bør barna bli hos mødrene?

Det første spørsmål som reiser seg m.h.t. disse er da, om de bør forbli hos sine mødre. Dette spørsmål blir å avgjøre av vergerådet på de respektive hjemsteder, men komiteen finner det riktig å drøfte de prinsipper hvorefter avgjørelsen bør finne sted. Spørsmålet kan stilles så: Bør det være regelen eller unntagelsen at barna skilles fra sine mødre? Herom er meningene delt innen komiteen. Flertallet hevder at disse mødre ved sitt forhold har gjort seg uverdige til å oppdra fremtidige norske borgere, særlig under hensyntagen til det uverdige forhold som ligger til grunn for barnas opprindelse. Derfor bør barna prinsipielt skilles fra mødrene og søkes oppdradd på andre måter. Mindretallet hevder at det å ta barnet fra sin mor er en så gjennomgripende foranstaltning, som kan ha skjebnesvangre følger både for mor og barn, at det prinsipielt ikke bør bli tale om adskillelse.

Mens det altså i første tilfelle blir tale om unntagelsesvis å gi de mødre som etter omsorgsfull prøvelse finnes forsvarlig å kunne betros barnet, rett til å beholde det, blir det i det annet tilfelle spørsmål om unntagelsesvis å ta barnet fra den mor som ikke finnes skikket til å oppdra det. Dette siste er vor vergerådslovgivnings prinsipp, som er basert på normale tider. Men flertallet mener at i disse ekstraordinære tider må det treffes ekstraordinære foranstaltninger og at det vil tjene til en mere betryggende og ensartet behandling å følge flertallets prinsipp.

E. Barnas pleie og oppdragelse i Norge.

For de barns vedkommende som blir her i landet blir det da å treffe foranstaltninger til en hensiktsmessig oppdragelse.

Det må herunder være et ledende prinsipp, at barna bevisst og systematisk føres bort fra sin fortid. De bør gis norske navn og det bør treffes forholdsregler, siktende til å utslette deres ekstraksjon. Således må alle registre og alt materiale som vedkommer barna og deres mødre, forlanges utlevert. For at det kan holdes oppsikt med dem må det selvsagt føres registre, men disse bør være hemmelige innen den institusjon som skal føre oppsikten.

Det kan derefter i første rekke bli tale om konfidensielle adopsjoner, hvor barnet får sine adoptivforeldres navn. Sannsynligvis vil adopsjonen kunne lettes ved at det gjennomføres anonymitet.

Dernest kan det bli tale om bortsetting i bra familier uten adopsjon.

Og endelig blir det spørsmål om opptagelse i barnehjem. Disse må selvsagt ikke etableres som særskilte barnehjem for disse barn. Barna må anbringes sammen med andre barn og deres anonymitet mest mulig opprettholdes, f.eks. ved at de anbringes på hjem i andre landsdeler enn der de er født. Bestyrelsen av disse barnehjem må ha som plikt å verne om anonymiteten med risiko for oppsigelse eller straff om denne plikt brytes.

Komiteen nærer ingen illusjon om at denne anonymitet vil kunne opprettholdes i alle tilfeller, kanskje ikke engang i de fleste tilfeller. Men at den vil være av noen effektivitet til forsvar for barnet mot krenkelser, er man overbevist om. Problemet vil bli vanskelig når den tid kommer at barnet blir så stort at det forlanger å få vite sin opprindelse. Man bør da formentlig ikke nekte å oppfylle dette forlangende, men det er å håpe at barnet da selv vil forstå at det for sin egen skyld bør holde på sin anonymitet.

Forøvrig blir det de oppdragende myndigheters sak - og da i første rekke kirkens og skolens - å oppdrage folket til å forstå disse barns vanskelige skjebne og den forbrytelse det vil være å la barna lide for sin opprindelse".

Identifisering 11

Barne

Også blant norske i utlandet har problemet halvty-
ske barn vært liylig drøftet. En komite som ble nedsatt av
Arbeidernes faglige landsorganisasjon
A.F.L.systudiecirkel i Stockholm har i desember 1943 avgitt
en innstilling om omsorgen for barn av tyskere (og n.s.-
folk) etter krigen. Flertallet fant at det ikke burde bli
spørsmål om å tvangssende barna og mödrene ut av landet.
Videre uttalte komiteen at det burde planlegges en barne-
tilsynsinstitusjon under Sosialdepartementet og en opplys-
ningsvirksomhet for å påvirke opinionen overfor barna i ~~mer~~^{mer}
gunstig retning, og at vergemålsloven burde gis et tillegg
som utvidet adgangen til å ta barna fra mödre som har vist
en unasjonal holdning under krigen.

Spørsmålet om behandlingen av halvtyske barn (og
n.s.-barn) har også vært drøftet av et utvalg i London, ^{opnevnt av britiske parlamentet} ~~som~~ ^{utvalg}
har avgitt en innstilling av 16. november 1944. En hitsetter
nedenfor innstillingen for så vidt angår spørsmålet om de
halvtyske barn:

"I de möter som er holdt for å dröfte denne
sak har tatt del:

Ekspedisjonssjef Welhaven,
Ekspedisjonssjef Devik,
Dr. Caspersen i de förste möter, og
Dr. Sewerin i de siste,
frk. Ragna Hagen,
Direktör Ellingsen (ett möte), og
dommer Havig, formann.

Det har ikke bare vært tyskere i Norge, men
også österrikere og antagelig andre nasjoner.
Det antas å måtte regnes med disse grupper av
barn:

1. Utenfor ekteskap

- a. Norsk mor - utenlandsk far
- b. Utenlandsk mor - norsk far
- c. Utenlandsk mor - utenlandsk far.

2. I ekteskap

- a. Norsk mor - utenlandsk far.
- b. Utenlandsk mor - norsk far.
- c. Utenlandsk mor - utenlandsk far.

Ekteskapet kan være opplöst eller samlivet
opphevet.

Barn i gruppe la har norsk borgerrett men ikke barn i gruppe lb og c.

Barn i gruppe 2a har ikke norsk borgerrett mens moren beholder sin til hun flytter fra landet. I gruppe 2b har både mor og barn norsk borgerrett. I gruppe 2c ingen borgerrett i Norge.

I tilfelle oppløsning av ekteskapet eller heving av samlivet:

gruppe 2 a: Mor og barn norsk borgerrett såfremt hun ikke har flyttet fra landet og barnet er hos henne.

gruppe 2 b: likeså.

Det synes å være enighet om at borgerretten ikke fratras barna i gruppe la. Mötet er enig i det.

Stockholmskomiteen mener det bör overveies å frata moren i gruppe 2a borgerretten. Justisdepartementet antyder den fremgangsmåte at hun blir utvist fra Norge.

Mötet er ikke enig i noen av disse fremgangsmåter. Det må i allfall på forhånd foreligge tilsagn fra Tyskland om at de som i tilfelle fratras norsk borgerrett eller utvises, får tysk borgerrett.

I alle grupper må en regne med helt foreldreløse barn og barn som har mistet en av foreldrene. Videre med barn hvis farskap ikke er på det rene, muligens også barn hvis mor er ukjent.

Det er derfor å forutse at det ikke i alle tilfelle kan avgjøres hvordan det stiller seg med borgerretten.

Flytning likesom utvisning vil kunne ta tid, og andre omstendigheter kan også bevirke at det offentlige foreløpig må dra omsorg for barn som er utlendinger eller hvis borgerskap ikke for tiden kan fastslås.

Av den aller største betydning er det å skaffe oppgaver over barn av utenlandsk avstamning. Hvis det kartotek som tyskerne skal ha, kan skaffes til veie vil det være meget tjenlig. Forsorgsvesenet antas best skikket til å ta seg av denne oppgave.

Det mål som må stilles når det gjelder behandlingen av barn som antas å bli i Norge for godt er naturligvis at de blir oppdratt til nordmenn. De må derfor minst mulig skillés ut fra norske barn så de etterhvert kan vokse seg inn i det norske samfunn.

Å opprette eget barnetilsyn er derfor ikke å tilråde. Forsorgsvesenet og vergerådene med sine erfarne tjenestemenn og medlemmer er også bedre skikket for denne oppgave. Men det er mulig at der må opprettes flere vergeråd og i større utstrekning beskikkes fast formann i vergerådene.

Lovreglene på dette område er loven om fattigvesenet og vergerådsloven, samt lovene om tilsyn med barn og om forsorg for barn.

Som rimelig og naturlig er, er den någjeldende regel at barnet skal være hos foreldrene medmindre det er trang til stede og forsorgsvesenet får samtykke til å ta seg av det, eller der foreligger en grunn til å sette det bort etter vergerådsloven. Det er så små barn det her er tale om at det i de første år ikke vil bli spørsmål om andre grunner enn de som er nevnt i vergerådslovens § lb (foreldres eller oppdrageres lastefullhet eller forsømmelighet).

Det spørsmål reiser seg om dette strekker til.

Stockholmskomiteen fremholder at der bör være adgang til beskyttelsesforvaring.

Det har også för vært behov for en rommeligere adgang for vergerådet til å ta barn under sin omsorg. Det har forekommet at foreldrene har motsatt seg at forsorgsvæsenet setter bort et barn uaktet dette har vært ikke bare ønskelig men nødvendig på grunn av uheldige forhold i hjemmet av den art at det ikke har gitt vergerådet lovlige grunn.

De nye grupper av barn vil kunne være utsatt for overløst på lignende vis som n.s. barn. En kan som eksempel tenke på de tilfelle hvor det er kommet halvøsken inn i et hjem. Behovet for en rommeligere adgang til å sette bort barn i beskyttelsesøyemed vil vokse i styrke.

Det vanskeligste og mest ømtålelige spørsmål er om noe bør gjøres for å hindre at der vokser opp barn som kommer til å føle seg som utlendinger. Det vil være en ulykke om så skulle skje i større utstrekning. Må det ikke søkes unngått at barnet får rede på avstamningen og blir oppdratt til å følge seg som fremmed? Det mål som er satt skulle tilsi at barna ble fjernet så en slik følge kunne bli forebygget.

Det antas forsvarlig å se tiden an m.h.t. dette spørsmål. Disse barn er så små, storparten under 4 år, at denne fare ikke skulle være overhengende. Konsekvensene av en så radikal forholdsregel kan bli for store i forhold til faren som en nå ingen oversikt har over. Stockholmskomiteen mener det bør føres tilsyn i hjemmet, men det vil visstnok virke mot hensikten. Et inntrykk av hvordan stillingen er bør en derimot søke å skaffe seg, men det kan skje ved enklere midler.

I mange av de tilfelle hvor et barn skal settes bort før det regnes med at slekt eller venner vil være villig til å gi det et hjem. Adopsjon er naturligvis nå som før den beste utvei. Forsorgsvæsenet eller vergerådet må bestemme i hvert enkelt tilfelle den fremgangsmåte som ansees mest formålstjenlig, hvis der ikke underhånden er truffet en ordning som kan godkjennes. Det bør ikke foreskrives at bortsettelse i barnehjem skal være den eneste ordning.

Mötets flertall tilråder at der ved endring i eller tillegg til vergerådsloven blir gitt vergerådene myndighet til å sette bort barn for å beskytte det mot overløst på grunn av foreldres eller oppdrageres opptreden under okkupasjonen, eller på grunn av barnets avstamning.

Blir en slik bestemmelse gitt i form av tillegg til vergerådsloven bør det bestemmes at lovens § 2 om foreldremyndigheten får tilsvarende anvendelse.

Det er pekt på at det er nødvendig å forby bruken av tyske navn. Mötet er enig i at dette er meget viktig. Ikke bare bør det hindres at tyske eller andre utenlandske slektsnavn blir brukt, men også fornavn som vil merke barnet.

Det er også nevnt at det bør hindres at faren kommer med kray overfor barnet. Dette spørsmål vil det være tid til å overveie siden.

Skal det bli truffet formålstjenlige forføyninger i alle tilfelle vil det medføre betydelige utgifter. Den nævrende ordning, at hjemstavnskommunen skal betale, vil kunne bli for byrdefull

Filomen

v. v. v. v. v. v. v.

1938(?)

Anne Skovlin?

Identitet!

Möten?

På grunn av

"fiske ordning"
"fiske ordning"

Identitet!

for mange kommuner. Også for kunne det merkes at forsorgsvesenet og vergerådet kvitte seg for å sette bort et barn av hensyn til utgiftene.

Det tilrådes at staten overtar disse ekstraordinære utgifter.

Ekspedisjonssjef Welhaven og dr. Sewerin er av den mening at det foreløpig ikke er påkrevet å gi utvidet adgang til å sette bort barn. De bestemmelser vi allerede har antas tilstrekkelig inntil en får bedre oversikt over stillingen etter å være kommet hjem. Severin antar iøvrig at det hovedsakelig bare vil være økonomisk nød disse små barn trenger å bli beskyttet mot".

V. Krigsbarn. Foreløpige merknader om barna og mödrene.

Som for nevnt vil en på grunnlag av de tyske oppgavene kunne rekne med at det ved utgangen at 1945 vil være født om lag 9.000 norske barn med tyske fedre eller fedre som har tilhørt den tyske krigsmakt i Norge.

En kan imidlertid ikke helt stole på de tyske oppgavene. Det er såleis sikkert nok at det er født ~~at~~skillige krigsbarn som av en eller annen grunn ikke er meldt til LE og tatt med i de tyske oppgavene, men disse barn vil en finne i norske registre, trulig under "ukjent barnefar". På den annen side omfatter de tyske oppgavene også tilfelle hvor farskapen til barna av forskjellige grunner ikke er fastslått eller er nektet fastsatt av de tyske myndighetene, idet hvert barn som for nevnt fikk fortløpende nummer i de tyske registrene for farskapsforholdet var klarlagt. En nærmere undersökning vil være påkrevd for å få dette brakt på det rene.

Av større betydning er imidlertid den omstendighet at en stor del av barna i de tyske registrene er blitt legitimert ved etterfølgende ekteskap mellom foreldrene; jfr. arve-lovens § 4. Også etter tysk rett oppnår barn født utenfor ekteskap samme rettsstilling som ektebarn, hvis foreldrene inngår ekteskap, se utredningen foran fra Justisdepartementet.

Hvor mange barn som på denne måten har fått ekte-

barns rettsstilling, er det sjølsagt vanskelig å si noe visst om. Sikkert er det imidlertid at det er inngått flere hundre ekteskap - kanskje nærmere et tusen - mellom norske kvinner og tyske soldater, både under okkupasjonen og etter kapitulasjonen, og en kan trulig rekne med at foreldrene i de fleste av disse tilfellene hadde fått barn før ekteskapet, som var meldt til LE og er tatt med i de tyske oppgavene.

Det er forutsetningen at disse barna som såleis er blitt legitimert ved etterfølgende ekteskap, blir overført til Tyskland sammen med foreldrene, jfr. tidligere brev til departementet, og blir tyske statsborgere. De byr ikke på noen særlige problemer, og en holder dem utenfor framstillingen.

Videre må en være merksam på at det også var en del ikke-tyskere knyttet til den tyske krigsmakt i Norge ved kapitulasjonen, f.eks. hollendere, belgiere, franskmenn, russere m.v. Ifølge dagsavisene for 30/8 1945 var det ved kapitulasjonen om lag 66.000 slike utlendinger i den tyske krigsmakt i Norge, som da besto av ca. 362.000 mann. En del var trulig frivillige, men de fleste var visstnok i større eller mindre grad tvunget til å gjøre tjeneste i den tyske krigsmakt eller dens hjelpeavdelinger i Norge. Var de innlemmet i Organisation Todt, Organisation Speer e.l., kom de visstnok ikke under de forskjellige forordningene om omsorg for barn av personer tilhørende den tyske krigsmakt. Men måtte de reknes som "Wehrmachtsangehörige", gikk de antakelig inn under disse forordningene. Dette spørsmålet bør nærmere undersøkes, idet utvalget ikke har hatt høve til å få forholdet helt klarlagt.

En behandler i det følgende bare krigsbarn i den forstand som nevnt ovenfor. De øvrige barn som er født utenfor ekteskap av norske kvinner, og hvis far har vært til-

en
med.
20/8-45
Anst.

knyttet den tyske krigsmakt i Norge uten å ha vært "Wehr-
machtsangehörig", kan det være grunn til å likestille med
krigsbarn i enkelte henseender, f.eks. med omsyn til bidrag,
navneendring m.v. Utvalget skal imidlertid ikke gå nærmere
inn på dette her, man viser til bestemmelsen i § 1 i vedlagte
utkast til lov om krigsbarn om at Kongen kan fastsette, at
loven helt eller delvis også skal gjelde for så vidt angår
barn av denne kategori.

Ved frigjøringa var omlag 500 av krigsbarna på de
forskjellige tyske føde- og barneheimene i Norge, og noen
få krigsbarn var dessuten anbrakt i norske barneheimer. En
del krigsbarn har etter frigjøringa vært anbrakt i de for-
skjellige tyske konsentrasjonsleirene i Norge. Videre var
~~noe over 200~~ ~~omlag 300~~ krigsbarn adoptert bort her i landet. Dessuten
ble det av de tyske myndighetene sendt en del krigsbarn til
Tyskland, uten at utvalget har noen oversikt over hvor mange
det kan dreie seg om. De øvrige krigsbarn er hos moren,
hennes slektninger eller i forpleining hos private, En stor
del er bortsatt i henhold til fattigloven.

I samsvar med uttalelsen i departementets brev til
formannen av 9. juli 1945, som er gjengitt foran, har utval-
get under drøftingen av saken i første rekke hatt barnas vel
for øye. Men samtidig har en også lagt vekt på de øvrige
forhold som gjør seg gjeldende. Med dette tenker utvalget
hl.a. på omsynet til moren og hennes familie, de forskjellige
spørsmål av praktisk, økonomisk og politisk art som melder
seg m.v. Men dessuten har utvalget herunder stadig hatt for
øye at en i de ømtålelige forhold det her gjelder, også må
ta tilbørlig omsyn til stemningen i Norge for en tar avgjerd
i saken. Behandlingen av barna (og mödrane) er framleis
gjenstand for den største interesse blant alle deler av

folket, og utvalget er merksam på den betydning det har både for barna selv og for en sunn samfunnsutvikling at en ikke tar en avgjerd som den alminnelige opinion i landet bestemt setter seg imot.

För utvalget går nærmere inn på de forskjellige spørsmål som reiser seg, finner en det påkrevd som utgangspunkt for den videre dröfting av saken å peke på den kjennsgjerning at mödrene til krigsbarn ikke er noen ensartet gruppe, men kommer fra alle lag i samfundet og er vidt forskjellige hva åndelig utrustning m.v. angår. Det er riktignok en meget utbredt oppfatning her i landet - særlig i byene og tettbygde strök - at så å si alle mödrene er moralsk mindreverdige, til dels endog gatepiker, at storparten av dem også ellers psykisk og åndelig sett står mer eller mindre under gjennomsnittet og varierer fra de mindre begavede til de helt åndssvake, og at mange av mödrene også lider av ^{fysiske} ~~fysiske~~ defekter av en eller annen art. Men utvalget er ikke i tvil om at en slik karakteristikk bygger på manglende kjennskap til forholdene og skyter fullstendig over målet. Det er nok så at ikke få av de norske kvinnene som hadde omgang med ^{de} tyske soldatene, må betegnes som gatepiker og for en stor del også var det för okkupasjonen, og at det er en del kvinner av denne kategori som har fått barn med tyske soldater. Og det er en kjent sak at prosenten av undermålere og mer eller mindre åndssvake blant gatepikene er meget stor. Men om en undersøker forholdet nærmere, vil det nok vise seg at et ganske stort antall av mödrene til krigsbarn kommer fra en god heim, har fått en god oppfostring og undertiden også høyere utdanning, og at det ikke er noe som tyder på at de står under gjennomsnittet hva åndelig utrustning angår. Hva grunnene kan være til den sørgelige utgliding som her har funnet sted, skal utvalget ikke gå nærmere inn på, men en

Sunn andre
mødre i
familie!

efn.
S. 56

2. 3. 5. 2

innskrenker seg her til å vise til utredningen fra Lillehammerkomiteen (foran under IV), som etter utvalgets oppfatning rammer noe av det vesentlige på dette punkt.

Utvalget skal senere under avsnittet om å sende barna til annet land komme tilbake til barnemødrenes forhold. Men utvalget vil allerede nå på grunnlag av det materialet som har stått til dets rådighet - skriftlige og personlige henvendelser fra barnemødre, deres foreldre eller slektninger, og fra interesserte fra mange hold, uttalelser fra fattigstyrer, gjennomgåing av et stort antall saker i LE.s arkiv, personlige erfaringer som utvalgets medlemmer har gjort hver på sitt felt m.v. - framholde at en del av mødrene uten tvil er fysisk og psykisk vel utrustet, og at det ikke er riktig uten videre helt å for-
^{alle mødrene}
 dømme dem som moralsk mindreverdige.

For å få nærmere klarlagt mødrenes og barnas åndelige og legemlige utvikling vil det være påkrevd med en sakkyndig gransking. For å få satt i gang en slik gransking vendte utvalget seg til departementet i brev av 14/7 1945. Som følge av dette brev avsket departementet en uttalelse fra direktør Ödegård ved Gaustad asyl som under 10/8-45 uttalte:

"Såvidt jeg vet foreligger det ingen undersøkelser over de piker som har fraternisert med tyske soldater, men den alminnelige erfaring synes bestemt å tale for at det blant dem har vært uforholdsmessig mange svakt begavede, og også endel asociale psykopater - delvis endog likefrem sinnssyke. På Gaustad er det kommet enn ca. 35 slike pasienter under krigen, andre kasyler har liknende erfaringer, og Ullevål psykiatriske avdeling har jo et betydelig større antall. Det dreier seg her om sjelelige defekter som for en meget stor del er arvelig betinget, og det er en viss risiko for at dette arvelige anlegg skal gi seg utslag hos avkommet. For åndssvakhetens vedkommende har man temmelig pålitelige tall for risikoenes størrelsesorden. Hvis moren er åndssvak og faren normalt begavet, vil 50 - 60 prosent av barna bli åndssvake. Hvis faren/er åndssvak, også

lette skru-
 mm daktig med
 kommittens ut-
 talen på 2. 47
 sk.

ökar risikoen til 85 - 90 prosent, og det er vel en mulighet for at de tyske soldater som har fraternisert med norske kvinner delvis har vært inferiøre - særlig må en anta at dette gjelder de som ikke har sørget for å hindre besvangring, og som har tatt tiltakke med svakt begavede piker. Jeg tilføyer at risikoen er uavhengig av åndssvakhetens grad, idet lettere åndssvake piker arvemessig er likeså farlige som for eks. idioter.

For psykopatiens vedkommende er arvegangen langt fra klarlagt, og risikoen for sykt avkom kan ikke uttrykkes tallmessig. Men også her er den avgjort tilstede, og den er neppe mindre enn for åndssvakhetens vedkommende. Hvis den psykopatiske mor selv skal fostre opp sitt barn, kommer den uheldige miljøvirkning til.

Antar man rent skjønsmessig at halvparten av de piker det gjelder er arvemessig mindreverdige, skulle man måtte regne med at omlag 2500 av de 9000 barn har arvet sjælelige defekter (særlig åndssvakhet) som selv ikke den omhyggeligste oppdragelse eller det beste miljø vil kunne rette på i særlig grad. Dertil kommer at ca. 2000 barn som er normalt begavet, har åndssvak mor, og altså er bærere av det defekte anlegg slik at de kan bringe det videre til sitt eget avkom selv om det ikke gav seg utslag hos dem selv. Hvis også de tyske fedre er mindreverdige, vil alle disse tall öke betraktelig. Saken er altså av ikke ringe betydning, særlig i betraktning av at vårt åndssvakevesen jo på forhånd er helt ute av stand til å ta vare på mer enn en brökdelen av landets egne åndssvake. Det må derfor være helt nødvendig ved en undersökelse å få brakt på det rene hvor utbredte de sjælelige defekter har vært hos disse piker, slik at en kan få planlagt forsorgen for de 9000 barn. Hvis de tenkes plassert i fosterhjem, vilde det jo være helt ansvarslöst å gå til et slikt skritt uten nøye kjennskap til barnas fremtidsutsikter med hensyn til intelligens og karakter.

Jeg går ut fra at en slik undersökelse bör være avsluttet innen et halvt år - iallfall kan det ikke bli tale om å bruke særlig lang tid på den. Det blir derfor nødvendig å innskrenke den til det som er strengt nødvendig. Intelligensmåling av samtliche mödre kan det ikke bli tale om, da det ikke vilde kunne mobiliseres et tilstrekkelig stort antall undersökere som er fortlørlig med metodikken - hver slik undersökelse tar ca. 2 timer, og er desuten avhengig av at vedkommende samarbeider villig. Jeg antar man vil kunne få godt nok grunnlag for bedømmelsen ved å innhente opplysninger fra den folkeskole vedkommende gikk på. Det drøier seg jo her om unge kvinner, slik at en i de aller fleste tilfelle skulle få pålitelige opplysninger. Sinnsykehusenes erfaringer er at man som regel får gode svar på slike forespørsler, og at krigen ikke har gjort noe særlig avbrekk her. Endel arkiver er ödelagt, men under enhver omstendighet vil de tilfelle man får opplysning om bli en meget stor og helt representativ stikkpröve. Skolen vil også i svært mange tilfelle kunne opplyse om karaktereiendommeligheter osv., slik at ikke bare åndssvakheten men også psykopatien vil kunne belyses. Undersökelsens kvalitet vilde bedres

Denne del!
Det var
soldatene i
feld, if. alle
barnvokterne for
for. etter politi-
h. bygning der.
ff.

Norske
konjurer!

Iske dette 1944?
Ulovlig?
til felle

Skadene
det kan jo bli
oplyst per omme

?
12/1

betydelig hvis man så sorterte ut de tvilsomme tilfelle, og underkastet dem en individuell undersökelse. Antallet vilde bli mere overkommelig på denne måten, fordi alle de sikkert ändssvake eller de sikkert normalt begavede vil kunne fraserteres på forhånd.

En undersökelse av barna stöter på den vanskelighet at mange av dem enda er svært unge, og de testemetoder man har for barn under 3-4 år er noe mindre pålitelige enn prøvene for eldre barn. Dessuten er det få som har innsikt i anvendelsen av slike prøver her i landet. Skulde barna undersökes, måtte man vel nöye seg med å ta visse årganger, for eksempel de som er födt i 1940 og 1941. Vitenskapelig sett er dette selvsagt en meget verdifull supplerig, fordi det jo ikke sjelden hender at ändssvake mödre får friske barn og omvendt - man vilde altså kunne få virkelige erfaringstall for barnas kvalitet, istedenfor å måtte regne resultatet ut på basis av mer eller mindre usikre risikotall. Hvis man regner med at de to nevnte årganger representerer 2000 barn, skulde det bli en tilstrekkelig stor stikkpröve av helt representativ natur, og arbeidet vilde likevel bli overkommelig.

Til undersökelsen av barna vilde jeg anbefale at man ansatte psykologer med övelse i intelligensmåling av småbarn. Undersökelsen kunde så finne sted i de barnehjem hvor barna kan samles sammen, og undersökelseerne måtte reise fra sted til sted. En rapport fra barnehjemets ledelse måtte samtidig innhentes, efter bestemt skjema. Hvis man arbeider med en mest mulig forenklet undersökelsesmetodikk, vil en undersöker anslagsviå kunne klare 15 barn om dagen. Jeg antar man uten særlig vanskelighet vilde kunne finde 10 undersökere med tilstrekkelige kvalifikasjoner - for å få ensartede resultater måtte man da först la dem gjennomgå et instruksjonskurs ledet av den mest erfarne. Da det her dreier seg om fagarbeide, og også om en leilighetsjobb av kortere varighet, bör betalingen settes til 600.- kr. pr. måned, pluss reiseutgifter og diet. Bearbeidelsen av det innsamlede materiale måtte kunne være gjort undav på en måned. Utgiftene kan da anlåes til 10000 kr.

Mödrene bör undersökes av psykiatre. Kvalifisert til å utföre slike undersökelseer er samtlige overlæger og reservelæger ved våre 21 sinnssykehus. Desuten er der særlig i Oslo, men også i de andre større byer, adskillige andre psykiatre i privatpraksis eller i andre stillinger. En må kunne gå ut fra at de fleste av disse læger vil ha anledning til å bruke endel av sin tid til slike undersökelseer, hvis vedkommende blir fremstillet på lægens kontor. Undersökelseer av voksne vil ta lengere tid, og en læge vil ikke kunne klare flere enn 5-10 pr. dag. Der bör her fastsettes honorar pr. enkelttydelse, i overensstemmelse med de vanlige takster, ca. 15. kr. pr. undersökelse. For undersökelsen av tallrike tilfelle som er samlet i fangeleirer, kunde det være tale om faste undersökere som reiste til stedet, og kanskje på månedlig lönn.

Useless

1941

Kvinnens helse

og bearbeidelse av spør-
reskjemaer til skoler

Regner man med at bare tvilstilfellene skal personlig undersøkes, skulde man komme langt med 800 undersøkelser, som vil kunne fordeles på 20-40 undersøkere. Desuten må undersøkelsen ha en leder, som forestår utsendelsen osv. Utgiftene kan anslåes til 15000.- kr. Rent skjønsmessig antar jeg at undersøkelsen skulde kunne avsluttes på tre måneder efter at den er helt planlagt og satt i gang. Når utgifter til kontorhjelp, korrespondanse osv. kommer til, må man regne med at der trengs en bevilgning på 35000.- kr."

Utvalgets medlem dr. Thingstad har for komiteen utarbeidet nedenstående oversikt over resultatene av en gransking av en del "tyskartöser" foretatt ved Tönsberg sykehus:

En fikk i sommer opplyst at der ved Vestfold Fylkessykehus under krigen var testet en del kvinnelige pasienter som angivelig skulle ha gått med tyskere.

Ved henvendelse til overlæge Jarvell ble dette bekreftet. Undersøkelsene var utført i samarbeid med Mentalhygienisk kontor i Lier, hvorfra en har fått tilsendt materialet.

Materialet består av 2 grupper:

Den første inneholder 45 kvinner som ble tatt ved en razzia som tyskerne foretok i Larvik høsten 1941, på jakt etter smittekilder. Den andre gruppen besto av 10 kvinner som har vært pasienter ved forskjellige sykehus i Vestfold og på Lierasylet. Samtlige beskyldt for samkvem med tyskere.

I den første gruppe er det rimelig å anta at det under razziaen er kommet med en del kvinner som ikke har hatt noe med tyskerne å gjøre. Fra Mentalhygienisk kontor opplyses at denåften razziaen foregikk var det regnvær så "det er vel riktig som en del av pasientene opplyser at de p.g.a. regnværet var gått inn på en kafe for å vente på en rutebil og så ble notert av tysk politi". Samtlige ble innlagt og samtlige ble testet, men en har funnet det riktigst å skyve ut av materialet de kvinner hvis opplysninger i så måte virker helt pålitelige. Tilbake i lste gruppe blir det da 32.

Av disse 32 viser det seg ved vanlig intelligensmåling at:

2 hadde en Intelligenskvotient over 90): var hva vi vanlig kaller normale m.h.t. intelligens. Begge disse to hadde oppgitt å ha vært sammen med en tysker, ga inntrykk av mere varig forhold.

3 hadde I.Q. mellom 86 og 90): var "sinker".

Av disse tre oppga den ene å ha vært sammen med en enkelt tysker, den andre å ha "pratet med" tyskere, og den tredje å ha vært sammen med flere.

13 hadde I.Q. mellom 76 og 85, var "debile". Av disse 13 oppga 3 å ha vært sammed med en tysker, 5 å ha "snakket med tyskere" og 5 å ha vært sammen med flere.

14 hadde I.Q. mellom 56 og 75, var "imbecile". Av disse 14 oppga 3 å ha vært sammen med en enkelt tysker, 6 å ha "snakket med tyskere" og 5 å ha vært sammen med flere.

(Ser en på I.Q. for de 13 som er skövet ut av materialet fordi en har godtatt deres opplysninger om at de intet hadde med tyskerne å gjøre, finner en at av disse 13 er 4 normale, 2 sinker, 6 debile, mens en ikke kunne testes fordi hun bare gråt. Denne gruppe viser altså en gjennomgående bedre intelligens enn de andre. Det er fristende å trekke en slutning i retning av at de p.gr.a. sitt bedre utstyr ikke har villet ha noe med tyskerne å gjøre, men en må også være på det rene med at de kanskje, p.gr.a. dette bedre utstyr har kunnet gi mere tilforlatelige grunner for sitt opphold på kafeen da razziaen kom. Ingen av denne gruppe hadde gonore, det kan kanskje også tale for at deres opplysninger er riktige.)

Av de 32 i første gruppe var 10 hushjelper, 7 kjøkken- og rengjøringspiker, 2 serveringsdamer, 1 avisbud, 9 hjemmeværende og 3 "hustruer og enker". Noen nærmere analyse av miljøet nytter ikke da opplysningene er for mangelfulle.

Alderen på den tid intelligensundersökelsen ble gjort var:

15	-	17	år.....	7
18	-	20	".....	10
21	-	30	".....	13
31	-	40	".....	1
41	-	50	".....	1

44% av
32-Gr
imbecile?
les "debile"?

hvorfor
kan teste
ut for mit?
Spørsmål?

Handwritten notes:
 P. 10 inter. ved
 St. 38 år 42
 minde be-
 sner alle
 tilbak-
 stunder?

Av de 10 kvinner i 2nen gruppe er den ene ikke testet. Hun var 48 år og søkte selv læge fordi hun var redd for å være smittet. Hadde stått i forhold til en enkelt tysker.

Av de 9 andre var 1 normal m.h.t. intelligens, 1 sinke, 1 debil og 6 imbecile. Av disse 9 var det 1, hun som var normal m.h.t. intelligens, som hadde vært sammen med en enkelt tysker, de andre sannsynlig vært sammen med flere.

Alderen på disse 9 var

15 - 17 år	1
18 - 20 "	3
20 - 26 "	5.

Slår en begge grupper sammen ser en at blant disse 42 kvinner som har hatt omgang med tyskerne er det mange unge. 21): halvparten av disse er 20 år eller derunder, 18 mellom 21 og 30 år.

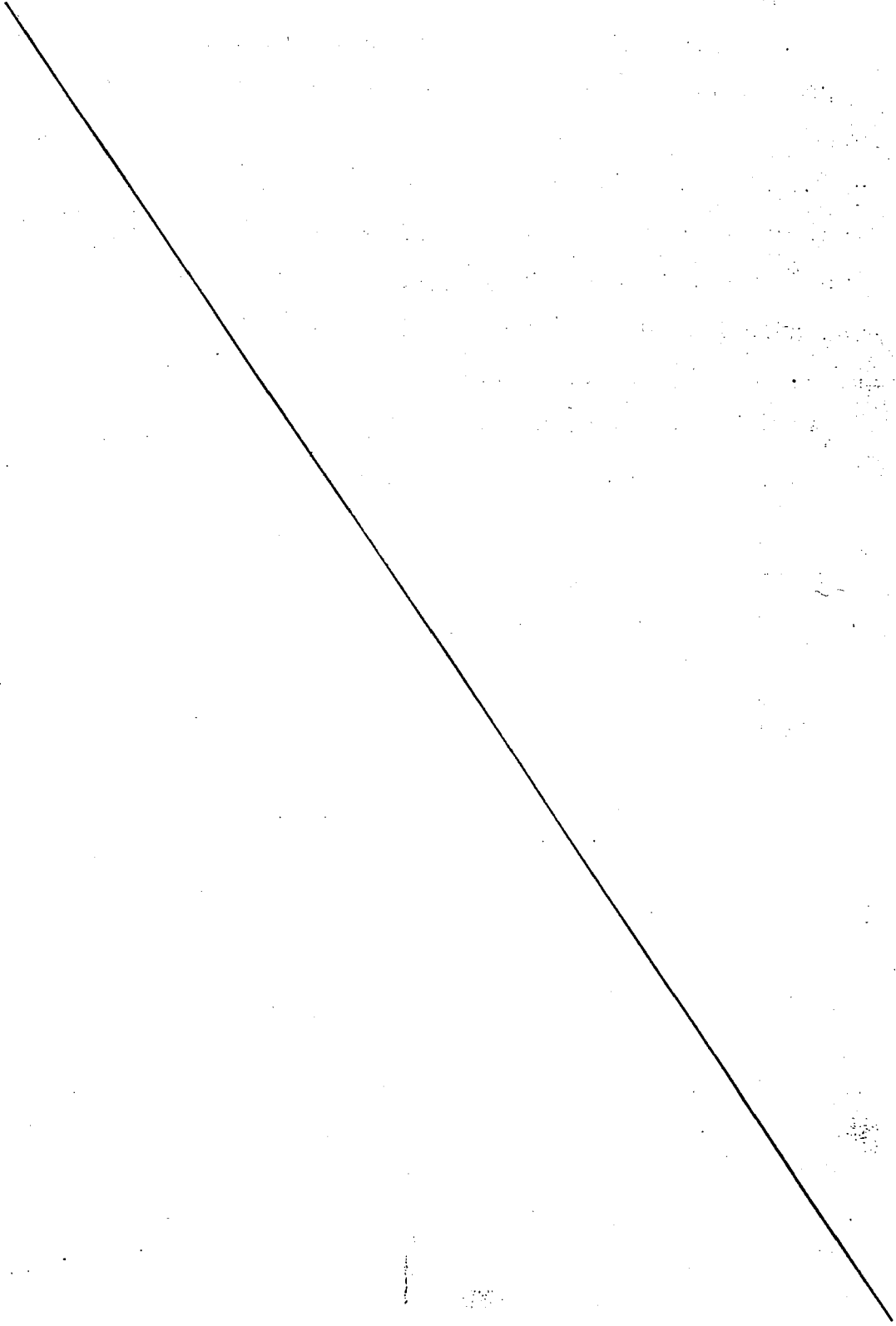
Dessuten er påfallende mange svakt begavet:

Av de 42 var det bare 3 som var normale m.h.t. intelligens. Alle disse 3 hadde hatt en enkelt forbindelse med en tysker. Av de andre var 4 sinker, 14 debile, 20 imbecile.

~~(Til sammenligning kan opplyses at etter gruppeundersøkelser blant Oslo skolebarn finner en fordelingen m.h.t. intelligens~~

Det foreliggende materiale er lite og tar spesielt sikte på undersøkelsen av intelligensen. Resultatet er nedslående og peker meget sterkt i retning av at m.h.t. intelligens ligger våre "tyskertöser" atskillig under gjennomsnittet. Men et større materiale bör ubetinget undersøkes. Og da må undersøkelsen ikke bare gjelde intelligens, men også temperament og karakter. En henviser til overlage Ödegårds forslag om undersøkelse av norske kvinner som har barn med tyskere og også av deres barn.

Allerede dette lille materiale viser at disse kvinnene ofte er svært unge og det peker på samfunnets plikt til å ta seg av disse unge med hjelp til arbeid og event. yrkesopplæring så de kan bli gode samfunnsborgere."

s. 36

s. 56

På den annen side vilde rimeligvis iethvertfall en en god del av disse mødre under normale forhold vært hen- vist til omgang med ~~andere~~ svagt begavete menn, mens en nå vistnokk kan regne med at også normalt utrustede tyskere på grunn av de særlige omstendigheter kan ha besvangret debile og imbecile kvinner i adskillig større utstrekning enn en normalt, ^{høe} som vil trekke i retning av at tallet av åndssvake kanskje ~~ikke~~ blir mindre enn en skulde tro.

[Handwritten signature]

komme tilbake til dette under de forskjellige avsnittene i framstillingen.

VI. Fastsetting av farskap m.v.

Som tidligere nevnt ble farskapen til norske barn med tyske fedre i den første tiden i enkelte tilfelle fastsatt av norske myndigheter og etter norsk rett. Men det er neppe mange tilfelle av denne art, idet fastsetting av farskapen til disse barna som før nevnt på et tidlig tidspunkt ble overtatt av de tyske myndighetene. Heller ikke for barn født etter 8/5 1945 har det vært gått fram i samsvar med loven av 1915 når moren har oppgitt en tysker som barnefar, men slike saker har, etter det som er opplyst overfor utvalget, vært stilt i bero i påvente av de retningslinjer som statsmaktene vil legge til grunn for behandlingen av barna.

I denne sammenheng må en være merksam på at det for de barns vedkommende som er født på tyske barneheimer, og antakelig også for en stor del av de øvrige barns vedkommende, ikke har vært gitt melding om fødslen i samsvar med loven. En må derfor gå ut fra at en stor del av norske barn med tyske fedre har vært holdt utenfor de norske fødselsregistrene.

Det er flere kategorier av norske barn med tyske fedre:

1. Farskap eller bidragsplikt fastsatt etter norsk rett.
2. Farskap fastsatt etter tysk rett.
3. Farskap er ikke fastsatt
 - a) fordi moren ikke har villet oppgi tysk barnefar,
 - b) fordi de tyske myndighetene ikke har villet ha farskapen fastslått, tiltross for at barnets far har vedgått farskapen,
 - c) fordi farskapen er tvilsom,
 - d) fordi saka ikke var avslørt 8/5 1945.

4. Barn født etter 8/5 1945

1) Farskap eller bidragsplikt fastsatt etter norsk rett.

Hva gruppe 1 angår, viser en til det som er sagt ovenfor. Som nevnt er det neppe mange tilfelle av denne art. En vil antakelig finne alle disse sakene igjen i LE.s arkiv. Her kan det bli spørsmål om å få saken gjenopptatt hvis den er avgjort av N.S. dommer eller forelegg er vedtatt for N.S. tjenestemenn.

2) Farskap fastsatt etter tysk rett.

Gruppe 2 har en gjort nærmere rede for foran ~~side 14 ff. under II. (s. 3/4.)~~

3a) Farskap er ikke fastsatt fordi moren ikke har villet oppgi tysk barnefar.

Under gruppe 3^u har en å gjøre med tilfelle hvor de tyske myndighetene ikke har fått opplysninger om fødslen, til tross for at faren er tysk, fordi moren ikke har villet oppgi den rette sammenheng med saken.

En av grunnene til denne holdningen fra mødrenes side var utvilsomt det rykte som gikk at krigsbarna ville bli tatt fra mødrene og ført til Tyskland. En har i LE.s arkiv funnet en skriftveksel som er ganske avslørende:

Etter at LE hadde fått vite at en ung pike, H.Ö. var blitt oppgitt besvangret av tysk soldat, ble hun gang på gang dels gjennom tyske myndigheter dels gjennom norske, avkrevd utfylling av det vanlige tyske fødselsmeldeskjema. Til slutt svarte hun - i juni 1942: "Da jeg ikke har gjort noe krav på hjelp fra Deutsche Wehrmacht, hverken for barnet eller meg selv, da jeg er fullt istann til å

arbeide og forsørge oss begge, føler jeg meg ikke forpliktet til å besvare noesomhelst spørsmål."

Reichskommisariat fortsatte med alle slags forsøk på å få skjemaet utfylt og det ble stadig purret på svar, inntil hun 1/2-43 påny nektet å utfylle noe skjema eller svare på noe spørsmål. Hun hadde "ødelagt skjemaet fordi hun ikke hadde noen bruk for det". Hun fortsatte: "At faren til mitt barn nå er i engelsk fangenskap, kjenner De godt til, og om han når krigen er slutt vil gjense oss, vet han hvor vi er å finne uten at den tyske stat trenger å blande seg i det".

Saken ble så stillet i bero, men 20/11-43 skrev ortskommandanten til LE bl.a.:

"Jeg tilføyer at fiendepropagandaen åpenbart sprer det ryktet at barna ved en viss alder vil bli fratatt mödrene, og hvis de er rasemessig brukbare, overført til Tyskland. Det er også grunnen til at en rekke barnemödre av hengivenhet for sine barn vegrer seg ved å utfylle og underskrive erklæringene...."

Det ble så fra LE.s hovedkvarter krevet at den stedlige avdeling skulle prøve å innvirke på mödrene i motsatt retning og i hvert tilfelle forklare moren hvorledes barnets framtid ville bli, — uten at det ^{te} blir forklart nærmere. ^{i brevet} Utvalget har imidlertid fått melding om at det har forekommet at barn som har vært bortsatt på pleiehjem, er blitt fjernet og sendt til Tyskland uten at moren har fått vite om det, og til tross for at det var blitt ordnet med adopsjon i Norge.

H.Ö. ble tilbudt stönad under og etter svangerskapet, men avslo. Det siste dokumentet av

3.d.) Farskap er ikke fastsatt fordi saken ikke har vært avgjort før 8/5 1945.

Under gruppe 3 d) vil en få en rekke tilfelle hvor farskapsforholdet ikke var eller kan bli nærmere klarlagt, f.eks. fordi saksforberedelsen ikke var avsluttet, barnefaren har ikke vært å finne, han kan være død, moren kan ha hatt samleie med flere o.s.v. Men også i disse sakene vil en til dels kunne finne verdifulle opplysninger i arkivet i LE.

4.) Barn født etter 8/5 1945.

For gruppe 4.s vedkommende vil barna i de fleste tilfelle trulig være meldt i samsvar med gjeldende regler, men farskapsaken er her stilt i bero inntil videre. Også her vil en ofte kunne finne opplysninger i arkivet, idet melding om forestående fødsel kan være gitt til LE, som fra 3 måneder før den ventede fødsel tok seg av vedkommende norske kvinner.

Spørsmålet er nå om en skal søke farskapsforholdet fastslått av norske myndigheter og etter norsk rett for alle de barnas vedkommende hvor dette ikke tidligere er gjort, og hvorledes dette i tilfelle skal bli gjennomført, eller om en skal finne fram til en særordning på dette område som i større eller mindre grad bygger på det som er foretatt av de tyske myndighetene. I samband med dette melder seg spørsmål om en skal avskjære alle opplysninger om barnas avstamning i födelsregistre m.v. og om å ødelegge arkivet i Arbinsgate 7, og flere andre spørsmål.

Lov av 10/4 1915 nr. 3 om barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre, bygger som kjent på det prinsipp at fastsetting av farskap eller bi-

Identifisert!

dragsplikt er en offentlig sak og ikke avhengig av foreldrenes ønske. Det er omsynet til barnets interesser^{er} her har vært det avgjørende.

I de forhold det her dreier seg om, gjør det seg imidlertid gjeldende særlige omsyn, som til dels taler mot at en søker farskapen fastslått etter norsk rett, [forutsatt at barna blir værende i Norge; skal de sendes til Tyskland, må farskapsforholdet være helt klarlagt på forhånd.]

For det første har det vært framholdt at det hverken av omsyn til bidragsplikten eller av andre grunner har noen mening å få fastslått farskapsforholdet, når det bare kan være spørsmål om en tysker som far til barnet. Ingen av barnefedrene vil få adgang til å bli i Norge. Og det vil by på meget store vansker å få oppsporet fedrene i Tyskland og få inndrevet bidrag hos dem, samtidig som det vil være liten utsikt til å få noen samlet erstatning fra Tyskland for bidragene. På den annen side består det etter norsk rett et familierettslig forhold mellom barn født utenfor ekteskap og faren, når farskapen er fastslått etter norsk rett. Barnet og faren har såleis arverett etter hverandre, og barnet har som før nevnt trulig rett til å ta farens slektsnavn. Men alle er enige om at det er lite ønskelig å skape et slikt tilknytningsforhold mellom barna og fedrene. Nå kan en sjølsagt bestemme ved lov at arveretten for tysk far til barn født utenfor ekteskap faller bort når barnet er bosatt i Norge, og at barnet ikke har rett til å bære farens slektsnavn. Men det vil likevel - når farskapen er fastslått - i prinsippet bestå et familierettslig forhold mellom barnet og faren, som vil kunne bringe barn og far i nærmere

beslutning
i Norge.

kontakt med hverandre enn forenlig med norske interesser. Dette bør, blir det hevdet, så vidt mulig søkes unngått. Og da barnet etter tysk rett ikke har arverett etter faren, vil det ikke skje noen urett overfor det om en lar være å fastslå farskapen etter norsk rett.

Videre har det vært hevdet at en bør rippe minst mulig opp i disse forhold og heller søke å avskjære forbindelsen mellom barnet og tysk far i så stor utstrekning som mulig, utslette alle opplysninger om farskapen i norske registre og protokoller, tilintetgjøre arkivet i Arbinsgate 7 m.v. Men da bør en ikke gå til det skritt å søke farskapsforholdet fastslått etter norsk rett. Følgen vil jo være at saken uvegerlig vil bli offentlig kjent i større eller mindre grad, nedtegnet i norske protokoller og registre m.v.

- Det har også vært framholdt at det nå for en stor del av barnas vedkommende er gått så lang tid - opp til 5 år eller mer - siden besvangrelsen fant sted, at det neppe vil være mulig å få nærmere klarhet i farskapsforholdet enn det som vil framgå av det tyske arkivet. En ny prøving av disse sakene vil bare føre til at det blir pålagt administrasjonen og domstolene et stort arbeid som i alminnelighet vil vise seg å være unyttig. Bare i de tilfelle hvor farskapsforholdet ikke har vært fastslått av de tyske myndighetene bør det kunne bli spørsmål om å ta saken opp for norske myndigheter. Men det måtte heller ikke i disse tilfeller bli tale om uttrykkelig å fastslå at en tysker er faren til barnet, med de uheldige følger dette vil le føre med seg. For mest mulig å stille barna likt, burde derfor domskonklusjonen i slike saker i tilfelle lyde på "ukjent far".

Identisk! ?
 Kontoss! ?
 Børn for alle
 framtid for alle
 Børn min tilgjengel.
 til å få vite!!
 Fedrene også? ?

Utvalget er imidlertid kommet til det resultat at farskapsforholdet bør fastslås på fullgod vis av norske myndigheter og etter norsk rett, uansett om det tidligere er avgjort av tyske myndigheter eller ikke, og uansett om det blir reist krav om det fra moren eller vergen. - En annen sak er det at en kan la den tyske avgjørelse til en viss grad legges til grunn for den norske. - Når tyske myndigheter har fastslått farskapen, og det ikke framkommer noen opplysning som tyder på at avgjørelsen er uriktig, skulle det være tilstrekkelig at Sosialdepartementet fastslår farskapsforholdet på grunnlag av foreliggende opplysninger.

Men når mor eller verge eller noen annen gir departementet opplysninger som tyder på at den tyske avgjørelse er feilaktig, vil saken stille seg anderledes. Da må en på vanlig vis granske saken påny fra grunnen av. En vil da i flere tilfelle trulig kunne oppnå at det kommer fram nye opplysninger i saken som stiller farskapsforholdet i et nytt lys. Det er nemlig ikke tvil om at det har forekommet at norske kvinner har oppgitt en tysker som barnefar for å nyte godt av LE.s omsorg og bidrag, til tross for at de i konsepsjonstiden også har hatt samkvem med nordmenn.

I denne sammenheng minner en om at det ikke bare er tyskere i egentlig forstand som står som far til barna i LE.s arkiv, men trulig også personer av andre nasjonaliteter som østerrikere, belgiere, hollendere, polakker m.v., ja kanskje endog nordmenn, i den tyske hæren. Det avgjørende for de tyske myndigheter har nemlig som før nevnt vært om vedkommende oppgitte barnefar tilhørte den tyske krigsmakt (eller var tysk statsborger). Men det er sjølsagt av betydning å få dette forholdet nærmere klarlagt i hvert enkelt tilfelle.

ehelle

Dernest vil omsynet til barnet i ~~mange~~ tilfelle
 tilsi at farskapsforholdet blir fastslått på betryg-
 gende måte av norske myndigheter. Det er en kjenns-
 gjerning at barn født utenfor ekteskap i mange tilfelle
 har sterkt ønske om å få vite hvem faren er, når de
 vokser til. Det har forekommet at slike barn etter at
 de er blitt voksne, i årevis har søkt å få brakt på
 det rene hvem faren er, og endog gått til rettssak for
 å få dette forhold klarlagt. Og det er ikke utelukket
 at barn med tyske fedre ^{heller} vil foretrekke å få fastslått
 av norske myndigheter at faren er tysk enn kanskje le-
 ve i uvisshet om hvem faren er. Hensynet til barnet
 vil derfor tale for at farskapsforholdet blir fast-
 slått etter norsk rett og av norske myndigheter så
 godt det lar seg gjøre, både når farskapen har vært
 avgjort tidligere av de tyske myndigheter, og når dette
 av forskjellige grunner ikke har vært gjort.

Det er også av betydning for statistikken over
 folkemengdens bevegelser og antallet barn født uten-
 for ekteskap å få farskapsforholdet fastslått på be-
 tryggende måte av norske myndigheter. Videre vil en
 derved oppnå en ensartet behandling av alle slike sa-
 ker, idet farskapen som nevnt i enkelte tilfelle visst-
 nok har vært fastslått etter norsk rett også hvor bar-
 nefaren er tysk. Og det er i det hele i best samsvar
med de prinsipper som vår lovgivning om barn født
utenfor ekteskap bygger på, at en søker det rette far-
skapsforhold klarlagt best råd er i alle tilfelle.

Endelig må en være merksam på at det vil bli nødvendig
 såvidt mulig å fastslå at det dreier seg om tysk far-
 skap eller bidragsplikt i tilfelle det blir tale om å
 kreve erstatning fra Tyskland for underholdsbidrag til
 barna, jfr. senere, eller flytte barna over til annet
 Land m.v.

De ulemper som vil kunne bli följgen av at det skapes et familierettslig forhold mellom barnet og faren vil en i det vesentlige kunne fjerne på annen måte, jfr. senere.

Dersom en nå velger å fastsette farskapen til barna i samsvar med norsk rett og av norske myndigheter, vil L.E.s arkiv i de fleste tilfelle gi meget utförlige opplysninger om farskapsforholdet, morens vandel, utfallet av blodpröver m.v., som vil ha stor betydning for de norske myndigheters behandling av spørsmålet. Dette gjelder ikke bare når farskapen ^{er} endelig fastsatt av de tyske myndighetene, men også hvor saken ikke er avgjort av de tyske myndighetene, ja endog om barnet først er født etter 8/5 1945. Som för nevnt er opplysningene i arkivet ikke i alle ~~hensender~~ ^{deler} helt å stole på, men i alminnelighet vil en kunne gå ut fra at arkivet vil gi meget verdifulle opplysninger av betydning for farskapen.

Det kan bli spørsmål om flere måter å fastslå farskapen på for de norske myndigheter. En mulighet er å gå fram i samsvar med gjeldende lov, utferdige forelegg mot vedkommende tysker og reise sak i samsvar med § 11 siste ledd i loven av 1915, når forelegget ikke kan forkynnes. Men det er uten videre klart at denne framgangsmåten vil bli altfor omstendelig og tungvint, og dessuten kunne före til at barnemorens forhold blir alminnelig kjent ved den offentlige kunngjöring av stevningen, jfr. domstollovens § 181. Utvalget kan derfor ikke tilrå at denne linje blir valgt. X

Noe enklere vil saken stille seg dersom det ved lov blir bestemt at forkynning av forelegg og offentlig

Notat
 etter den
 innføring
 i nå ikke
 inn med
 nye dok.
 de saker
 som er
 behold a
 vers. ~~for~~
 gjetta.
 Når dok.
 er abgege-
 ben" in
 for for vi
 ved saka
 givi.
 20/2-47
 H.

kunngjøring etter domstolslovens § 181 skal falle bort i slike saker hvor en tysker er oppgitt som barnefar, og at domstolen skal reise sak av eget tiltak. Men heller ikke en slik ordning vil utvalget anbefale i alle tilfelle. Følgen ville i så fall bli at det måtte reises 8 a 9.000 farskapssaker, og at alle opplysningene i LE.s arkiv og fra andre kilder måtte stilles til rådighet for domstolene. Men dette ville bety et svært arbeid for administrasjonen og en stor belastning for domstolene som jo allerede er overbebyrdet med arbeid, og dessuten i de fleste tilfellene være overflødig.

M

I et stort antall saker er forholdet nemlig det at barnemoren bare har hatt samkvem med en enkelt tysker som også har erkjent farskapen eller er dømt som far ved tysk domstol. I slike tilfelle må en kunne rekne forholdet som om farskapsforelegg var vedtatt.

Noen særlig betenkelighet ved en slik ordning skulle ~~det være~~ det etter utvalgets mening ikke være. Som tidligere nevnt er det tyske arkivet i Arbinsgt. 7 stort sett grundig og utførlig, og den framgangsmåten som de tyske administrative myndighetene og de tyske domstolene fulgte under fastsettingen av farskapsforholdet, må etter utvalgets oppfatning sies å være betryggende i denne sammenheng. Ganske visst er konsepsjonstiden kortere etter tysk rett enn den som vanligvis blir lagt til grunn i norsk rett, nemlig fra 181 til 302 dager mot 240 til 320 dager. Men utvalget antar at denne forskjellen neppe vil spille noen rolle. En viser i denne sammenhengen til opplysningene i Arnholms Familierett side 80 om at over 99% av alle fødsler finner sted etter et svangerskap på mellom 250 og 298 dager, og at ^{eu} ~~det~~ i visse tilfeller også etter norsk rett ^{regner med} kan ~~tenkes~~ et svangerskap på ned til 182 dager.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2009

Nå ~~kan~~ ~~moren~~ imidlertid som før nevnt ikke se bort fra at barnemoren også kan ha stått i forhold til en nordmann i konsepsjonstiden og fortidd dette overfor de tyske myndighetene. Og dersom moren senere gir opplysning om dette, vil det måtte utferdige bidragsforelegg mot vedkommende nordmann, og alle tilgjengelige opplysninger må i så fall stilles til rådighet for vedkommende norske myndigheter. Går moren ikke fra de opplysningene som hun har gitt til LE, vil det neppe være noe vunnet ved å prøve saken for norsk domstol, mens ulempene som nevnt vil bli store.

For å få klarlagt om moren har opplysninger å gi om farskapsforholdet ut over det som framgår av LE.s arkiv, kunne det i og for seg være ønskelig å få henne avhørt enten for norsk domstol eller av bidragsfogden. Utvalget antar imidlertid at en slik ordning vil føre til et altfor omfattende arbeid, som ikke vil stå i noe rimelig forhold til de resultater en kan vente seg. I det alt overveiende antall saker vil moren etter utvalgets mening ikke ha andre opplysninger å gi enn de som er kjent på forhånd. Og i de tilfelle hvor moren kan gi nye opplysninger av betydning for saken, antar utvalget at hun - all den stund det tyske bidraget er falt bort - vil gi dem av eget tiltak, når hun blir klar over at det er mulighet for å få bidrag til barnet av norsk bidragspliktig.

Utvalget mener derfor at det i sin alminnelighet vil være tilstrekkelig at det blir satt en frist for moren til å kreve farskapsforholdet prøvd på ny for norske myndigheter. Oppgir hun innen fristens utløp at hun i konsepsjonstiden har hatt samleie også med en annen eller andre enn den hun før oppga som barnefar, må det bli utferdiget farskaps-(bidrags)-forelegg mot den senere oppgitte barnefar eller bidragspliktige.

Enten han vedtar farskagsforelegg eller bidragsforelegg, bør imidlertid saken inn for domstolene slik at den blir gransket på vanlig vis. Blir her fastslått at de nye opplysninger er riktige, bortfaller den tyske avgjerd, idet den norske domstolen da fastslår enten farskap eller bidragsplikt. Hvis bidragsplikt blir fastslått også for den som av de tyske myndigheter var kjent som barnefar, må fylkesmannen fordele bidragene på de bidragspliktige, jfr. § 22 i loven av 1915. Om den delen av bidraget som faller på vedkommende tysker, se under XII. dekning av utgiftene. dette går ut

Men tar ikke moren initiativet til slik ny fastsetting av farskapen, blir spørsmålet hva en skal gjøre med alle de barna der farskapen er fastsatt av tysk men ikke av norsk myndighet. En kan ikke uten videre gi den tyske avgjerd gyldighet i Norge. Heller ikke bør det bli ordnet slik at norsk myndighet stadfester den tyske avgjerd.

Imidlertid vil det ikke være praktisk å sende disse omlag 7 - 8000 saker til de norske domstolene som på forhånd er sterkt nedtyngt med landssviksaker. Utvalget er kommet til det resultat at når det foreligger avgjerd av tysk myndighet bør departementet kunne avgjøre saken. Denne myndigheten bør ikke utstrekkes lenger enn til en avgjerd i samsvar med den tyske.

Utvalget foreslår - se senere - at det i departementet blir opprettet et eget kontor for disse sakene med et tilknyttet utvalg eller råd. Det vil være praktisk å legge den nevnte avgjerdmyndighet i hendene på rådet, slik at en får en slags administra- dette går ut

W. W. W.

~~til domstol~~ i disse sakene.

Formelt bør likevel avgjerd ~~en~~ framtre som en departementsavgjerd.

Om anke over avgjerd ~~en~~ vil da gjelde de reglene som er fastsatt i regjeringsinstruksen.

Kommer departementet ~~(rådet)~~ til det resultat at den tyske avgjerd er uriktig eller saken tvilsom, må den oversendes retten som tar seg av saken på vanlig måte, foretar gransking i den utstrekning det lar seg gjøre og deretter avgjør saken. Etter ankefristens utløp blir dommen sendt til fylkesmannen for mulig utferding av farskaps- eller bidragsforelegg.

I de tilfelle då farskapsforholdet hverken er fastsatt av norsk eller tysk myndighet blir sak å fremme ved norske myndigheter på vanlig vis. Det bør imidlertid ikke kreves forkynnelse av farskaps- eller bidragsforelegg mot tyskere, selv om det skulle være en mulighet for at enkelte av dem framleis er i landet på det tidspunkt dette blir aktuelt, men sak må i slike tilfelle reises av domstolen av eget tiltak, jfr. § 11 siste setning i loven av 1915.

Offentlig kunngjøring etter domstolslovens § 181 må i alle disse sakene kunne falle bort overfor en tysker som er oppgitt som far eller bidragspliktig, og domstolen må ta avgjerd etter alle opplysninger som ligger føre, bl.a. også mulige opplysninger i LE.s arkiv.

Utvalget er merksam på at domstolene ofte vil få en meget vanskelig oppgave i slike saker, hvor det ikke vil være mulig å få forklaring av den oppgitte far eller bidragspliktige. Særlig vil dette være tilfelle når barnet er født etter 8/5 1945 og den fore-

stående fødsel ikke har vært meldt til LE. En må derfor være forberedt på at den oppgitte tyske far eller bidragspliktige i mange tilfelle vil kunne bli frifunnet, at domskonklusjonen vil komme til å lyde på "ukjent far" e.l. Men etter utvalgets mening kan en ikke av den grunn unnlate å søke farskapsforholdet fastslått så godt det lar seg gjøre etter alle foreliggende opplysninger. Som tidligere nevnt er det av mange grunner ønskelig å få full klarhet over om en tysker er far eller bidragspliktig til barnet, f.eks. av omsyn til en eventuell erstatning fra Tyskland. Og også før krigen forekom det ikke sjelden at domstolene måtte ta avgjerd i slike saker uten at det var mulig å få forklaring fra den oppgitte far eller bidragspliktige. At offentlig innkalling av en oppgitt tysk far eller bidragspliktig etter domstolslovens § 181 blir sløffet i slike saker, vil etter utvalgets oppfatning ikke kunne gi grunnlag for berettiget kritikk fra tysk side, da en slik innkalling i det overveiende antall saker av denne art vil være en ren formalitet uten reell betydning.

Med omsyn til den nærmere utforming av lovbestemmelser på dette punkt viser en til vedlagte utkast til Lov om krigsbarn. Om bidragsplikt og innkreving av bidrag fra Tyskland viser en til framstillingen senere.

I de tilfelle hvor norske domstoler tidligere har avgjort at en tysker er far til eller bidragspliktig overfor barnet, vil avgjerda fortsatt stå med makt med mindre de særlige reglene om omgjøring av dommer som er avsagt av N.S.-dommer blir tatt i bruk.

VII. Spørsmålet om å sende alle eller en del av barna ut av landet.

A. Til Tyskland.

Som før nevnt var det under okkupasjonen en utbredt oppfatning at en etter frigjøringa burde løse problemet med de halvtyske barn ved å sende dem til Tyskland. Etter frigjøringa har det imidlertid uten tvil funnet sted en viss svinging i opinionen på dette punkt. Etter som sinnene er falt mer til ro, er stadig flere blitt klar over at spørsmålet om å sende barna til Tyskland ikke er så helt enkelt, men har flere sider enn en før har vært merksam på. Mange som tidligere bestemt hevdet at barna burde sendes til Tyskland, er nå kommet til at dette ikke bør gjøres. Men det er framleis ikke så ~~helt få~~^{erklære} som mener at dette vil være den beste løsning av problemet. For en stor del er denne oppfatningen ^{som nevnt} følelsesmessig betonet, idet uviljen mot mödrene mer eller mindre ubevisst er overført på barna. Men det er også dem som ~~etter å ha gjennom-~~^{fastholdt} tenkt problemet mener, at dette tross alt vil være det beste både for barna selv og for samfunnet.

Utvalget skal først gi en oversikt over
a. de grunner som har vært ^{fram}anført for å sende barna til Tyskland.

For det første har det vært framholdt at omsynet til barna selv tilsier dette. Bli barna i Norge, må en rekne med at en stor del av dem under oppveksten vil kunne bli utsatt for mange ubehageligheter som vil sette dype spor i barnas karakter. I mange tilfelle vil det være umulig å skjule barnas avstamning, og stemplet "tyskerunger" vil derfor kunne bli hengende ved

dem under hele oppveksten. Det er en kjent sak at barn kan være ubarmhjertige mot jamnaldrende, men også fra uforstående voksnes side må en være forberedt på at uviljen mot barna vil kunne gi seg utslag i hån og spott, at foreldre vil motsette seg at deres egne barn omgås med barn som har tysk far, m.v. En må derfor rekne med at de halvtyske barna i ikke liten utstrekning vil kunne bli holdt utenfor og bli gående ensomme uten gode venner eller veninner. Særlig vil det kunne bli tilfelle når de har nådd skolepliktig alder og begynner på skolen. Det vil derfor være stor fare for at barna, etter som de vokser til, får en følelse av mindreverd, kommer i motsetningsforhold til samfunnet og blir asosiale individer. Faren for dette er så meget mer nærliggende som de fleste av barna trulig vil vokse opp under vanskelige økonomiske vilkår og ofte ha vondt for å få en stilling som de kan forsørge seg med når de blir voksne, Til dette kommer at en må gå ut fra at mange av barna vil være arvelig belastet i større eller mindre grad og ha en svekket motstandskraft overfor de vanskene som de vil bli stilt overfor i livet. Og for de barnas vedkommende som blir hos moren, vil disse uheldige forhold ofte kunne bli ytterligere forverret, fordi en stor del av mödrene vil være lite skikket til å oppdra barna på grunn av karakterdefekter og fordi de lever under trykket av en fientlig opinion, noe som også vil innvirke på forholdet til barna.

Det vil under disse omstendigheter, har det vært framholdt, ikke være til å unngå at vergerådene vil måtte ta seg av et betydelig antall av barna under oppveksten, og at mange av dem senere vil slå inn på

I det sosial-
demokratiske
Norge! Ulytte etter
kom - om ikke
stær behov!

Altså med
i betraktning
fientlig
individer?

forbryterbanen eller på annen måte falle samfunnet til byrde. Omsynet til barna selv tilsier derfor, har det vært hevdet, at en ikke beholder dem her i landet, men finner en utvei til å sende dem til Tyskland.

Videre har det vært framholdt at omsynet til samfunnet også taler sterkt for en slik ordning. Som nevnt ovenfor vil en måtte rekne med en øket belastning på vergerådene og en øket kriminalitet, dersom barna blir i Norge, og dette vil bli en kostbar historie for samfunnet. Men dessuten må en, har det vært framholdt, være forberedt på at mange av barna vil falle det offentlige til byrde på annen måte. Det har såleis vært pekt på at det neppe vil være stor mulighet for å få bidrag til barna fra den tyske fedrene eller i form av en erstatning fra Tyskland, og at en derfor må frykte for at en hel del av barna (og mödrene) vil måtte få hjelp av det offentlige for å kunne leve, så meget mer som mödrene i de fleste tilfelle allerede på forhånd trulig vil leve under meget vanskelige økonomiske kår. Men til dette kommer at det vil være påkrevd å sette mange av barna bort i barneheimer, til oppfostring e.l., fordi mödrene har forlatt dem eller ikke er skikket til å ha barna hos seg, noe som også vil kunne føre til store utgifter for det offentlige. I denne sammenheng har det videre vært pekt på at en forholdsvis stor del av barna antakelig er åndssvake og derfor trenger sær-omsorg, og at vår åndssvakeomsorg står så langt tilbake at vi ikke vil være i stand til å ta oss av disse barna på betryggende måte uten betydelig økte bevilgninger på dette område.

Det har også vært hevdet at det ikke er usannsynlig at barna, når de vokser til, vil kunne følge en

Skulle ordning
av 1924 om
barn !! ?

nærmere tilknytning til Tyskland enn ønskelig er. Når de får kjennskap til at faren er tysker, vil det være en mulighet for at de kommer til å betrakte Tyskland som sitt annet fedreland, med den følge at de i framtiden vil kunne bli et lett bytte for eventuell propaganda fra tysk side og fra visse hold i Norge - hvis vi ikke får "omskolert" våre norske nasister. Faren for slik innvirkning er så meget større, fordi moren i mange tilfelle vil føle seg satt utenfor samfunnet på grunn av den behandlingen hun og barnet har vært utsatt for i Norge. Til det kommer så den tyske påvirkningen hun har vært gjenstand for under okkupasjonen. Dette vil snarere styrke enn svekke barnets følelsesmessige innstilling overfor Tyskland. Resultatet vil kunne bli at barna for en stor del vil bli en latent "femte-kolonne" som under visse vilkår vil kunne skape komplikasjoner på mange måter.

I denne sammenheng har det også vært pekt på at det er en mulighet for at det vil kunne oppstå konflikt med den tyske barnefaren (og det tyske riket) i framtiden, dersom barna blir i Norge. Det har såleis vært ~~framholdt~~ framholdt at en med sikkerhet kan gå ut fra, at mange av fedrene vil søke å komme i nærmere kontakt med barna og mödrene i årene som kommer og prøve på å komme til Norge for å besøke dem. Men en slik forbindelse mellom barnefaren og mor og barn vil ikke bli godtatt av opinionen i Norge, iallfall ikke på lang tid. Skulle den tyske stat i framtiden ta parti for barnefedrene i dette forhold, vil resultatet lett kunne bli diplomatiske forviklinger. Det vil sjölsagt avhenge av den framtidige politiske utvikling i Tyskland hvilken stilling det tyske riket vil innta til en

eventuell konflikt av denne art. Men muligheten for slike komplikasjoner som nevnt er, har det vært hevdet, uten tvil til stede og er et forhold som en ikke uten videre kan se bort fra. Det har her vært vist til den tidligere gjengitte uttalelsen av Rediess om at barna har tysk blod i seg, og at bestemmelsesretten over barna derfor utelukkende ligger i tysk hånd. Videre har det vært framholdt at barna ~~uansett~~ uansett hvilket miljø de vokser opp i - vil preges av at de har tysk blod i seg, og at de velkjente, spesifikt tyske karaktertrekk vil bli dominerende etter som barna vokser til.

Endelig har det vært framholdt at en må ta omsyn til en utbredt opinion i Norge når en overveier om barna skal sendes til Tyskland eller ikke. Det har vært pekt på at det er mange, kanskje et flertall, som har tatt bestemt standpunkt for at barna må sendes dit, og det har vært foreslått folkeavstemning for det eventuelt blir gjort vedtak om at barna skal kunne bli i Norge, jfr. det brevet fra en kvinnelig lege på Vestlandet som er gjengitt foran under avsnitt IV. Dersom barna blir værende her i landet, vil de, har det vært framholdt, for mange bli et stadig irritasjonsmoment og bidra til å øke vanskene ved å overvinne de sporene som okkupasjonstiden har satt i folkekarakteren.

Har ligner på mul. i Norge

Utvalget skal deretter gjøre rede for b. de grunnene som har vært anført mot å sende barna til Tyskland.

I første rekke har det vært framholdt at det vil være helt uforsvarlig overfor barna å gå til et slikt skritt, uansett om mödrene blir sendt sammen med barna eller ikke. Det kan ikke være tvil om at de økonomiske

vilkåra, boligtilhöva m.v. vil bli ytterst vanskelige i Tyskland i en årrekke framover, og at levestandarden der i det hele vil komme til å ligge langt under det som er vanlig i Norge. En må ~~derfor~~ rekne med som sikkert at Tyskland i mange år vil komme til å ligge langt tilbake på det sosiale område, f.eks. med omsyn til hjelp til ubemidlede, forsorg for barn m.v. Det vil derfor være en nærliggende fare for at både barna og mödrene i stor utstrekning vil lide direkte nød i Tyskland. Men det vil trulig höre til unntaket at barnefaren og hans familie vil ha vilje og evne til å tre støttende til. Og det vil også, har det vært hevdet, bli meget vanskelig å dra omsorg for og kontrollere at Tyskland tar seg av barna på en slik måte at de kan vokse opp under tilfredsstillende kår, og direkte norsk omsorg for barna i Tyskland vil neppe være gjennomførlig. I det hele vil de økonomiske og sosiale kåra for barna, har det vært framholdt, uten tvil bli langt ugunstigere om de blir sendt til Tyskland enn om de blir i Norge, og dette taler derfor sterkt imot en slik ordning.

Videre har det vært pekt på at stemplet "uekte barn" og de komplikasjoner som følger med dette, heller ikke vil være til å unngå om barna blir sendt til Tyskland, selv om forholdene der ikke er så gjennomsiktige som i Norge. Når dertil kommer at barna vil bli oppdradd til å føle bitterhet overfor den skjebne som er blitt dem til del, vil det være stor fare for at mange av dem vil synke med til å bli utskudd i samfundet og endog gå til grunne.

Også omsynet til moren og hennes familie har vært nevnt som en viktig grunn mot å sende barna til

Tyskland. Det er en kjennsgjærning, har det vært framholdt, at et stort antall av de kvinnene som har fått barn med tyske soldater, bare har stått i forhold til en enkelt tysker og under tilhøve som gjør at en ikke uten videre kan karakterisere dem som moralsk mindreverdige. Mange av mödrene har arbeid i Norge og vil kunne forsörge seg sjöl og barnet. I andre tilfelle bor moren heime hos sine familie med barnet under gode vilkår, uten noen utpreget motvilje fra den stedlige befolknings side. Under slike omstendigheter kan det ikke være tale om å ta barnet fra moren og sende det til Tyskland, og heller ikke om å tvangssende både mor og barn dit mot morens vilje. Blir dette likevel gjort, vil det kunne virke ytterst urimelig mot moren og hennes familie, og den bitterheten som uvegerlig vil bli fölgjen, vil ytterligere öke faren for at begge vil bli fientlig innstilt mot det norske folk.

Det har også vært pekt på at en slik overföring vil få andre uheldige fölger, Som kjent er barna norske statsborgere, og det måtte i tilfelle ordnes slik at de fikk tysk statsborgerrett i og med at de ble overfört til Tyskland. Men dermed vil ikke tilknytningen til Norge kunne fjernes. Det vil i de fleste tilfelle ikke være mulig å skjule for barnet at moren var norsk, selv om barnet ble sendt alene. Og når barnet vokser til, vil det bli en naturlig trang for det til å se Norge og i tilfelle komme i nærmere samband med moren eller familien til moren. Tilsvarende vil en måtte rekne med at det vil komme/^{krav}fra mödre som er blitt igjen i Norge eller fra familien på morssiden om at barnet skal få komme på besök til Norge. En kan heller ikke se bort fra at mor og barn kan bli oppdradd til å bli en slags "sjettekolonne",

en flokk opplært til å elske landet, men hate befolkningen som har forstøtt dem. På den annen side vil barna under den nevnte forutsetning være tyske borgere, og opinionen i Norge vil neppe være velvillig stemt overfor besøk av dem her i landet. Særlig tilspisset vil forholdet kunne bli hvis barnet gjør gjeldende arve- og/eller odelsrett etter moren i Norge. Dette vil bl.a. føre til at det kommer til å eie fast eiendom her i landet. Vi vil i så tilfelle kunne risikere å få inn i landet personer helt oppdradd i tysk ånd og kanskje med hat- og hevnkomplekser mot det landet som egentlig skulle være deres heimland. For å unngå dette måtte en i tilfelle bestemme ved lov at disse barna mister sin arve- og odelsrett i og med at de blir tyske borgere, noe som vil kunne føre til alvorlige tragedier og bidra til å øke den fiendtlige innstillingen mot Norge blant disse barna og i Tyskland i det hele. Alt i alt vil derfor, har det vært framholdt, faren for diplomatiske konflikter med Tyskland i disse forhold være minst like stor om barna blir sendt til Tyskland som om de blir værende her i landet.- Og når det gjelder påstanden om at barnas karakter vil bli preget av at de har tysk blod i årene, selv om de vokser opp i Norge, har det vært vist til at en slik oppfatning ganske visst svarer til Nazitysklands raseteorier, men står stikk i strid med all erfaring og heller ikke er i samsvar med de resultater vitenskapen er kommet til med omsyn til forholdet mellom arv og miljø.

Endelig har det også i denne sammenheng vært framholdt at en må ta omsyn til oppfatningen i Norge før en går til et så alvorlig skritt som å sende barna til Tyskland. Det er på ingen måte den alminnelige mening i Norge at det bør skje, anarere tvert imot. Blir dette

likavel gjort, vil det vekke sorg og bønnerhet i vide kretser i landet, ikke bare blant morens familie, slekt og venner, men også blant alle dem som mener at det er uverdigg for et rettssamfunn å søke å löyse et vanskelig problem på en så lettvtint og drastisk måte. Og når det blir kjent at barna kanskje lever under uforsvarlige forhold i Tyskland og i stor utstrekning står i fare for å bukke under, vil det ganske sikkert komme en sterk reaksjon mot en slik ordning. Fölgen vil til og med kunne bli at en under opinionens trykk vil måtte overveie og kanskje gå til det skritt å ta barna og i tilfelle mödrene tilbake til Norge igjen, noe som vil skape store vansker for alle parter. Det eneste riktige er derfor, har det vært hevdet, å beholde barna i Norge.

Utvalget er etter inngående dröfting av de forskjellige grunnene som har vært framfört for og mot en overföring til Tyskland kommet til det resultat at det ikke kan bli tale om å löyse problemet på denne måten.

1. Utvalget mener at en slik ordning vil være helt uforsvarlig overfor barna. Selv om en må rekne med at barna vil kunne möte mange vansker dersom de vokser opp i Norge, kan det ikke være den ringeste tvil om at de vil bli langt vanskeligere stilt på alle måter om de blir sendt til Tyskland, uansett om moren blir sendt med eller ikke. Etter utvalgets mening vil det ikke være mulig å dra effektiv omsorg for at barna der kommer til å leve under noenlunde tåtelige kår, og under disse omstendigheter må en med sikkerhet rekne med at en stor del av barna vil lide nöd, synke ned til å bli et bunnfall i samfunnet og i stor utstrekning gå til grunne. Barna er idag norske borgere og uten skyld i at de er blitt satt

grunnsetninger å la dem lide for feiltrinn som mödrene måtte ha begått.

En slik løysⁿing av problemet vil, etter utvalgets oppfatning, bety at en bruker metoder som en ellers bare har vært vant til å se fra nazistisk hold, og som en her i landet alltid har bekjempet.

2. Også overfor moren og hennes familie vil en slik løysⁿing ofte kunne virke ytterst urimelig. Når det tross alt er så vidt mange som holder på at barna (og mödrene) bör sendes til Tyskland, bunner dette etter utvalgets oppfatning for en stor del i at en uten videre går ut fra at alle mödrene er moralsk mindreverdige og uskikket til å ha barna hos seg og oppdra dem til gode borgere. Men dette er ikke på noen måte tilfelle. Det er ingen tvil om at en del av mödrene er kommet fra gode heimer, er glad i barna sine og er i stand til både å forsörge dem og gi dem en god oppdragelse her i landet. Og i mange tilfelle kan en ikke uten videre karakterisere dem som moralsk mindreverdige fordi de har fått barn med en tysker. En må her være merksam på at ikke få av barnemödrene var helt unge piker, da landet ble okkupert. En kan ikke legge den samme strenge målestokk til grunn for dommen over dem som når det gjelder voksne. Videre må en ta i betraktning at tyskerne i store deler av landet kanskje i årevis levde tett inn på befolkningen, til dels på samme gård og under forhold som gjorde det umulig å unngå at de kom i nærmere kontakt med den kvinnelige del av befolkningen på stedet. Undertiden kan endog barnet være frukt av voldtekt eller forhold som nærmest seg voldtekt. I andre tilfelle kan moren være kommet fra en heim hvor foreldrene var sympatisk stemt overfor ty-

skerne og kanskje hadde omgang med noen av dem. Selv om moren fra først av ikke hadde den samme innstilling, sier det seg selv at det ofte ville kunne være vanskelig for henne å opprettholde en avvisende holdning overfor tyskerne under slike omstendigheter. Utvalget vil ikke med dette forsvare at norske kvinner har innlatt seg med tyskerne og fått barn med dem, men en vil peke på at det i et stort antall tilfelle gjør seg gjeldende formildende omstendigheter som en ikke kan la være å ta i betraktning før en går til en generell fordømmelse av alle mödrene moralsk sett.

Utvalget er ikke i tvil om at det vil kunne føre til alvorlige tragedier om en går til det skritt å sende barna til Tyskland. At det ikke går an å skille mor og barn og bare overføre barna er det visstnok alminnelig enighet om. Men det vil være like uforsvarlig å tvangssende både mor og barn dit. Dette vil virke ytterst urimelig overfor alle de mödrene som både har øyne og vilje til å forsørge barna og gi dem en god oppfostring her i landet, og som det ofte, alle forhold tatt i betraktning, ikke er riktig uten videre å stemple som moralsk mindreverdige. Og også for de av mödrene som må reknes for uskikket til å ha barnet hos seg, vil en slik tvangsoverføring av mor og barn etter utvalgets oppfatning være en altfor drastisk forholdsregel som vil kunne få alvorlige følger, ikke bare for barnet, men også for moren.

En tvangsoverføring av mödre og barn vil også ofte kunne virke urimelig overfor morens familie. Utvalget har kjennskap til at mange av barnemödrene bor heime hos sine foreldre eller slektninger sammen med barnet under gode kår og uten at det hersker noen misstemning mellom dem; tvert imot ser familien det ofte i slike tilfelle

00
som sin oppgave å sørge best mulig for datteren og barnet hennes. Det er under slike omstendigheter naturlig at morens familie vil sette seg bestemt imot en overføring av mor og barn til Tyskland, og vil reagere meget sterkt dersom dette likevel blir gjort.

3. Hva forholdet til barnefaren og det tyske riket i framtida angår, er utvalget av den oppfatning at faren får komplikasjoner på dette punkt, hvis barna blir værende i Norge, ikke vil være så store som det har vært hevdet. Det vil etter utvalgets oppfatning ikke by på uoverkommelige vansker å hindre at faren kommer i nærmere kontakt med barnet og moren i Norge enn ønskelig er. Innreisetillatelse for tyskere vil såleis neppe bli aktuelt på mange år, og eventuell tysk propaganda blant barna og mödrene i framtiden vil det etter utvalgets mening ikke være vanskelig å hindre. At det skulle kunne føre til diplomatiske konflikter med Tyskland om barna blir her i landet og det blir dradd omsorg for at de ikke blir utsatt for tysk påvirkning, holder utvalget for så vidt lite sannsynlig at en må kunne se bort fra dette. Utvalget er av den oppfatning at det vil være mulig gjennom en klok og rettferdig behandling, oppfostring og påvirkning av barna her i landet å gjøre de fleste av dem til gode norske borgere, og at en ikke vil risikere at de i særlig større utstrekning enn andre vil ta parti for Tyskland i en konflikt med Norge i framtiden - om dette skulle kunne tenkes å bli tilfelle.

På den annen side vil en overføring til Tyskland kunne skape komplikasjoner som etter utvalgets oppfatning i tilfelle vil bli av langt alvorligere art enn om barnet blir her i landet. At barna i så fall i stor utstrekning vil bli fylt av bitterhet og hat mot Norge på grunn av den skjebne som de og deres mödre er blitt

til del, kan en gå ut fra som sikkert, og det vil under disse omstendigheter uten tvil være stor fare for at mange av dem vil stille seg til rådighet for Tyskland i en eventuell konflikt med Norge. En slik tvangssending av barna vil dessuten lett bli utlagt som om en hevner seg på barna fordi mödrene har innlatt seg med tyskere under okkupasjonen og vil sikkert i en given situasjon bli brukt som propaganda fra tysk side. En må her også være merksam på at vi vil savne adgang til å påvirke barna fra norsk side, dersom de blir sendt til Tyskland, og at barna i så fall vil ligge helt under for tysk påvirkning.

4. Når det videre har vært hevdet at barna vil komme til å bli preget av sin tyske avstamning også om de vokser opp i Norge under gunstige kår, er utvalget enig i at denne oppfatning står i strid med erfaringen og bygger på sviktende grunnlag. Det er en kjent sak at mange av vårt lands beste og mest framtredende menn stammer fra Tyskland, og videre at tyskere som er utvandret til andre land, f.eks. til U.S.A., allerede i annen generasjon i almindelighet føler seg som fullblods borgere av det nye fedreland. Og at det arvemessige utstyr ikke alene er avgjørende for karakterdannelsen, er utviklingen i Tyskland i de siste åra det beste bevis for. Når det i det hele lyktes å ensrette tyskerne i den grad som er skjedd, til tross for at tyskerne er et av de minst homogent sammensatte folk i Europa hva rase angår, viser dette tvert imot hvilken rolle miljøet spiller for utviklingen av karakteren. En viser i denne sammenheng også til den tidligere under avsnitt IV. gjengitte uttalelse fra legehold i Oslo.

5. Med omsyn til det som har vært framholdt om at barna i stor utstrekning vil kunne falle samfunnet

til byrde om de blir i Norge, og at en i så fall må rekne med en sterkt öket belastning på vergeråd og forsorgsvesen og en öket kriminalitet, vil utvalget först uttale som sin oppfatning at faren for dette trulig vil vise seg å være betydelig overdrevet. Som tidligere nevnt er det ikke tvil om at mange av mödrene både kan forsörge barna og gi dem en god oppfostring, enten ved egen hjelp eller heime hos foreldre eller slektninger. Ganske visst vil det i mange tilfelle ikke være til å unngå at barnet under oppveksten, og kanskje også senere i livet, i noen grad vil få föle at det er födt utenfor ekteskap, og at dette kanskje vil kunne sette spor i barnets karakter, skjönt erfaringene fra skolene i Oslo ~~og~~ ikke tyder på noen fare av den art, jfr. nedenfor. Men selv om det kan tenkes at barnet lider under det, vil det ikke være ensbetydende med at barnet i alle tilfelle vil skeie ut. Det kan her være på sin plass å minne om at ~~det~~ ikke få av våre kjente menn er födt utenfor ekteskap og har arbeidet seg fram til tross for illegitim födsel, og at vansker av denne art under oppveksten endog vil kunne utvikle de beste sidene ved et menneskes karakter, jfr. også den tidligere under avsnitt IV. gjengitte uttalelsen fra prestekomiteen på Lillehammer.

Nå kan det innvendes at det vil være særlig vanskelig for barn med tysk far å holde seg på rett kjöl og arbeide seg fram i livet. Men utvalget mener at denne omstendighet etter som tiden går ikke på langt nær vil gjøre seg så sterkt gjeldende som ~~for~~ forholdet er nå. Allerede på det näværende tidspunkt har flere fattigstyrer som för nevnt framholdt, at disse barna stort sett ikke blir betraktet anderledes enn andre barn födt utenfor ekteskap, jfr. bl.a. den tidligere under avsnitt IV gjen-

gitte uttalelsen fra et fattigstyre på Veslandet, og utvalget er ikke i tvil om at utviklingen etter hvert vil gå i denne retning de fleste steder i landet.-

Utvalget kan ikke uten videre være enig i den betraktning at barna vil bli sjikanert av sine jamnaldrende og komme til å mangle omgang under oppveksten. Det er riktignok et faktum at barn ofte reagerer primitivt og ufølsomt, men like sikkert er det at barn ofte har en utpreget rettfærdskjensle som i mange tilfelle vil kunne føre til at barna blir opptatt i kamerat- eller venninnekretsen på like linje med de andre, selv om det blir kjent at de er født utenfor ekteskap og med tysk far. Dette vil i høy grad være avhengig av ånden i foreldreheimen og i skolen. For å få dette spørsmålet nærmere klarlagt, har utvalget vendt seg til skoleinspektøren i Oslo og anmodet om en uttalelse om barn født utenfor ekteskap og barn av foreldre som har tilhørt N.S., har vært forulempet eller sjikanert på noen måte under skolegangen. I brev av 29/8 1945 har skoleinspektøren svart:

1. Barn født utenfor ekteskap. Jeg har spurt de fleste av overlærerne i Oslo om de de siste 10 - 15 år har støtt på noe tilfelle da barn ble forulempet fordi de var født utenfor ekteskap. Ikke en av de nevnte overlærere kan melde om et slikt tilfelle.
2. Barn av foreldre som har tilhørt N.S. De samme overlærerne melder at bare i svært få tilfelle har det vært klaget over at slike barn er blitt forulempet av andre elever, og etter kapitulasjonen har det ikke vært meldt om noe slikt tilfelle".

*Mette forberede seg i
Larvne - skole
minst etter 8/8-45!*

Og i brev av 6/9 1945 har skoleinspektøren videre uttalt:

"Idet jeg viser til mitt skriv av 29. august og til vår konferanse i telefonen, skal jeg melde at følgende spørsmål har vært forelagt lærerpersonalet ved 13 av byens folkeskoler:

1. Barn født utenfor ekteskap. Har noen av lærerne i de siste 10 - 15 år støtt på tilfelle da nevnte elever ble forulempet på grunn av at de var født utenfor ekteskap? Hvor mange tilfelle i alt ved skolen?

2. Barn av foreldre som har tilhørt N.S.

Har det til noen av lærerne vært klaget over at slike barn er blitt forulempet av andre elever etter kapitulasjonen? Hvor mange tilfelle i alt ved skolen?

Ad 1. Ingen av lærerpersonalet har i de siste 10 - 15 år støtt på tilfelle da nevnte elever ble forulempet på skolen på grunn av at de var født utenfor ekteskap.

Ad 2. Bare i 6 tilfelle har det vært klaget over at barn av foreldre som har tilhørt N.S. var blitt forulempet på skolen av andre elever etter kapitulasjonen."

Det vil likevel ikke være til å komme forbi at disse barna vil kunne risikere å få en vanskeligere oppvekst enn barn flest, og at samfunnet vil måtte treffe tiltak for å sikre seg at de i størst mulig utstrekning blir gode borgere. Særlig vil dette gjelde for de barnas vedkommende som ikke kan bli hos moren eller hennes familie. En skal senere gjøre rede for de tiltak som etter utvalgets oppfatning bør settes i verk. At dette vil påføre det offentlige økte utgifter, vil ikke kunne unngås. En vil' trulig også måtte rekne med at en del av barna vil ha vanskeligere for å tilpasse seg til samfunnet enn andre barn og kanskje gli ut og på den ene eller annen måte falle samfunnet til byrde, selv om det offentlige på beste måte søker å motvirke en slik utvikling. Men dette vil en måtte ta som en uungåelig følge av krigen og okkupasjonen og det vil ikke på noen måte berettige til å gå til et så drastisk skritt som å sende barna til Tyskland.

6. Hva opinionen i Norge angår, er utvalget klar over at det kan være betenkelig å gå til skritt som står i strid med en alminnelig og grunnfestet mening i så ømtålelige forhold som det her dreier seg om. Men forholdet er på ingen måte det at det er alminnelig stemning for å sende barna til Tyskland. Utvalget har tvert imot inntrykk av at de fleste alt nå er av motsatt oppfatning.

Etter hvert som tiden går og en blir klar over hvilke

følger en tvangsoverføring til Tyskland vil kunne få, vil det sikkerlig bare være et mindretall som likevel vil kreve at en skal gå til et slikt skritt, og utvalget skulle tro at ikke mange blant dette mindretall vil være villig til å påta seg det ansvaret som vil være forbundet med dette.

7. Utvalget vil også peke på at spørsmålet om krigsbarn og behandlingen av dem blir et forholdsvis lite problem sammenliknet med det langt mer omfattende: hvorledes ~~skal~~ samfunnet ordne det forat barn av N.S.-

foreldre og andre landssvikere skal kunne vokse opp til gode borgere i landet? Og internasjonalt er problemet ~~med foreldreløse barn og barn med demokratisk settlapp~~ ^{det problemet om er det langt overskyggende} ~~fortrinnsuskikkede foreldre~~ ^{forreløse barn} ~~det langt overskyggende, jfr.~~ ^{er som det er}

dr. Thingstad rapport.

Utvalget har ovenfor gjennomgått de viktigste av de grunnene som har vært anført for og mot å overføre barna til Tyskland og søkt å klargjøre at det ikke kan være synderlig tvil om hvilket standpunkt som er det riktige. En er merksam på at det også kan framføres andre grunner i begge retninger, f.eks. av befolknings- og militærpolitisk art m.v. Videre at en eventuell overføring til Tyskland vil by på store praktiske vansker av forskjellig art og også kreve endringer i gjeldende norsk lov, tilsagn om og garanti for at barna (og mödrene) vil bli opptatt i det tyske samfunn og gjort til tyske statsborgere, kontroll med at barna ikke lider overlast og nød i Tyskland m.v.. Det er også et spørsmål om det overhodet vil være mulig å få samtykke fra de allierte til en slik overføring, - opplysninger som har vært offentliggjort i pressen tyder på at det vil kunne by på vansker å få slikt samtykke. Og under enhver omstendighet vil

det ikke kunne bli tale om det med det første. Slik tilhøva er i Tyskland for tiden, vil det neppe være mulig å gjennomføre en overføring dit av barna (og mödrene) för tidligst til neste sommer, og det vil derfor i ethvertfall bli påkrevd straks å gå til visse tiltak her i landet.

Utvalget finner det imidlertid ikke påkrevd å gå nærmere inn på de øvrige grunner som har vært framført for og imot ^{en slik} overføring. En går ut fra at framstillingen ovenfor vil være tilstrekkelig til å vise at det ikke bör bli tale om å gå til det skritt å sende barna (og mödrene) til Tyskland.

En annen sak er om en mest mulig bör lette adgangen til å dra til Tyskland for de mödre som önsker å reise dit frivillig og ta barnet med seg, og som må forutsettes å kunne greie å forsörge seg og barnet i Tyskland. Utvalget har grunn til å tro at det er en del av mödrene som nærer önske om dette, og en vil rå til at departementet så snart råd er tar de nödvendige skritt for å lette en slik utreise fra landet.

Men en tvangsoverføring av barna (og mödrene) må utvalget bestemt fraråde som uverdigg et rettssamfunn. Særlig må det under de nåværende forhold være helt utelukket å ^{frang-} sende barna til Tyskland. Alle iakttagere melder om tilstander av mest faretruende art for barn og unge, ganske særlig for de ganske små barn. Problemet synes meget alvorlig, en viser til den forespörsel som ble rettet til det korede departement om framgangsmåten overfor barna av halvtysk avstamning, ^{ifv. under I A,} en forespörsel som etter utvalgets mening klart viser at de allierte ikke på noen måte har tenkt seg lösningen av problemet halvtyske barn i okkupert land ved at barna sendes til Tysk-

land - tvertimot er vel tanken at det problem må vi selv løse uten bistand fra andre land, jfr. ^{nye} rapportene fra dr. Thingstad. For utvalget står det så at vi må ta denne saken opp til løsning her i landet, vi kan ikke vise den fra oss på den lette og ansvarsløse måte som folk var tilbøyelig til og under inntrykket av den urett vårt land har måttet lide og frykten for gjenoppleveling av okkupasjonstidens redsler.

Utvalget er tilbøyelig til å tro at frykten for nasistisk påvirkning av krigsbarn er betydelig overdreven, og det må bli vår oppgave her i landet å sørge for at oppfostringen av barna skaper et vern mot slik påvirkning, samtidig som vi må sørge for at stemningen overfor barna blir forsonligere, jfr. det som senere er uttalt om påvirkning av opinionen. Problemet med de halvtyske barna og deres behandling vil overhodet være en prøvesten på om vi her i landet har en så rummelig og liberal innstilling at en kan se bort fra barnas avstamning og de forestillinger som knytter seg til dette og bare ha barnas vel for øye når en tar avgjerd om hvilke tiltak som bør treffes.

VII. B. Til annet land enn Tyskland.

Når det gjelder overføring av barn (og mer) til annet land enn Tyskland, stiller saken seg noe anderledes. I dette tilfelle må en gå ut fra at barna i alminnelighet vil komme til å vokse opp i gode kår og få en oppfostring som vil gjøre dem til gode samfunnsborgere. Særlig gjelder dette hvis deres avstamning i størst mulig utstrekning blir holdt hemmelig både for dem selv og for omverdenen, noe som her vil være langt enklere enn om barna blir i Norge eller sendt til Tyskland.

Det kunne derfor framstille seg som ønskelig å søke overført flest mulig av barna - i tilfelle sammen med moren - til andre land. Etter det som har vært opplyst i dagsavisene i den siste tiden vil en trulig kunne rekne med at en slik overføring vil kunne la seg gjennomføre iethvertfall for en del av barna. I første rekke vil vel Sverige, U.S.A. og Australia kunne komme i betraktning, men det kan også bli tale om å undersøke muligheten av en overføring til andre land, f.eks. Sveits, Argentina m.v. Det har da også vært foreslått at en søker å løse problemet på denne måten og framholdt at dette vil være det beste for alle parter.

Utvalget er enig i at en slik ordning vil by på store fordeler, og at en bør søke å gjennomføre en slik overføring for barn som ikke kan bli oppfostret i Norge. Under helt nye forhold og avskåret fra ethvert samband med fortida, vil barnet ha de beste sjanser for å bli fri de mindreverdskomplekser som vil kunne bli resultatet om barnet skal vokse opp her i landet under en fiendtlig innstilling fra befolkningen. Det bør imidlertid etter utvalgets oppfatning ikke bli spørsmål om å søke å overføre alle barna til annet land.

Dette bör for det förste ikke gjöres med de barn som en må forutsette vil kunne få en fullgod oppfostring hos moren eller slektninger her i landet uten å være utsatt for sinnsskadelig motvilje fra befolkningens side. En overføring av disse barn - i tilfelle sammen med moren - til annet land mot morens eller slektingenes vilje, vil være en altfor hardhendt framgangsmåte, som vil kunne få meget alvorlige følger, jfr. det som er framholdt foran under punkt A. På den annen side er faren for at barnet vil skeie ut om det vokser opp i Norge, i slike tilfelle trulig forholdsvis liten. En må vel også gå ut fra at andre land i alminnelighet ikke vil være særlig interessert i å motta barn (og mødre) som er blitt tvangssendt ut av landet, til tross for at de måtte forutsettes å kunne greie seg bra i Norge.

Men heller ikke barn som vel må fjernes fra moren og i tilfelle fra hennes slektninger, men som vil kunne få en god oppfostring hos andre eller bli adoptert i en god heim her i landet, bör det etter utvalgets mening bli spørsmål om å søke overført til annet land, når tilhöva ellers ikke gjør det tilrådelig. Det er en kjennsgjærning at det, i hvert fall i enkelte deler av landet, ikke er så helt få som önsker å ta barn med tysk far til seg som sitt eget. Grunnen til dette kan dels være den at det i det hele er mangel på foster- eller adoptivbarn, dels den at enkelte ser det som en oppgave og et kall å gjøre sitt for å böte på barnas ulykkelige start i livet og dra omsorg for at de kan vokse opp til å bli gode norske borgere. I en del tilfelle er barna allerede satt bort til oppfostring eller i adopsjon på fulltrygg vis, og i slike tilfelle vil det virke særlig urimelig å ta barnet fra de nye foreldrene og sende det ut av landet.

Etter utvalgets oppfatning bør det bare bli spørsmål om en overføring til andre land av barn som en må rekne med ikke vil kunne få en god oppfostring hos moren eller nære slektninger, og som heller ikke vil kunne bli satt bort til oppfostring eller bli adoptert i en god heim her i landet, ~~alt under forutsetning av at reaksjonen overfor dem her i landet ikke gjør det påkrevd å få dem fjernet.~~ Hvor stort antall barn det etter dette kan bli aktuelt å søke sendt ut av landet, er det sjølsagt på forhånd vanskelig å si noe visst om. En må imidlertid gå ut fra at det vil bli påkrevd å fjerne barnet fra moren i et forholdsvis stort antall tilfelle, fordi moren ikke er skikket til å oppfostre det, jfr. senere, mens muligheten for oppfostring eller adopsjon av barnet hos andre trulig ikke vil dekke behovet.

Ut fra norske interesser kunne det i og for seg framstille seg som ønskelig at mödrene i disse tilfelle blir overført sammen med barna. Men utvalget antar at det ikke bør komme på tale å søke overført til annet land sammen med barna mödre som en her i landet har funnet uverdige til å oppfostre barnet. Skulle det bli gitt uttrykkelig tilsagn om at mödrene likevel kan følge med barnet, kan saken stille seg anderledes.

Utvalget vil rå til at det fra norsk side blir tatt de nödvendige skritt til en internasjonal (mel- lomstatlig) avtale for å få de barna det her gjelder overført til annet land. En offisiell internasjonal konfe- ranse om spørsmålet er såmeget mere påkrevd som krigs- barnproblemet også kan være aktuellt i andre tidligere helt eller delvis okkuperte land, om enn vesentlig andre sider av spørsmålet om krigsskadede barn, jfr. dr. Thing- stads rapport.

Under konferansen bør en etter utvalgets mening søke å få fastslått om og hvorledes en slik overføring kan finne sted. Det må herunder dras omsorg for at barna får statsborgerrett i det land de blir overført til. Videre bør det etter utvalgets oppfatning sørges for at barnefarens navn og nasjonalitet i størst mulig utstrekning blir skjult. Utvalget antar at det i alminnelighet vil være heldigst at barnet blir adoptert i en god heim i det nye fedreland og vil rå til at overføringen først og fremst blir søkt ordnet på denne måten.

Før en slik overføring blir gjennomført, må det imidlertid være på det rene om barna lider av fysiske eller psykiske defekter som gjør oppfostring eller adopsjon i privat heim betenkelig. Utvalget må derfor - idet en viser til tidligere brev til departementet om dette - foreslå at krigsbarn og deres mødre snarest blir underkastet fysisk, psykologisk og psykisk gransking for å bringe på det rene om en kan vente at barnet vil utvikle seg normalt eller trenge særomsorg.

I dette siste tilfelle er Norge som kjent dårlig rustet til å ta seg av barna på betryggende måte, idet vi mangler en forsvarlig utbygd særomsorg for epileptikere, psykopater og åndssvake. Det ville derfor være meget ønskelig om det kunne bli truffet en ordning slik at barn som trenger særomsorg, kunne bli overført til slik omsorg i annet land, i hvert fall til Norge sjøl kan overta omsorgen. Utvalget vil derfor tilrå at også spørsmålet om overføring av slike barn til annet land blir tatt op til behandling.

Overføring av krigsbarn til annet land kan imidlertid ikke skje uten at det ved siden av en mellomstatlig overenskomst om det, også blir vedtatt norske lovbestemmelser som gir høve til en slik overføring, i tilfelle som tvangsforanstaltning uten morens eller vergens vilje.

En har innarbeidet slik lovregel i det utkastet til lov om krigsbarn som vedlegges.

VIII. Registrering av krigsbarn og oppnevning av verge.

Etter den framgangsmåten tyskerne slo inn på i 1941 og som ble endelig fastlagt i forordningen av 28/7 1942 vil en rekke krigsbarn, som før nevnt, ikke være meldt til våre fødselsregistre. Disse barna må snarest meldes. Hvis barnet er hos moren, er hun verge for det, jfr. lov om vergemål for umyndige av 22/4 1927 § 4. Er barnet adoptert, vil vergemålet være gått over til den som har adoptert det - (lovens § 5). Har barnet ikke verge etter §§ 4 og 5, må verge oppnevnes.

En slik registrering av krigsbarn vil da sammen med dem som tidligere er registrert skaffe oss fullstendige oppgaver over alle disse barna med opplysning om moren (og i tilfelle om faren).

Registreringen er nødvendig ikke bare av omsyn til våre folkeregistre og folketellingen, men også fordi disse barna som er norske statsborgere, uten den ikke vil kunne godtgjøre sitt statsborgerskap. Det ville dessuten ellers bli et skarpt skille mellom krigsbarn født før okkupasjonsmakten forbød innregistrering av krigsbarn og etter okkupasjonen på den ene side, og på den annen side krigsbarn født mens okkupasjonsmakten alene registrerte disse fødslene. Men det er ikke noen grunn til og vil hel-

ler ikke være forsvarlig å trekke noe slikt skille.

Om spørsmålet registrering eller utsletting av opplysningen om barnefar, se senere.

②

IX. Navneendring.

Blir det ordnet slik at alle krigsbarn blir sendt til Tyskland, oppstår det ikke noe spørsmål om navneendring. Men blir barna i Norge eller blir de sendt til andre land, reiser det seg straks spørsmål om de skal vedbli å bære tyske navn som de må være registrert med.

A. Fornavn. Det framgår^{fram} av LE.s arkiv at krigsbarn i stor utstrekning har fått tysk fornavn. For å unngå den virkningen dette kan ha for barnet under oppveksten og senere i livet finner utvalget det påkrevd at barna får norske navn. Dette vil i og for seg ikke by på noen særlige vansker når det gjelder krigsbarn som ennå ikke er innført i norske fødselsregistre og ikke er døpt i norsk menighet, jfr. lov om personnavn av 9/2 1923 nr.2 § 18 jfr. § 17. Sist nevnte § fastsetter at som fornavn må ikke velges navn "som må befryktes å kunne bli til byrde for den som bærer det" (pkt. 1), og pkt. 2 fastsetter at en ikke som fornavn kan bruke navn som er i bruk som slektsnavn og ikke etter sin opprinnelse er fornavn. En melding til fødselsregistre og menighetsforstandere (prester) må her være tilstrekkelig til å hindre registrering med tysk fornavn og slektsnavn.

Anderledes med krigsbarn som er registrert i norske fødselsregistre og døpt i norske menigheter. Her må det bli spørsmål om å endre navn som er utpreget tyske og som en derfor mener under de nåværende forhold vil stride mot bestemmelsen i lovens § 17. Vergen vil kunne søke bevilling til navneendring etter nevnte lovs § 19.

Men hvis vergen ikke vil søke bevilling, må en for å få fjernet de tyske navn gjennomføre en endring i gjeldende rett, slik at det offentlige får rett til uten videre å foreta navneendringen. Det kunne skje ved en lovbestemmelse av følgende innhold; jfr. § 3 i ^{vedlagte} utkastets lovutkast:

"Hvis moren eller vergen ^{ikke} søker om det kan vedkommende departement gjennomføre endring av fornavn (herunder slektsnavn gitt som fornavn) som krigsbarn har fått ved fødselsregistreringen eller dåpen, når navnet ikke kan velges etter § 17 i lov om personnavn av 9.februar 1923 nr. 2".

B. ~~Etternavn.~~ Etternavn.

Etter tysk rett får som nevnt krigsbarna ikke rett til å ta farens slektsnavn. For Norge er forholdet anderledes. Loven om personnavn § 2 fastsetter at barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre enten får morens eller farens slektsnavn. Farens slektsnavn kan ikke antas for farskapet er erkjent eller lovlig fastslått. Valget av slektsnavn for barn født utenfor ekteskap skjer ved barnets anmeldelse til fødselsregistret og blir truffet av moren eller vergen. Det navn som er valgt, kan ikke senere endres uten bevilling, men slik bevilling er kurant.

Som for nevnt har norske barn med tyske fedre trulig rett til å ta farens slektsnavn, når farskapen er fastslått. Men det er innlysende at en ikke kan la barna bære tyske slektsnavn dersom de blir værende i Norge. Utvalget vil derfor ^{til} tilrå det blir fastsatt i loven om krigsbarn at disse barna ikke har rett til å bære farens, men bare morens slektsnavn, jfr. § 3 i vedlagte lovutkast. Dette vil for så vidt bringe vår rett i samsvar med tysk rett, så det skulle ikke være fare for noen komplikasjoner.

Nærmere forskrifter om gjennomføring av end-

ring av fornavn og slektsnavn må gis^{av} Sosialdepartementet i samråd med Justisdepartementet, jfr. § 10 i vedlagte lovutkast.

*Ikke innmølt 2
IK.*

For barn som måtte bli overført til annet land, bør det samtidig med avtalen om overføringa, bli ordnet slik at barna kan få navn i samsvar med navnebruken i det landet de blir overført til.

X. Øyeblikkelige tiltak til vern for krigsbarn.

A. Foreldrene har inngått ekteskap.

Ekteskap inngått i tiden mellom 9/4 1940 og 8/5 1945 her i landet mellom norske kvinner og tyskere vil uten videre være gyldige, både når de er inngått for norske og for tyske myndigheter. Etter okkupasjonens opphør 8/5 1945 hadde de tyske myndigheter ikke rett til å foreta ekteskapsstiftelser her i landet, og 19/5 1945 utferdiget den tyske øverstbefalende i Norge forbud mot at tyske borgere inngikk ekteskap med norske kvinner. Dette forbudet er senere foranlediget opphevd av de allierte etter anmodning fra Justisdepartementet. Imidlertid må slike ekteskap inngått, ^{for tyske myndigheter} her i landet etter 8/5 1945 - noe som visstnok har funnet sted i en viss utstrekning - antas å være ugyldige etter norsk rett. Det antas under disse omstendigheter å være grunn for de norske myndigheter til i samsvar med ekteskapslovens § 28 å søke ekteskap inngått for tyske myndigheter etter 8/5 1945 ^{for tyske myndigheter § 28} kjent gyldige. Utvalget vil tilrå at dette spørsmålet snarest blir tatt opp med Justisdepartementet.

Er ekteskapet inngått for norske myndigheter etter 8/5 1945, må det sørges for at Tyskland blir pålagt å anerkjenne ekteskapet som gyldig, idet det såvidt en har

forstått kan være noe tvilsomt om en kunne rekne med at slike ekteskap ville bli godkjent i Tyskland.

Barn født før ekteskapet vil både etter norsk og tysk rett bli reknet som barn født i ekteskap, når foreldrene senere inngår ekteskap med hverandre.

Utvalget mener at disse mödrene med deres barn bör sökes overflyttet til Tyskland sammen med fedrene når forholdene tillater det, jfr. brev til departementet av 14/7 1945.

Skulle mor gift med tysker eller medlem av den tyske vernemakt, ikke önske overflytning, bör det bare tillates henne å bli i Norge på det vilkåret at ekteskapet blir opplöst og barnet får norsk navn, jfr. foran om navneendring. For det tilfelle at moren motsetter seg opplösing av ekteskapet, bör hun utvises av riket, jfr. provisorisk anordning av 17/8 45 om tillegg til statsborgerkätlov~~g~~ivningen og lov av 22/4 1927 § 16, jfr. § 17.

Spörsmålet om moren - i tilfelle ekteskapet blir opplöst - bör ha barnet hos seg, bör avgjöres etter de regler som en måtte fastsette for krigsbarn.

Med omsyn til hvilke retningslinjer som bör legges til grunn for behandlingen av barn av norsk avstamning, som blir funnet i Tyskland, viser en til fölgende uttalelse som Repatrieringskontoret etter samråd med utvalget og Sosial- og Justisdepartementet har funnet å måtte avgi 25/10 1945 som svar på en forespörsel fra Combined Displaced Persons Executive, G.-5 division U S F E T, da det var påtrengende nödvendig å gi svar straks:

I. Barn født i ekteskap.

1. Barn født i ekteskap og med norsk statsborgerrett, som måtte bli funnet i Tyskland, ønskes repatriert.

2. Etter § 1 i den norske statsborgerrettsloven av 8. august 1924 erverves norsk statsborgerrett ved fødslen av ektebarn hvis far har norsk statsborgerrett, og av barn født utenfor ekteskap hvis mor har norsk statsborgerrett.

3. Etter § 8 i statsborgerrettsloven tapes norsk statsborgerrett av den som blir statsborger i et annet land. Bor han i Norge, inntrer tapet først når han flytter ut av riket (med mindre han har ervervet statsborgerrett under krigen i en fiendtlig stat, jfr. provisorisk anordning av 17. august 45). Norsk kvinne som har inngått ekteskap med utlending, forutsettes i alminnelighet å erverve utenlandsk statsborgerrett og taper da sin statsborgerrett under de vilkår som er nevnt ovenfor.

Barn født i ekteskap av (tidligere) norsk mor og utenlandsk far blir ikke norske statsborgere, men erverver farens statsborgerrett. Barn av denne kategori bør derfor i alminnelighet ikke sendes til Norge, med mindre de er utsatt for å lide direkte nød i Tyskland, og saken kan ordnes på annen betryggende måte.

Dette gjelder:

- a) uten omsyn til farens nasjonalitet,
- b) i alminnelighet også om barnet er forlatt av sin mor av norsk avstamning, eller hun ikke vil ta seg av det,
- c) hvis barnet er adoptert av ikke-nasistisk familie i Tyskland og får en god oppdragelse oppfostring.

Fra norsk side har en ikke noe å merke til at foreldreløse barn av delvis norsk avstamning, og som ikke er norske statsborgere, blir adoptert i allierte land.

II. Forlatte barn (født utenfor ekteskap.

1. Barn født utenfor ekteskap av norsk mor og far av ukjent nasjonalitet, er norske statsborgere og ønskes repatriert, hvis det ikke kan bli dradd betryggende omsorg for barnet i Tyskland eller i annet land, f.eks. ved adopsjon eller på annen måte. Før barnet i tilfelle blir adoptert bort i utlandet, må det innhentes samtykke fra det norske Justisdepartement.

2. Det samme som under 1. gjelder om farens nasjonalitet er kjent, f.eks. om han er tysk statsborger og

3. om faren er nasist.

4. Hvis barnets norske mor er død, og den tyske far har erkjent farskapen og betaler bidrag til barnet, og det blir dradd betryggende omsorg for det, ønskes ikke repatriering.

v norske

v ikke

Blir det spørsmål om adopsjon av barnet i utlandet, må det innhentes samtykke fra det norske Justisdepartement.

5. Barn av norsk far med tysk mor ønskes ikke sendt til Norge.

Anm. Ifølge tysk rett erverver uekte barn sin fars statsborgerrett ved "Legitimasjon" jfr. Reichs- und Staatsangehörigkeitgesetz vom 22. juli 1913 § 5. jfr. § 35 og BGB 1719 flg. I så fall mister det sin norske statsborgerrett.

III. Adopsjon.

1. Hvis norske barn er blitt "kidnapped" og adoptert i Tyskland uten samtykke fra moren eller faren, og det har norsk mor eller far i live eller nære slektninger i Norge, må barnet repatrieres.

2. Hvis barnet ikke har norsk mor eller far i live, og heller ikke nære slektninger i Norge, kan det bli spørsmål om å opprettholde adopsjon av barnet i tysk familie. Adoptivforeldrene må imidlertid søke det norske Justisdepartement om samtykke til adopsjonen.

3. Som under punkt 2, under forutsetning av at barnet ikke blir utsatt for nasistisk påvirkning.

4. Barn født utenfor ekteskap i Tyskland av norsk mor og adoptert i Tyskland, ønskes ikke repatriert, når moren har gitt sitt samtykke til adopsjonen, men det må også i disse tilfelle innhentes samtykke til adopsjonen fra det norske Justisdepartementet.

IV. Uønskede barn.

1a) Barn som er født utenfor ekteskap, av norsk mor, og som er forlatt eller forstøtt av moren i Tyskland, kan adopteres bort til ikke-tyske familier, hvis det kan finnes passende adoptivforeldre. Samtykke til en slik adopsjon må imidlertid innhentes fra det norske Justisdepartement i hvert enkelt tilfelle.

b) Hvis det ikke kan bli ordnet med adopsjon av slike barn, har en ikke noe å innvende mot at de blir oppfostret på betryggende måte i barneheim i Tyskland, inntil de har nådd den alder da de kan repatrieres.

For de norske barn som blir i Tyskland, i samsvar med de retningslinjer som er trukket opp ovenfor, må det ordnes slik at de får tysk statsborgerrett og derved taper sin norske statsborgerrett (unntatt for gruppe IV.b). Det bes såvidt mulig gitt melding til det norske Sosialdepartement om behandlingen av barn av norsk avstamning i Tyskland i hvert enkelt tilfelle".

B. Krigsbarn hos ugift mor (eller moren krever barnet).

Her må det, hvis ikke fysisk og psykiatrisk gransking har funnet sted, gjennom vergerådet eller fattigstyret søkes brakt på det rene om moren er skikket til å gi barnet en forsvarlig oppfostring i ikke-nasistisk ånd.

En kan ikke se bort fra at det kan være slik at moren er fiendtlig innstilt overfor nasjonal samling, nasisme og tysk påvirkning i det hele, og at en derfor for såvidt forholdsvis trygt kan la barnet oppfostre hos moren. Men likevel kan moren leve under slike forhold at det av den grunn kan være formålstjenlig å fjerne barnet (og moren) fra stedet. En tenker her i første rekke på stemningen blant folk der mor og barn oppholder seg. Er stemningen av så fiendtlig art at en kan frykte for at barnet vil lide overlast med fare for varig sjelsskade ville det, hvis moren ^{ellers} er skikket til å oppfostre barnet, være best om mulig å få dem flyttet til annet sted i Norge, der enten farskapsforholdet kunne holdes skjult eller der stemningen er mindre fiendtlig. Her må en kunne ha god nytte av et samarbeid mellom arbeidsformidling og vergeråd eller helseråd.

Er det ved den förnevnte gransking funnet, at mora ikke er skikket til å oppdra barnet på fulltrygg vis, må det ^{på} vanlig måte bli satt bort enten hos gode fosterforeldre eller i pleiehjem ^{heim} inntil varig ordning er kommet i stand.

Da det her dreier seg om midlertidig ordning, skulle det vel i og for seg ikke være nødvendig å melde den som påtar seg oppfostringen, at det gjelder krigsbarn. Men blir det meddelt, må det være i samband med krav om at forholdet skal holdes hemmelig også for barnet.

Det reiser seg imidlertid spørsmål om bortsetting uten videre kan skje i medhold av lov av 6/6 1896 om behandling av forsømte barn, hvis moren setter seg imot det. Etter lovens § 1 b kan slik bortsetting skje hvis det på grunn av morens lastefullhet kan befryktes at barnet vil bli sedelig fordervet. Men det er klart at det vil kunne bli påkrevd å fjerne barnet fra moren også i mange andre tilfelle, som ikke går inn under denne regelen, f.eks. når moren på grunn av nasjonalsosialistisk holdning eller av liknende grunner må antas uskikket til å gi barnet en forsvarlig oppfostring, eller når stemningen på morens bosted er slik at barnet ikke kan være hos moren, og en ikke kan få saken ordnet på annen måte. En må her være merksam på at det vil være påkrevd at krigsbarn får en særlig omsorgsfull oppfostring for så vidt mulig å böte på de uheldige følgene av deres avstamning. Det kan derfor etter utvalgets oppfatning ikke være tvil om at adgangen til å fjerne krigsbarn fra moren må utvides. Utvalget vil tilrå at det blir tatt inn følgende bestemmelse om dette i loven om krigsbarn, jfr. § 4 i vedlagte lovutkast:

"Vergerådet kan - foruten i de tilfelle som er nevnt i § 1 i lov om behandlingen av forsømte barn av 6. juni 1896 - sette bort krigsbarn i pålitelig og hederlig familie, i en barneheim eller liknende anstalt, når det er skjellig grunn til å tro at det på grunn av forholdene på bostedet kan bli til varig skade for barnet, at det blir oppdradd sammen med moren, og en ikke kan få saken ordnet på annen fullgod vis.

Lov om behandlingen av forsømte barn av 6. juni 1896 gjelder på tilsvarende måte".

Slik forslaget er formet gir det ganske visst vergerådene en stor myndighet som også strekker seg til å fjerne barnet fra moren selv om en i og for seg ikke har mere å si på henne enn at barnefaren er tysker. Men omsynet til barnet må gå først. Viser det seg at barnet er utsatt for sjikane eller blir forulempet på slik vis, at det kan bli til varig skade for barnet og ³¹ det mindreverdighetskomplekser, må det være høve til å fjerne barnet fra moren. Det er imidlertid innlysende at slike saker må prøves inngående og samvittighetsfullt, før en i tilfelle går til et så vidt drastisk skritt som å ta barnet fra moren, selv om det bare skulle være for en kortere tid. Om mulig bør saken først søkes ordnet på annen måte, f.eks. ved å få moren til å reise til annet sted, der hun kan få mere levelige vilkår for seg og barnet. En peker her igjen på at det her må fårutsettes å bli et nært samarbeid mellom vergeråd og arbeidsformidling.

Utvalget er merksam på at vergerådene i de fleste kommunene i landet ikke er i virksomhet. En har derfor overveid spørsmålet om å legge retten til å fjerne barnet fra moren til andre organer, f.eks. til lokale barnetilsyn, som samtidig også kunne få tildelt andre oppgaver i samband med oppfølgingen av krigsbarn og andre barn. Utvalget er imidlertid blitt stående ved at det vil være det mest praktiske å bygge videre på den ordningen som er lagt til grunn i løven av 1896. Slik ver-

gerådet er sammensatt, jfr. lovens § 6, vil det være meget godt skikket til å avgjøre spørsmålet om det er tilrådelig at krigsbarn blir hos moren, selv om bedømmelsen av dette etter den foreslåtte bestemmelsen i loven om krigsbarn, vil avhenge av andre forhold enn de som er nevnt i § 1 i loven av 1896. Og også de øvrige bestemmelsene i loven av 1896, f. eks. retten for vergerådet til å avhøre vitner og foreta undersøkinger (§ 14), adgangen til å påanke vergerådets avgjerd (§ 15) m.v., taler for at en bør gjøre bruk av vergerådene i slike saker. Det vil her gjelde meget ømtålelige forhold, og det er påkrevd at sakene blir inngående og samvittighetsfullt behandlet, før en går til et så vidt drastisk skritt som å fjerne barnet fra moren av grunner som nevnt.

Men det er da forutsetningen at vergerådene straks trer i virksomhet også i de kommunene der dette nå ikke er tilfelle. Utvalget vil tilrå at denne side av saken blir tatt opp med Kirkedepartementet og Justisdepartementet så snart råd er.

I samband med spørsmålet om anke over vergerådets avgjerd vil utvalget for øvrig peke på at det etter utvalgets oppfatning ville være mest naturlig at Sosialdepartementet blir ankeinstans i slike saker istedenfor Kirkedepartementet (i tilfelle Krigsbarnkontorets sakkyndige utvalg), eller at ankesakene i hvert fall blir forelagt for Sosialdepartementet (utvalget) til uttalelse før avgjerd blir tatt. Spørsmålet om å fjerne barnet fra moren av de grunner som er nevnt i § 4 i lovutkastet, byr på ganske særlige problemer som det må antas at Sosialdepartementet er mest skikket til å bedømme.

Utvalget har ~~ikke~~ tatt med ^{en særskilt} ~~neen~~ ~~forskrift~~ om dette i lovutkastet, ~~men~~ ^{§ 10, 11, 12, 13} vil sterkt tilrå at også

dettespørsmålet blir tatt opp til behandling. ^{Suaest} ~~En endring av den nåværende ordning kan forøvrig skje ved ~~en~~ resolusjon.~~

C. Krigsbarn adoptert i Norge.

Utvalget har fått underretning om at noe over ~~et par hundre~~ ²⁰⁰ krigsbarn er blitt adoptert i Norge. Liste over disse adopsjoner er i Justisdepartementet og i LE.s kartotek.

Det må etter utvalgets mening gjennom verge- eller helserådet på stedet eller på annen måte bli innhentet opplysning om barna er adoptert av N.S.-familie eller tyskvennlig familie. Dette er meget sannsynlig da samtykke fra LE alltid skulle foreligge før adopsjonsbevilling ble gitt, bortsett fra de tilfelle hvor adopsjonen ble innvilget før de tyske myndigheter grep inn i disse saker. Det kan nok være tilfelle der adopsjonen er i full orden f.eks. ved at besteforeldre eller andre slektninger er blitt godtatt som adoptivforeldre uten at de hører til de nevnte kategorier. Hvis det her ikke synes å oppstå vansker for barnet på grunn av adoptivforeldrenes forhold eller på grunn av befolkningens holdning på stedet, skulle det ikke være noen grunn til å skride inn fra det offentliges side.

Men det framgår av den nevnte liste at det også er N.S.-familier som har adoptert krigsbarn. I disse tilfelle, og der adoptivforeldrene er tyske eller tysksinnet på slik vis at adopsjonen av omsyn til barnet bør oppheves, vil utvalget tilrå at så skjer.

For å få en adopsjon omgjort må en nytte lov om adopsjon av 2. april 1917 nr. 1 § 22. Vilkåra er her

at det er påkrevd av omsyn til adoptivbarnets tarv å få adopsjon opphevet "såsom fordi adoptivforeldrene..... gjør seg skyldig i grov forgåelse mot adoptivbarnet eller i grov forsømmelse av sine plikter mot det, eller fører et lastefullt eller forbrytersk liv".

Oppheving av adopsjon etter denne bestemmelse skjer ved dom. Sak kan etter §.s siste ledd reises av påtalemyndigheten.

Utvalget skulle imidlertid tro at det var ønskelig å kunne få opphevd adopsjonen av krigsbarn på et noe videre grunnlag, nemlig ikke bare på grunn av vanvyr av barnet fra adoptivforeldrenes side, men også fordi adoptivforeldrenes eget forhold i sin alminnelighet - f.eks. at de har vært virksomme medlemmer av N.S. - utsetter barnet for ulempe. Stedlig oppfatning og miljøet i det hele vil her måtte tillegges stor vekt. Utvalget mener også at framgangsmåten for å få opphevd en adopsjon av krigsbarn av grunner som nevnt bør forenkles, slik at avgjerda blir lagt til administrasjonen istedenfor til domstolene.

Utvalget vil derfor ^{til}tilrå at det blir tatt inn følgende bestemmelse i loven om krigsbarn, jfr. § 6 annet ledd i vedlagte lovutkast:

"Adopsjon av krigsbarn kan oppheves av Kongen etter forslag fra vedkommende departement - foruten i de tilfelle som er nevnt i lov om adopsjon av 2/4 1917 nr. 1 §§ 22 og 23 - også når det er skjellig grunn til å tro at adopsjonen vil bli til varig skade for barnet".

En går ut fra at en gjennom vergerådene, helserådene, fattigstyrene eller eventuelt lensmennene, kan få de nødvendige opplysningene til å avgjøre om spørsmålet om oppheving av adopsjonen av disse grunnene bør tas opp.

D. Barn satt bort til oppfostring i Norge.

Når barnet er satt bort til oppfostring, bør det gjennom den offentlige myndighet som har satt bort barnet og helserådet på det stedet der barnet er bortsatt, bli søkt opplyst om det av omsyn til fosterforeldrenes forhold eller den stedlige opinion er ønskelig å få barnet bortsatt annet sted forat det ikke skal få varig sinnsskade - og det også om fosterforeldrene er nære slektninger. En går ut fra at vedkommende myndighet kan la slik undersökning gå for seg helt diskret.

En slik oppheving av oppfostringsforholdet kan visstnok ikke i alle tilfelle skje i medhold av reglene i Lov 29/4 1905 nr. 2 § 8 eller av reglene i lov av 10/4 1915 nr. 2 § 12, idet disse ihvertfall ikke tar sikte på den virkning en stedlig opinion måtte ha på barnesinnet. Det vil derfor også her bli nødvendig å utvide adgangen til å fjerne barnet fra pleieforeldrene. Utvalget vil foreslå at det blir tatt inn følgende bestemmelse om dette i loven om krigsbarn, jfr. § 5 i vedlagte lovutkast:

"Er krigsbarn bortsatt til oppfostring etter lov om forsømte barn av 6. juni 1896, lov om fattigvesenet av 19. mai 1900, lov om tilsyn med pleiebarn av 29. april 1905 nr. 2 eller lov om forsorg for barn av 10. april 1915 nr. 2 eller etter denne lov, kan vedkommende departement - i tilfelle etter samråd med vergerådet på stedet og den myndighet som har satt bort barnet - fjerne det når det er skjellig grunn til å tro at videre opphold hos oppfostreren kan bli til varig skade for barnet".

E. Krigsbarn på barneheim.

Hvis krigsbarn er på alminnelig barneheim, bør det så vidt mulig bli der, inntil det er truffet endelig avgjørd om hvilke tiltak en vil sette i verk overfor disse barna.

Er barnet på tidligere tysk barneheim, bør det snarest mulig bli flyttet til annen heim eller satt bort til oppfostring hos gode fosterforeldre i godt miljø når moren samtykker, eller er frakjent barnet - i ethvert fall når det gjelder barn over 2 år, fordi barn over denne alder som før nevnt kan bli varig påvirket av omgivelsene.

Når en her må tilrå at det blir skredet inn så hurtig som mulig, skyldes det at barna må søkes brakt bort fra alt som kan minne dem om den tyske opplæringen de har vært utsatt for.

En bør snarest sørge for at hvert barn på tyskø barneheim blir søkt identifisert på fulltrygg vis, av omsyn til at det ikke skal kunne skje ombytting.

~~X~~ F. Oppretting av små barneheimer.

I en rekke tilfelle er krigsbarn tatt fra mødrene og satt på barneheimer, og en må vente at en bør fjerne adskillig flere krigsbarn fra mødrene, hvis en skal ha noe håp om å få barna oppdradd på høvelig vis. Tyskerne opprettet som før nevnt uten omsyn til omkostningene flere store barneheimer ved å ta i bruk større bygninger reist med helt andre formål for øiet. Disse bygningene bør i størst mulig utstrekning bli frigjort for det opprinnelige formål og barna skaffes plass annet steds.

Utvalget er av den oppfatning at en ikke bör bruke systemet med store barneheimer, der barna dels er særlig utsatt for smittsomme sykdommer, og der selve oppfostringen blir av en karakter som altfor sterkt avviker fra den vanlige oppfostring av barn. En skulle tro at heimer med f.eks. fra 12 til 20 barn vil være høvelige. En har da også fordelene av å kunne ta i bruk private større villaer som alt er reist, men som f.eks. hører til N.S.-folk, og derfor blir beslaglagt av det offentlige. På disse heimene bör en ikke bare ha krigsbarn, det bör skje en spredning av dem, slik at de oppdras sammen med andre bortsatte barn, med mest mulig vekt på å gi dem et godt norsk miljø. Det er vel rimelig at en også innretter heimene for piker og gutter sammen, netop for å få fram de mest naturlige forhold, så nær som mulig opp til privatheimene. Heimene bör ligge på landet i tilknytning til landsens liv og i strøk av vårt land der befolkningen har vist forsonlig sinnelag overfor fosterbarn. Det må unngås at det blir kjent for personalet eller andre at noen av barna er krigsbarn ved at barna blir satt bort som foreldreløse. Det bör være særlige heimer for åndssvake og for psykopater, jfr. senere.

Sosialdepartementet bör ta initiativet til å få opprettet og sørge for statsstøtte til slike heimer.

G. Utdanning av pleiepersonale.

En bör først undersøke om en kan få utdannede barnepleiersker til å påta seg arbeidet med stell av heimene. Hvis det ikke kan la seg ordne, må en ty til en nødutvei. Fru professor Helland Hansen, Bergen, har overfor utvalget foreslått at en skulle søke å få inn som bestyrerinner av slike heimer mødre med erfaring i barnestell.

- 111 -

Det er mange mødre som nå har tapt sin forsørger og som sikkert med glede vil påta seg en slik oppgave. Først måtte de gå gjennom et kortere kurs med særlig sikte på kjennskap til barnepsykologi og behandling av medisinsk sett vanskelige barn og anstaltpleie. Kursene burde bl.a. også omfatte utdannede sykepleiersker som måtte ønske slike stillinger. Kurser^{ne} måtte settes i gang snarest.

En vil peke på at det må sørges for en ordentlig avlønning og forsvarlige boligforhold.

X. H. Utbygging av åndssvake- og psykopatomsorgen.

Som foran nevnt må en rekne med at en ^{Kanske} ~~en~~ ^{del} ~~en~~ ^{større} del ~~av~~ ^{av} krigsbarna er ~~åndssvake~~ ^{inkludert flere} ~~og~~ ^{og} psykopater, eller på annen måte arvelig belastet. Vår nåværende omsorg for åndssvake er så lite utbygget - psykopatomsorg har vi i det hele tatt ikke - at vi ikke har noen mulighet for straks på forsvarlig måte å kunne ta oss av disse kategorier av krigsbarn. Her bør det som en øyeblikkelig hjelp søkes å få en avtale med Sverige og Danmark, dels med sikte på om mulig inntil videre å få overført en del av disse barna til åndssvakeanstaltene i disse land, dels å få høve til å få utdannet pleiepersonale og læger slik at vi, når vi har fått reist vår egen åndssvakeomsorg, har det tilstrekkelige personale til å ta fatt på arbeidet. En vil nevne at den første utveien etter opplysninger utvalget har mottatt synes mindre farbar iallfall for Danmarks vedkommende. Derimot har en fått tilsagn fra ~~Sve~~ ^{Sve} ~~rige~~ ^{rige} overlæge Wildenskov ved de Kellerske anstalter ^{i Danmark} om at det der gratis vil kunne bli utdannet såvel læger som pleiepersonale.

Samtidig bør en - også som en nødhjelp -

søke å få opprettet en del mindre pleieheimer, for lavtstående åndssvake krigsbarn, helst også her blandet med andre åndssvake barn. En vil nevne som forbilledlig den åndssvake heimen som Røde Kors har opprettet ved Grorud. ~~Et slikt samarbeide med Røde Kors kunde være praktisk, men det måtte fra første stund bli slått fast at disse småheimene må bli samordnet med statens åndssvakeomsorg.~~

Samtidig bør en også søke å få utbygget en psykopatomsorg for alle barn som trenger slik omsorg. Det har lenge vært et sterkt behov for det. Skolehjemskomiteen sier i sin innstilling av 1939 at "en rasjonell løsning av oppdragelse og omsorg for vanartede barn ikke er mulig uten at spørsmålet blir tatt opp i sammenheng med abnorm- og sykeforsorgen, i første rekke åndssvakeforsorgen og psykopatforsorgen". En må vente at det etter nervepåkjenningen under krigen og de særegne forhold med krigsbarn og nasistbarn vil være et øket antall psykopatbarn som trenger særomsorg.

Utvalget vil tilrå at disse tiltakene nevnt under F, G og H blir satt i verk straks, og i størst mulig utstrekning. Det haster fordi krigsbarn er og/dels snart vil være i den mest påvirkelige alder som er grunnleggende for hele deres framtid.

I. Oppretting av et krigsbarnkontor med tilknyttet utvalg.

Som det vil frangå av det som er nevnt foran og av det som senere skal bli omtalt, vil det bli adskillig å gjøre for Sosialdepartementet i tida framover med krigsbarn. De avgjerder det her dreier seg om er meget viktige og av særlig ømtålelig art. Utvalget vil

derfor inntrengende tilrå at det blir opprettet et midlertidig kontor i Sosialdepartementet utstyrt med tilstrekkelig personale til at det kan handles raskt ved gjennomgåing av arkivene og til det store aktive arbeid som må til for å skaffe fram de nødvendige opplysninger og for utferding av alle de avgjerder som vil komme til å ligge under departementet. Det må bli en levende kontakt mellom departementet og de kommunale myndigheter, og departementet må sørge for at de stedlige myndigheter ikke lar denne alvorlige sak drive for vær og vind. Kontoret må også stå i nært og direkte samvirke med helsedirektøren, såvel som med politi og fengselsvesenet og de kommunale nevnder, og det må ordnes slik at kontoret kan vende seg direkte til vedkommende myndigheter.

Til kontoret bør knyttes et sakkyndig utvalg som enten direkte får den myndighet som loven legger til Sosialdepartementet eller som skal gi råd i de sakene det her gjelder.

Samtidig bør det under 3dje sosialkontor, som har med barnesakene å gjøre, bli tilsatt sakkyndige barnevernsinspektører som kan føre et stadig tilsyn med heimene, veilede bestyrerinnene og pleiepersonalet, granske de vanskelige barna og sørge for overflytting, der slik åtgjerd blir påkrevd.

X. J. Påvirkning av opinionen.

Utvalget har tidligere gjort greie for stemningen i Norge med omsyn til krigsbarna og deres mødre og pekt på at det uten tvil har funnet sted en viss svinging på dette punkt siden frigjøringa, ikke minst hos de bredere lag av det norske folk. Grunnen til dette er i første rekke den at det, etter som tiden går og det tunge presset som okkupasjonen betydde på alle områder, kommer noe på avstand, er blitt lettere å ta stilling til problemet krigsbarn på fornuftsmessig grunnlag uten at en lar følelsen alene være avgjørende. Og den diskusjon som har vært ført om saken mann og mann imellom og i dagsavisene siden frigjøringa, har i stor utstrekning bidradd til å klargjøre at spørsmålet om hvilke retningslinjer som bør legges til grunn for behandlingen av barna, er betydelig vanskeligere og mer innfløkt enn folk flest tidligere har vært tilbøyelig til å gå ut fra. Stadig flere er blitt klar over at utgangspunktet må være omsynet til barnas vel, og at en ved siden av dette også må ta tilbørlig omsyn til mødrene og deres nærmeste, før en tar avgjerd i saka.

Det er likevel framleis som før nevnt ikke så helt få som inntar det standpunkt at alle barna (og mødrene) må sendes til Tyskland eller til annet land, og dette synet er som kjent også i stor utstrekning kommet til uttrykk i dagsavisene helt til det siste. Men innlegg av denne art gir ikke noe fullstendig bilde av stemningen i landet, og utvalget skulle tro at en del av disse innleggene endog vil kunne virke mot sin hensikt, både på grunn av den form de til dels er holdt i, og fordi de ofte bærer tydelig præg av at de ikke bygger på tilstrekkelig kjennskap til forholdene, ~~men er blitt til på rent følelsesmessig grunnlag~~, og undertiden mer eller mindre ubevisst er

inspirert av hat- og gjengjeldelsesforestillinger.

I hvert fall er det en kjennsgjærning at oppfatningen med omsyn til behandlingen av barna har endret seg siden frigjøringa, og det er etter utvalgets oppfatning ikke grunn til å tvile på at stemningen overfor barna vil bli stadig mer overbærende og forsonlig etter som tida går. Men en kan likevel ikke se bort fra at innstillingen overfor barna ennå er direkte fiendtlig i enkelte kretser, også blant mange av dem som i og for seg er enige i at det ikke går an uten videre å tvangssende dem ut av landet. Denne omstendighet legger store hindringer i veien for arbeidet for å gjøre krigsbarna til gode norske borgere. Det er såleis sikkert nok at det framleis byr på vansker å få satt bort krigsbarn til oppfostring eller til adopsjon her i landet. Grunnen til dette er ikke bare frykten for at krigsbarn som blir tatt til oppfostring eller adoptert, vil kunne bli utsatt for sjukane og overlaster, dersom deres avstamning blir kjent, og som følge av dette utvikle seg i uheldig retning. Men det spiller også en stor rolle at folk ofte ser med instinktiv motvilje på disse barna og i stor utstrekning tror at alle krigsbarna er mer eller mindre defekte på et eller annet vis og all sin tid vil bære præg av at moren var mindreverdige og faren tysker, uansett hvilket miljø de vokser opp i. Til det kommer frykten for å medvirke til at vi får en femtekolonne av disse barna.

Selv om dette synet for en stor del bunner i en ufrivillig innvirkning på sinnene av de tyske rase-teorier, er det under disse omstendigheter fare for at stemningen også i framtiden stort sett vil bli den at barna blir tålt, men ikke mer, også om utviklingen etter hvert går i mer forsonlig retning.

Det er imidlertid av avgjørende betydning at en søker å påvirke opinionen, slik at en kan møte en mer velvillig og positiv innstilling i arbeidet for å redde barna for samfunnet. Etter utvalgets oppfatning kan det bli gjort svært mye på dette område, og en legger meget stor vekt på at det blir gjort alt som er mulig med dette for øye. Utvalget vil derfor tilrå at det blir satt i verk et omfattende og grundig forberedt, men samtidig diskret arbeid for å påvirke opinionen i denne retning, så snart det er tatt avgjørd om hvilke retningslinjer som skal legges til grunn for behandlingen av barna - forutsatt at statsmaktene er enig med utvalget i at de ikke bør tvangssendes til Tyskland.

Av særlig betydning vil det være at det blir gitt rent faktiske opplysninger, som kan rydde bort de misforståelsene og vrangforestillingene som her i så stor grad gjør seg gjeldende. Det bør såleis bli gjort helt klart at ikke alle mödrene til krigsbarn er mindreverdige og arvelig belastet, slik som mange går ut fra, men at en stor part av dem kommer fra gode heimer og ofte på grunn av omstendigheter som de ikke alltid sjöl har vært herre over, er kommet i ulykke. Videre at det ikke er noen som helst grunn til å frykte for at barna dersom de vokser opp i en god heim og får en god oppfostring, vil vise de forhatte karaktertrekk, som er blitt stående som spesifikt tyske. Samtidig må en på vitenskabelig grunnlag avsløre uvederheftighetene i de tyske raseteorier. Det må i det hele etter utvalgets oppfatning bli framhevet at barnas utvikling i hovedsaka er avhengig av oppfostringen og den behandlingen de får av omgivelsene og av samfunnet, og at samfunnet har forpliktelse overfor barna som det ikke vil være riktig og heller ikke

klokt å unndra seg. I denne sammenheng må det også gis faktiske opplysninger om tilstanden i Tyskland, slik at det kan bli helt klart for alle at det vil være fullstendig uforsvarlig å tvangssende barna dit under de nåværende forhold, og at en heller ikke kan rekne med at tilhöva i de förste åra framover vil bli slik at vi kan være bekjent av en slik framgangsmåte.

Utvalget skal ikke gå i detaljer med omsyn til hvordan et slikt arbeid bör legges an og gjennomføres. En vil bare peke på at hovedvekten må legges på artikler i dagsavisene og andre blad og publikasjoner som er skikket til dette formålet, og på foredrag i kringkasting, folkeakademier, foreninger o.l., gjerne med etterfølgende diskusjon. Etter utvalgets kjennskap til forholdene vil det ikke by på vansker å finne interesserte folk som med glede vil bidra med slike artikler og foredrag, og som egner seg meget godt til dette. Vedkommende forfatter eller foredragsholder bör være sakkyndig på det område han behandler, og en vil i denne sammenheng særlig framheve at spørsmålet om barnas og mödrenes arveanlegg og åndelige og legemlige utrustning i det hele bör behandles ~~av en partiser~~ ^{peke} og om mulig bygget på undersökning og gransking.

Dernest vil en framheve betydningen av at lærere, prester og i det hele alle som har med oppdraging og opplæring av barn å gjøre, blir orientert om disse tingene og får oppmoding om å se til, at krigsbarn ikke blir utsatt for sjikane eller lider noen overløst under skolegangen på grunn av sin avstamning.

En har tidligere gjort greie for de tiltak som en mener bör settes i verk til vern for krigsbarna, og det vil bli påkrevd å gi nærmere opplysninger om og

kommentarer til mange av disse tiltakene ved rundskriv o.l. til vergeråd, helseråd o.s.v. En bør da samtidig gjøre merksam på den betydningen som stemningen og innstillingen blant folk overfor krigsbarn har, forat de forskjellige tiltakene skal føre fram og henstille at ÷de nevnte myndighetene stadig har dette for øye og bidrar sitt til å fjerne misforståelser som gjør seg gjeldende, og i det hele søker på en lempelig og diskret måte å påvirke opinionen til fordel for barna. Med det kjennskapet til de lokale tilhøva og med den nære kontakten som disse offentlige organene har med folk, vil de kunne gjøre mye for å påvirke opinionen i denne retning. Som eksempel nevner en at det i vedkommende kontor i Oslo kommune, etter det som er opplyst ovenfor utvalget, for tiden står om lag 400 familier på venteliste for adoptivbarn, men alle disse har forutsatt at barnet har norske foreldre. Da det ikke på langt nær kan skaffes så mange adoptivbarn med norske foreldre som det er behov for, er følgen blitt at det kan ta år før slike søknader kan imøtekommes. Og også ellers rundt om i landet er det uten tvil langt større etterspørsel etter adoptivbarn enn en kan tilfredsstille, dersom en bare vil holde seg til barn med norske foreldre. Men utvalget skulle tro at ikke få av disse søkerne gjerne vil gå med på å adoptere krigsbarn når de har fått full opplysning om de faktiske forhold som er nevnt ovenfor og er blitt klar over at de med dette bidrar sitt til å lette arbeidet med å bøte på følgene av okkupasjonen på dette område.

Endelig vil utvalget peke på at det vil være i høy grad ønskelig at barna/^{ikke} blir kalt "tyskerunger", "halvtyske barn" eller liknende. Utvalget vil tilrå at betegnelsen krigsbarn blir brukt av alle offentlige myndigheter som har å gjøre med norske barn med tyske fedre,

og at dette navnet også ellers blir søkt innarbeidet som den vanlige betegnelsen for barn av denne kategori. Senere, når problemet norske barn med engelsk, amerikansk, russisk far o.l. blir aktuelt, bør navnet "krigsbarn" bli innarbeidet som navn på alle norske barn hvis far er utlending og har oppholdt seg i Norge som følge av krigen. Derved vil en få et fellesnavn på alle disse barna uten omsyn til farens nasjonalitet, noe som vil bidra til at norske barn med tyske fedre ikke blir satt i en særstilling.

Blir arbeidet med å påvirke opinionen som nevnt grundig forberedt og gjennomført så snart råd er og på en måte som ikke virker påfallende eller påtrengende, vil det etter utvalgets oppfatning uten tvil meget hurtig få gode resultater, som vil få den største betydning for de tiltak som blir satt i verk. Utvalget er sikker på at evnen og viljen til å hjelpe til med å overvinne følgene av okkupasjonen vil vise seg å være til stede i alle lag av folket, også når det gjelder å dra omsorg for at krigsbarna kan bli gode norske borgere. Men det kreves her som ellers opplysning og appell.

I det hele er det etter utvalgets mening all grunn til å tro at krigsbarna under disse omstendigheter, etter som åra går, stort sett ikke vil bli betraktet og behandlet anderledes av folk enn andre barn. Det vil sikkert også gjøre sitt at en trulig kan vente at det vil komme til verden ikke så få norske barn med far av engelsk, amerikansk eller annen nasjonalitet. En vil dermed uvegerlig måtte se problemet krigsbarn under en videre synsvinkel, nemlig den omstendighet at krigsbarna er en frukt av omgang med fienden, vil tre i bakgrunnen. Og følgene av krigen og okkupasjonen og vår mangelfulle beredskap i det hele kan en ikke unndra seg, heller ikke på det område det her gjelder.

som en uunngåelig
følge av krigen, mens

XI. Varige tiltak.

De åtgjerder utvalget har tilrådet foran er de som i ethvert tilfelle må settes i gang, hvad enten en mener at en del av krigsbarna bør sendes til annet land eller ikke. Er statsmaktene enig i at barna først og fremst bør søkes oppfostret her heime, reiser det seg en rekke spørsmål om tiltak som det her kan bli tale om: enten å la barnet bli hos moren, fortsatt holde mor og barn borte fra heimbygda, fjerne barnet fra moren, sette det bort til oppfostring hos private eller i pleieheim, spørsmål om adopsjon m.v.

Først vil en imidlertid understreke at også i tilfelle av at barna blir i landet, må den førnevnte fysiske, psykologiske og psykiatriske gransking av dem finne sted så snart råd er.

A. Barna blir hos moren.

Som oftere nevnt er utvalget av den oppfatning at krigsbarn der det er tilrådelig, bør bli hos moren. Ganske visst står en da i fare for at det senere kan bli søkt påvirkning i antidemokratisk og norsk-fientlig retning fra barnefaren. Men en må gå ut fra at hele vår oppfostrings- og undervisningspolitikk i årrekker framover vil være rettet mot å avverge enhver form for nasistisk propaganda ved å innprente hos mödrene og ikke minst hos barna en varig avsky mot dem som hørtok vårt land på skjendig vis og som forfulgte og pinte det norske folk på alle opptenkkelige måter og mot den åndsretning i vårt eget land, som ga støtte til disse skjendselsgjæringer. En skulle derfor ikke tro at det er betenkkelig å la en mor som ellers er bra nok, ha hos seg sitt barn med en tysk barnefar,

når tilhøva ellers gjør det ubetenkelig å la moren ha oppfostringen.

Hvis tilhøva på morens bosted er slike at det ikke synes å være noen fare for barnets framtid ved å la mor og barn være der de er, finner utvalget som nevnt at det ikke er noen grunn til å skride inn. Men har det vist seg at en fortsatt oppfostring hos moren på heimstedet ikke er heldig, må det offentlige bistå med å få mor og barn flyttet til annet sted. Virker heller ikke forholdene på det nye bosted tilfredsstillende og det ikke synes å være noen utsikt til at forholdene kan bli bedre, selv om de flyttes til annet bosted, vil spørsmålet reise seg om å fjerne barnet for en tid eller varig fra moren.

I så tilfelle mener utvalget at samfunnet må sørge for å få barnet oppfostret i private heimer eller i barneheimer, eller overført til utlandet.

B. Oppfostring.

1) Oppfostring i privat heim

Utvalget er av den mening at barn som ikke bør oppfostres av moren, fortrinsvis bør oppfostres i privat heim med sikte på adopsjon. Dette vil være den beste ordning av omsyn til barna. Adopsjon bør ikke skje straks og helst ikke før resultatet av den forannevnte gransking av mor og barn har funnet sted. Men selv om en slik gransking viser at barnet er normalt og for så vidt velegnet til adopsjon, kan det være at forholdet mellom barnet og fosterforeldrene etterhvert utvikler seg så uheldig at adopsjon ikke bør skje. Dette kan være tilfelle om fosterheimen er aldri så god. Det er ikke sikkert at den derfor er den rette heimen akkurat for dette barn. Hvis det imid-

lertid blir vedtatt en lov som vedlagte utkast med lettere høve til å opheve adopsjon, jfr. § 6 kedd 2, skulle det ikke være så betenkelig å tillate adopsjon straks, jfr. under C.

2. Oppfostring i barneheim.

En del av disse barna er nå i tyske barneheimer. En har foran nevnt at de snarest bør søkes fjernet. En går i det følgende ut fra de forhold som oppstår når de tyske pleieheimer er gått over på norske hender og at barna er overflyttet til andre heimer, (om privat oppfostring se foran).

Denne oppfostringen i barneheim bør imidlertid ikke fortsette lenger enn høist nødvendig. Det bør bli gjort alt som gjøres kan for å få barna bortsatt med sikte på adopsjon. ~~En må gjøre alt~~^{og} for at oppfostringen skjer på slik vis at det blir skjult for barnet og omgivelsene at det dreier seg om barn født utenfor ekteskap ~~med norsk~~ ~~mor~~ med norsk mor og tysk far.

C. Adopsjon.

Når det etter de granskninger som er foretatt viser seg, at krigsbarn er egnet som adoptivbarn, og at det passer sammen med fosterforeldrene som ønsker å adoptere det, kan adopsjonen skje etter reglene i lov om adopsjon av 2/4 1917 nr. 1. Utvalget finner som nevnt at dette er den heldigste ordning hvis barnet ikke kan være hos moren. Ved adopsjon bør en såvidt mulig holde tilbake de opplysningene som gjelder farskapen, jfr. senere.

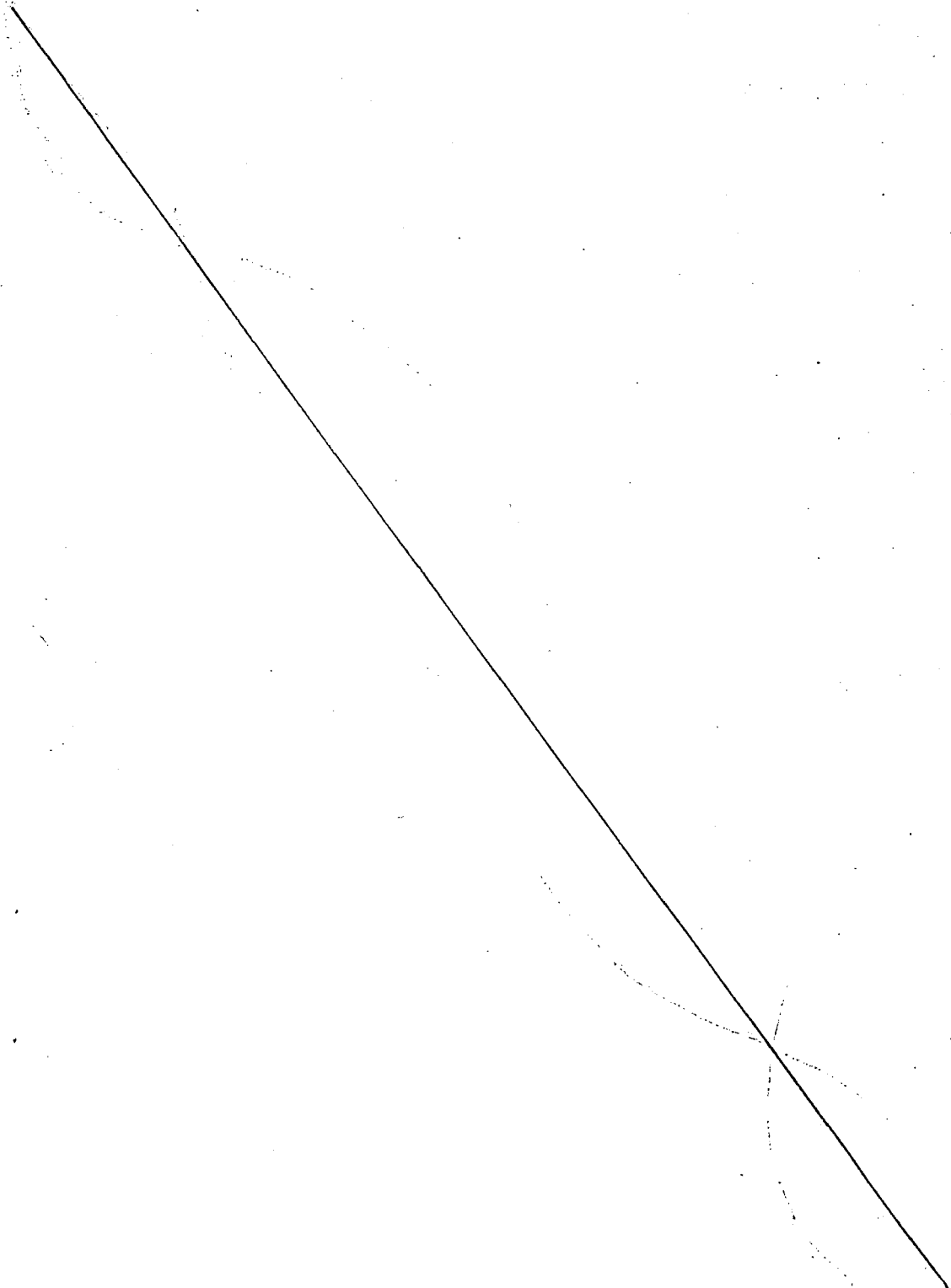
Blir det funnet nødvendig å gi ~~fæst~~ oppfostringsbidrag for å få adopsjonen i stand, jfr. lovens § 12, vil det kunne ordnes uten at adoptivforeldrene får

greie på hvem faren er, idet utbetalingen kan skje gjennom bidragsfogden på stedet.

En støter imidlertid også her på visse lovregler som stiller seg i veien for en praktisk ^{løsning} løsning av problemet. Lov om adopsjon av 2. april 1917 nr. 1 fastsetter i § 6 at adopsjon ikke kan skje uten at foreldrene eller den av foreldrene som har myndighet over barnet, eller når ikke noen av dem har foreldremyndighet, vergen, samtykker i det. Utvalget mener at en bør kunne gjennomføre adopsjon uansett om slikt samtykke foreligger. Omsynet til barnets framtid må være det alt overveiende, Hvis derfor de stedlige myndigheter finner, at barnet helt og for bestandig bør fjernes fra moren, bør det være høve til å gjennomføre adopsjon uansett om samtykke foreligger, ja selv om moren og eller vergen motsetter seg det. En bør imidlertid sette strenge vilkår for adopsjon under disse forhold. En vil foreslå at det skal foreligge tilråding råding fra vergerådet om adopsjon og at samtykke deretter kan meddeles av vedkommende departement (Justisdepartementet i samråd med Sosialdepartementet).

Som foran nevnt har utvalget visse betenkeligheter ved å tilrå adopsjon straks. En mener at psykiatrisk gransking av mor og barn bør gå forut og også at det bør skje prøve gjennom oppfostring en tid før adopsjonen finner sted. Årsaken er bl.a. de strenge regler som nå gjelder for å få adopsjonen hevet når adoptivbarnet er umyndig - adoptivforeldrene må mangle evne til å forsørge barnet eller gjøre seg skyldig i grov forgåelse mot det eller i grov forsømmelse av sine plikter mot det eller føre et lastefuldt liv (§ ¹² 221). Hvis adoptivforeldrene vil ha adopsjonen hevet må adoptivbarnet ha gjort seg skyldig i grov forgåelse mot dem eller deres nærmeste eller føre et lastefuldt eller forbrytersk liv.

Utvalget har i sitt lovutkast - se § 6
ledd 2 - foreslått at adopsjon av krigsbarn kan oppheves
av Kongen når det er skjellig grunn til å tro at adop-
sjonen vil bli til varig skade for barnet. Hvis dette
blir vedtatt, vil betenkelighetene ved å tillate adopsjon
bli atskillig mindre.

XI D. Oppheving av arverett.

Når farskapen er fastslått i samsvar med loven av 1915, har barn født utenfor ekteskap etter norsk rett som før nevnt arverett ikke bare etter moren, men også etter faren, og faren og hans slekt har da i alminnelighet også arverett etter barnet. Etter tysk rett har derimot barnet bare arverett etter moren, og ikke etter faren, med mindre foreldrene senere inngår ekteskap, eller barnet etter oppmoding fra faren blir erklært for ekte av vedkommende offentlige myndighet (etterfølgende legitimasjon).

Disse reglene kan i enkelte tilfelle føre til resultater som kan synes å være lite ønskelige ut fra norske interesser. Det kan derfor bli spørsmål om å gjennomføre visse endringer i arverettens ^{retten} ~~følgen~~ for å bøte på dette. For norsk retts vedkommende kan slike endringer trulig bli gjennomført uten hinder av § 97 i grunnloven, idet en persons forventning om arv ikke er noen rettighet som grunnloven verner om, se Castbergs Statsforfatningsrett II, side 285 ff.

Det bør imidlertid etter utvalgets oppfatning ikke i noe tilfelle bli tale om å frata barnet arverett etter moren (unntatt i det tilfelle som er nevnt i adopsjonslovens § 15 b.) Bli barnet sendt til Tyskland, vil det, har det vært framholdt, kunne føre til en lite ønskelig tilknytning til Norge om barnet krever arv etter moren, hvis hun bli igjen i Norge, eller etter morens slekt. Særlig uheldig vil dette være hvis det dreier seg om fast eiendom. Men utvalget antar at det bare i rene unntakstilfelle vil kunne bli spørsmål om at krigsbarn som er sendt til Tyskland, vil kunne gjøre krav på fast eiendom i kraft av arverett etter moren eller hennes slekt. Vanligvis vil en slik arv trulig bare gjelde løsøre eller penger, slik at arven ikke gi noen nærmere tilknytning til Norge. En oppheving av arveretten for barnet etter moren og morsslekten i slike tilfelle

vil etter utvalgets oppfatning være et altfor drastisk skritt og heller ikke være påkrevd.

Anderledes er forholdet med farens rett til arv etter barnet, hvis barnet blir i Norge. Det vil etter utvalgets oppfatning kunne få uheldige følger om faren eller farsslekten i Tyskland skulle kunne kreve arv etter barnet i dette tilfelle. Visstnok vil konsesjonslovene kunne stille seg hindrende i veien for utlendings erverv av større fast eiendom her i landet - om dette skulle kunne tenkes å bli aktuelt i et slikt tilfelle. Men bare det at en tysker gjør krav på arv etter barn født utenfor ekteskap i Norge under okkupasjonen, vil uten tvil vekke så stor motvilje at en bør hindre enhver mulighet for at så skal kunne skje. Utvalget vil derfor tilrå at en på dette punkt bringer vår rett i samsvar med tysk rett ved en lovbestemmelse om at far til krigsbarn ikke har arverett etter barnet, jfr. § 9 i utkastet til lov om krigsbarn. At denne bestemmelsen bare gjelder når barnet står under norsk heimlandslov, sier seg sjøl, og det kan ikke være nødvendig å presisere dette uttrykkelig.

Blir barna sendt til annet land enn Tyskland, er det etter utvalgets mening ikke grunn for Norge til - i de tilfelle hvor internasjon^{al}rettslige regler ikke stiller seg hindrende i veien - å gjøre noen endring i norske arvegangsregler i forholdet mellom barnet og moren og hennes slekt, og heller ikke til å søke utvirket at det i tilfelle blir gjort slike lovendringer i barnets nye fedreland.

Odels- og åseterett.

Krigsbarn har odels- og åseterett etter moren, selv om det har tapt sin norske statsborgerrett og er blitt tysk statsborger. Men det synes ikke å være tilstrekkelig grunn til å frata krigsbarn som blir sendt til Tyskland odels- og åseterett etter moren i Norge, og slett ikke hvis barna blir sendt til an-

net land. Utvalget skal derfor ikke gå nærmere inn på spørsmålet om hvordan dette i så fall skulle gjennomføres.

X E. Spørsmål om å fjerne opplysningene om farskap.

Ved adopsjon er det hos oss vistnok alminnelig praksis - og i et hvert fall er det i Oslo helseråds avdeling for adopsjonssaker, etter ^{hva} hvert en har fått opplyst, uttrykkelig vilkår for at avdelingen tar på seg å bortadoptere barn - at hverken mor eller far får vite hvem adoptivforeldrene er. På den annen side får heller ikke adoptivforeldrene greie på hvem som er mor og far til barnet. Denne ordningen er ikke lovfestet. Forutsetningen i loven synes tvert imot å være den at i et hvert fall mor (og far) skal vite hvem pleieforeldrene er - jfr. regelen i § 6 om at der blir krevet samtykke av foreldrene før adopsjon kan finne sted.

Ved kgl. res. av 6. juli 1945 er det fastsatt at vedkommende fylkesmann bemyndiges til bl.a. å treffe de bestemmelser som er nevnt i lov om adopsjon av 2. april 1917 § 15 b om endringer i de vanlige arverettsregler for adoptivbarn. I et rundskriv til fylkesmennene fra Det kgl. Justis- og Politidepartementet ^{av 18/7 1945} om adopsjon er bl.a. uttalt:

"Departementet vil innskjerpe at adopsjonssaker i alle instanser skal behandles med størst mulig diskresjon. Det skal ikke gis opplysninger om disse saker til utenforstående, og hvis adoptivforeldrene og de virkelige foreldre ønsker å være ukjente for hverandre, skal dette ønske respekteres. Hvis det ikke treffes bestemmelse etter § 15 b, og barnet således har retten til arv etter sin virkelige slekt i behold, må det dog kreves, enten at adoptivforeldrene har kjennskap til hvem de virkelige foreldre er, eller at det på annen betryggende måte er ordnet med varetagelse av barnets interesser, så det ikke blir oversett ved skifte etter sine slektninger.

I noen tid framover må en gjøre regning med at det ofte vil være spørsmål om adopsjon av barn som er født utenfor ekteskap av norsk mor og tysk far. Disse barn er norske statsborgere og de vanlige regler i adopsjonsloven kommer til anvendelse, således også reglen i § 6, annet ledd, om at uttalelse fra

at også samfunnet vil være best tjent med dette.

Etter de opplysningene utvalget har mottatt, tilbakeholder Oslo kommunes adopsjonskontor ikke slike opplysninger om de virkelige foreldrene som har betydning for adoptivforeldrene av omsyn til oppfostringen av barnet, f.eks. at faren er straffet, og at det kan være spørsmål om forbryterske arveanlegg e.l. Men opplysninger om tysk farskap skulle etter utvalgets oppfatning ikke stå i samme stilling, når det bare ikke foreligger opplysninger om at faren har gjort seg skyldig i straffbart forhold e.l. Tvert imot vil opplysninger til adoptivforeldrene om den halvtyske avstamning nettopp kunne skape vansker og bli til skade for barnet under oppfostringen. Det kunne derfor synes å være grunn til å fortie opplysninger om dette overfor adoptivforeldre som ikke har tatt forbehold om at de bare vil adoptere helt norske barn.

Utvalget er imidlertid etter inngående å ha drøftet saken kommet til det resultat at en slik ordning ikke ville være riktig overfor adoptivforeldrene, idet det meget vel kan tenkes at de bestemt ville motsette seg å adoptere et krigsbarn, hvis de ble spurt om det. En vil også peke på at en slik framgangsmåte vil kunne bli mistydet og bli brukt som agitasjon til skade for saken av kretser som er fiendtlig innstilt overfor barna.

Utvalget er derfor blitt stående ved den ordning som Justisdepartementet har gitt uttrykk for i det nevnte rundskriv, slik at barnas halvtyske avstamning i alminnelighet ikke blir fortidd ved adopsjon av krigsbarn. Men hvis adoptivforeldrene har sagt fra at de ikke ønsker noen opplysning om barnets avstamning eller at de i og for seg ikke har noe imot å adoptere et krigsbarn, bør det ikke gis opplysning om farskapsforholdet. En forutsetter her at det har funnet sted fysisk og psykisk granskning før adopsjonen, jfr. det som en tidligere har uttalt om dette

Hvis det, som utvalget foreslår, blir satt i gang et omfattende arbeid for å påvirke opinionen til fordel for barna, bør det også bli tatt med ^{oppfordring} oppførsring til varmhjertede mennsker om å adoptere dem. Det bør herunder pekes på at alle opplysninger om avstamningen blir hemmeligholdt for offentligheten og også for adoptivforeldrene, hvis de ikke har tatt forbehold på dette punkt, og at navn som tyder på at barnet er av tysk avstamning, blir endret.

Utvalget skulle tro at en under disse omstendigheter vil kunne få en stor del av dem som ønsker å adoptere barn, til å oppgi sin motvilje mot å ta til seg et barn med tysk far, og at adoptivforeldrene vil skjønne at det for alle parter er heldigst, at de ikke får vite noe om barnets herkomst, når de bare har sikkerhet for at det er sunt og friskt.

Spørsmålet om å fjerne opplysningene om farskap.

I denne sammenheng melder seg spørsmålet om krigsbarn som er adoptert bort, skal få vite hvem foreldrene er, hvis barnet fremsetter ønsket om det, når det vokser til. Slike opplysninger vil i alminnelighet kunne gis av fylkesmannen, Justisdepartementet og i dette tilfelle av Sosialdepartementet.

Det vil uten tvil i de aller fleste tilfeller være det heldigste for barnet sjøl at det ikke får greie på sin avstamning eller i ethvert fall ikke får vite hvem faren er - en peker bare på at det kan vise seg at faren er henrettet (som krigsforbryter, sadist, angiver e.l.) Her står imidlertid ikke krigsbarn i annen stilling enn barn etter norske landssvikere som kan være dømt for liknende ugjerning. Men det kan være andre grunner. Ser det synes å være ønskelig at barnet blir holdt i uvitenhet om hvem som er dets far, f.eks, for å unngå muligheten av at det skal komme til å følge nærmere tilknyt-

ning til Tyskland og tyske forhold i framtida. En måtte da også holde skjult for barnet hvem moren er.

Også her kan en imidlertid peke på at det samme gjør seg gjeldende når det dreier seg om barn av norske landsvikere som kan bli påvirket i nazistisk retning om de kommer i kontakt med de virkelige foreldrene.

En må når det gjelder krigsbarna være merksam på at en ikke kan vente at alle eller største delen av dem blir adoptert bort. Noe tall kan en ikke nevne, men foreløpig synes det ikke å skulle kunne bli tale om noe stort antall. For barn som blir hos moren eller hos slektninger eller som blir satt bort til oppfostring i private heimer eller i barneheimer kan en ikke fjerne opplysningene om hvem moren er, og en bør vel ikke gjøre noen forskjell her enten barnet er bortadoptert eller ikke.

Som før nevnt har barn født utenfor ekteskap, når de vokser til, ofte et sterkt ønske om å få vite hvem faren er, et ønske som kan gå over til å bli sykkelig hvis det ikke lar seg imøtekomme. Det vil nok være tilfelle også med krigsbarn. Er de hos moren eller hos slektninger eller bortsatt hos private, vil de i alle tilfelle kunne få opplysningene om faren gjennom moren. Men det vil også her være lite rimelig å stille krigsbarn som er bortadoptert i en særstilling. Hvis en vedtok en regel om å tilintetgjøre farskapsopplysningene for de barna som er eller blir bortadoptert, kan det snarere være fare for at en fester oppmerksomheten unødig sterkt ved problemet og derved nettopp komme til å gjøre det mere levende i barnas bevissthet. Det heldigste må være at de ikke når de vokser opp, får inntrykk av at de er satt i en særstilling. Etter utvalgets mening bør en derfor ikke i sin alminnelighet helt avskjære et krigsbarn muligheten for å få opplysninger om

farskapsforholdet. En annen sak er at det bør bli holdt mest mulig hemmelig, f.eks. ikke meddekt ved utskrifter av fødselsregister, der det bär hete "far ukjent".

Forutsetningen er da at adopsjonen skjer på det vilkår at adoptivbarnet i arverettslig henseende helt ut skal bli å betrakte som adoptivforeldrenes eget barn, jfr. adopsjonslovens § 15 b. At adoptivbarnet i så fall mister retten til arv etter moren, vil etter utvalgets mening i alminnelighet neppe komme til å virke ubillig overfor barnet. I det store og hele vil barnet uten tvil i arverettslig henseende stå seg på å få arverett etter adoptivforeldrene, istedenfor etter de virkelige foreldrene.

Utvalget vil tilrå^{til} at denne side₂ av saka blir tatt opp med Justisdepartementet så snart råd er, slik at det kan bli dradd omsorg for at adopsjon av krigsbarn for framtida skjer på vilkår som nevnt ovenfor.

En vil framholde at saker om adopsjon av krigsbarn må bli behandlet med særlig diskresjon av alle som har med slike saker å gjøre, og en vil tilrå^{til} at dette blir uttrykkelig presisert overfor vedkommende myndigheter.

Også når krigsbarn blir adoptert bort i utlandet, bør i alminnelighet dets virkelige foreldre og adoptivforeldrene være ukjente for hverandre, men adoptivforeldrene bør få vite at barnets far er tysk, hvis de ikke har erklært at de ønsker å bli holdt uvitende om dets avstamning. Og barnet på sin side bør vel også i disse tilfelle ha adgang til å få vite hvem som er dets mot.

Utvalget er merksam på at en slik ordning vil kunne føre til at barnet blir oversett på skifte etter moren i Norge. Men en antar at barnet likevel i økonomisk henseende vanligvis

eldre og barnet og fosterforeldrene blir avskåret, så vidt dette er mulig, idet det som før nevnt er forutsetningen at oppfostring av krigsbarn i alminnelighet skjer med tanke på senere adopsjon. Slik oppfostring bør imidlertid ikke skje helt formålsbøst, men bør registreres i sentralkartoteket. Det har visstnok funnet sted oppfostring av krigsbarn underhånden i en viss utstrekning, og i disse tilfelle er det påkrevet for oversiktens skyld å få nærmere opplysninger. En går ut fra at slike opplysninger kan bli innhentet gjennom bidragsfogden, vergerådene, helserådene og fattigstyrene, eller gjennom Statistisk Sentralbyrå.

Utvæbget vil også peke på at en - når det gjelder utsletting av farskapsopplysningene i fødselsregistrene - vil støte på atskillige tekniske vansker for de barn som er registrert. Det vil kunne foreligge opplysninger om forholdet i mange forskjellige institusjoner, bl.a. i helseråd, i vergeråd, i fattigvesenet, i offentlige og private barneheime, i Statistisk Sentralbyrå foruten i kirkebøkene. Det vil dessuten kunne være opplysninger om mor og barn i overkommandens og i politiets arkiver *foruten i private brever og dokumenter.*

Enklere er forholdet for de barn som hittil ikke er blitt registrert i norske registre, men utelukkende er å finne i LE.s arkiver. Her vil en ved å tilintetgjøre LE.s arkiver kunne fjerne alle opplysninger. Men å gjøre dette bare for de barn som ikke finnes i norske registre, vil sette et skille mellom krigsbarn etter rent tilfellige linjer. Enten må en etter utvalgets mening ånnlate å fjerne opplysningene for alle, eller en må gå til den omfattende utsletting av opplysningene om farskap for disse barn overalt.

~~For det tilfelle at det blir vedtatt å utslette~~

leis gjelder, er det fastsatt disse minstesatsene:

Oppfostringsbidrag i byene:

til barnet har fylt 14 år, for måneden kr. 25,-
fra 14-16 år, for måneden " 20,-

Oppfostringsbidrag på landet:

til barnet har fylt 14 år, for måneden " 20,-
fra 14-16 år, for måneden " 15,-

Oppammingsbidrag:

i byene, for måneden " 25,-
på landet, for måneden " 20,-

Barselbidrag til moren etter § 21 første ledd ... " 50,-

Bidrag til moren den siste 3 måneder før fødselen:

i byene, for måneden " 35,-
på landet, for måneden " 30,-

Det framheves imidlertid i nevnte rundskriv at satsene er minstesatser og at oppfostrings- og oppammingsbidraget skal settes høyere når og i den utstrekning farens økonomiske evne tillater det. I alminnelighet ligger oppfostringsbidraget vistnok på mellom 30 og 40 kroner pr. måned. Fastsettelsen av bidragene kan etter lovens § 24 tredje ledd endres, hvis det framkommer nye opplysninger eller hvis forholdene forandrer seg.

Bliir bidragene ikke betalt av faren eller den bidragspliktige til tross for de nevnte bestemmelsene om inndrivning, straff og tvangsarbeid, går det ut over moren og barnet. Det er ikke gitt noen forskrift om at det offentlige i så fall skal dekke bidragene.

Etter lov nr. 2 av 10.4.1915 om forsorg for barn har riktignok ugifte mødre og i visse tilfelle også gifte mødre rett til å kreve bidrag av det offentlige, når hennes økonomiske forhold gjør det påkrevd. Men retten til bidrag etter denne loven gjelder bare for de siste 6 ukene før fød-

selen og de 3 første månedene etter fødselen. Bidragene fastsettes av fylkesmannen og skal etter lovens § 3 ligge innenfor følgende grenser: for de siste 6 ukene før fødselen fra 45 kroner til 110 kroner, for den første måned etter fødselen fra 35 kroner til 110 kroner og for hver av de følgende måneder fra 30 kroner til 85 kroner. Bidragene betales av bostedskommunen som kan kreve refusjon av heimstavnskommunen, og denne har rett til dekking av sine utlegg hos faren eller den bidragspliktige.

Som før nevnt betalte LE formelt utgiftene til mødre som ble besvangret av tyske soldater i de siste 3 månedene av svangerskapet og i samband med fødselen, og videre oppfostringsbidrag til barna. Etter at denne ordningen bortfalt ved frigjøringa, har de mødrene som har barna hos seg, vært henvist til å søke å underholdeseg og barna ved egen hjelp eller ved bistand fra slekt og kjente. En del av mødrene har imidlertid måttet få forsorgshjelp.

Det oppstår nå spørsmål om hvem som skal betale bidrag til krigsbarn i tida framover, og i samband med dette spørsmål om eventuell refusjon til de kommunene som har ydet forsorgshjelp til mødre og barn av denne kategori.

1) Bli barna (med mødre) sendt til Tyskland, bør det sørges for at Tyskland samtidig blir pålagt å dekke alle utgiftene til mødre og barn for tida etter frigjøringa og til overføringa kan finne sted etter de bidragssatsene som er de alminnelige i vedkommende kommuner, samt utgiftene ved selve overføringa. De kommunene som har ydet forsorgshjelp til mødre med barn etter frigjøringa, må få refundert utgiftene.

Hvor stort beløp det etter dette eventuelt kan bli spørsmål om å avkreve Tyskland, er det sjølsagt vanskelig å si

skjedd slikt mellomoppgjør mellom Danmark og Finland idet den danske stat har stillet et større belöp (1,5 mill. d.kr.) til rådighet for Finland til dekning av oppfostringen av om-lag 240 halv-danske barn etter den danske legions opphold i Finland. En slik ordning forutsetter samtykke fra de allierte og det må i tilfelle tas inn bestemmelse om dette i fredsvil-kåra. En viser ellers i denne sammenhengen til utredningen foran under III.C. fra Justisdepartementet om barnas retts-stilling etter tysk rett, hvor det ble framholdt at norsk rett skal anvendes når moren er norsk statsborger og har sin bopel i Norge, men slik at faren ikke kan pålegges noe videregående ansvar enn han etter tysk rett ville hatt.

Störrelsen av en slik samlet engangserstatning kan bare angis skjönsmessig, idet den er avhengig av antall barn, barnas alder (de er jo nå opp til 5 år) og dädelighet, stö-nadstid og stönadens størrelse, og dessuten av bidragene til mödrene for tida omkring födselen etter vanlige regler. Holder en mödrene utenfor og rekner med 7.000 barn, stönad inntil fylte 16. år og en gjennomsnittsstönad på kr. 40,- pr. måned, vil belöpet dreie seg om ca. 50 millioner kroner (?) (etter forelöpig overslag fra Statistisk Sentralbyrå). Dette bör være det minste belöpet Tyskland blir avkrevd. Skulle Tyskland dekke alle utgiftene ved oppfostringen, ville belöpet blitt atskillig större.

En må imidlertid rekne med at det vil by på store vansker å få en slik samlet erstatning fra Tyskland. Hvis dette ikke lar seg gjennomföre, mener utvalget at den norske stat i hvert tilfelle bör dekke disse utgiftene til oppfostringen av barna, jfr. det som er opplyst under III.D. om oedningen i Danmark. Som en tidligere har framholdt, vil det ikke være til

~~hjelp, ikke skal noe bidrag for tida fra fristjøringa til 1.1.1946~~

I svært mange tilfelle vil en på denne måten kunne oppnå at mor og barn kan holde seg klar av forsorgsvesenet. *Så lenge moren er i stand til å forsørge seg og barnet, må en holde seg til de vanlige reglene i fattigloven av 19.5.1900, slik at det blir gitt forsorgshjelp i tillegg til bidragene. I slike tilfelle vil det imidlertid ofte være grunnlag for å ta barnet fra moren, jfr. det som en tidligere har framholdt om dette.*

En bør så vidt mulig søke krigsbarn bortadoptert uten betaling. Men i de tilfelle der dette unntaksvis ikke lar seg gjøre, bør også her staten betale oppfostringsbidrag til barna etter vanlige satser.

Etter de reglene som her er pekt på vil krigsbarn påføre staten større utgifter og komme i en gunstigere stilling enn andre barn født utenfor ekteskap. Men det vil ikke være til å unngå at staten må påta seg særlige økonomiske forpliktelser for i størst mulig utstrekning å sikre seg at disse barn vil bli gode norske borgere. Utvalget vil i denne sammenheng peke på at det ville være rimelig om staten i det hele *overtok utgiftene ved oppfostring av alle barn født utenfor ekteskap og ved å oppfostringsbidraget.* ~~til barn som trenger det.~~

3) Morens økonomiske forhold.

Et særlig problem finner en å måtte peke på, nemlig at mor som en finner verdig til å ha sitt barn hos seg, også bør bli skaffet arbeid, slik at ^{hun} ~~han~~ kan underholde barnet. Her vil sjølsagt den alminnelige arbeidsformidling kunne bistå, så sant moren er utdannet i et yrke. Men mange av mödrene er ikke det, bl.a. fordi de til dels er blitt mödre i så ung alder at de ikke har kunnet få noen yrkesopplæring.

En kan imidlertid ikke se bort fra at det nettopp for krigsbarn vil kunne bli en ekstrabyrde om de også skal bli

~~opdradd på~~ ^{for} fattigvesenets rekening. ^{Eller} vil derfor være av ^{fas} stor betydning ~~om det var mulig å få sørget~~ for at mødrene ~~får~~ utdanning i etyrke som ^{kan} skaffe dem levebröd. Utvalget er klar over at en vanskelig kan ordne det med særkurser for nettopp disse mødre. Men hvis en på denne måten tok seg av alle kvinner som har fått barn, og som ikke kan sørge for seg sjöl og heller ikke har noen forsörger, vil en kunne få löst problemet også for mødre til krigsbarn, uten at opplöringa stiller dem in en særstilling; Det kan f.eks. være praktisk at disse mödrene blir tatt inn som arbeidshjelp ved barneheimar og får utdanning der.

Utvalget vil derfor tilrå at det snarest blir tatt opp arbeid for å hjelpe enslige mödre som ikke har et yrke, til en yrkesopplöring som kan gi dem levebröd.

XIII. Utkast til lov om krigsbarn.

§ 1. Krigsbarn.

Med krigsbarn mener denne loven barn som er født utenfor ekteskap av norsk mor i tiden november 1940 til 10 måneder etter at heimsendingen av tyskerne i Norge er fullført, når faren var tysk statsborger eller tilhørte den tyske krigsmakt og ikke var norsk statsborger.

Kongen kan fastsette at reglene i denne loven helt eller delvis skal gjelde også for andre barn født utenfor ekteskap i tid som nevnt i første ledd, når faren er utlending og har vært i tjeneste for okkupasjonsmakten her i riket.

§ 2. Fastsetting av farskap til krigsbarn.

Er farskap til krigsbarn ikke tidligere fastslått av norske eller tyske myndigheter, skal en ved fastsettingen av farskapen gå fram etter reglene i lov nr. 3 av 10.4.1915.

Er farskapen fastslått av tysk, men ikke av norsk myndighet, kan moren eller vergen innen 3 måneder etter at denne lov er trådt i kraft, kreve saken prøvd ~~XIII~~ etter norsk rett. Kravet som må være grunnet på, at barnefaren ikke er den, som tidligere er oppgitt, skal settes fram før bidragsfogden på morens, eller, om hun er død, på barnets heimsted. Bidragsfogden sender snarest kravet med mulige tilleggsopplysninger til fylkesmannen som utferdiger farskaps- eller bidragsforelegg etter samråd med vedkommende departement. Farskapsforholdet eller bidragsplikten skal i slike tilfelle endelig fastsettes av domstolene etter reglene i lov nr. 3 av 10.4.1915 kap. II.

Kommer ikke noen med slikt krav, kan departementet fastsette farskapsforholdet i samsvar med avgjerda av den tyske myndighet og med samme virkning som hvor farskap er fastslått etter reglene i lov nr. 3 av 10.4.1915.

Finner departementet at de tyske myndighetenes avgjerd ikke bør være grunnlag for fastsetting av farskapen, blir saka gjennom fylkesmannen å sende til vedkommende by- eller herredsrett.

Når sak som nevnt foran i annet og fjerde ledd er brakt inn for en rett, fremmer den saka i samsvar med reglene i lov nr. 3 av 10.4.1915.

Forkynning av forelegg mot eller offentlig innkalling etter domstolslovens § 181 av person som nevnt i § 1 faller bort.

§ 3. Navneendring.

Hvis moren eller vergen ikke søker om det, kan vedkommende departement gjennomføre endring av fornavn (herunder slektsnavn gitt som fornavn) som krigsbarn har fått ved fødselsregistreringen eller dåpen, når navnet ikke kan velges etter § 17 i lov om personnavn av 9. februar 1923 nr. 2.

Krigsbarn har ikke rett til farens, men bare ^{til} morens slektsnavn.

§ 4. Bortsetting av krigsbarn.

Vergerådet kan - foruten i de tilfelle som er nevnt i § 1 i lov om behandlingen av forsømte barn av 6. juni 1896 - sette bort krigsbarn i pålitelig og hederlig familie, i en barneheim eller liknende anstalt, når det er skjellig grunn til å tro at det på grunn av forholdene på bostedet kan bli til varig skade for barnet at det blir oppdradd sammen med moren, og en ikke kan få saka ordnet på annen fullgod vis.

Lov om Behandlingen av forsømte barn av 6. juni 1896 gjelder på tilsvarende måte.

§ 5. Krigsbarn som tidligere er satt bort til oppfostring.

Er krigsbarn satt bort til oppfostring etter lov om forsømte barn av 6. juni 1896, lov om fattigvesenet av 19. mai 1900, lov om tilsyn med pleiebarn av 29. april 1905 nr. 2 eller lov om forsorg for barn av 10. april 1915 nr. 2 eller etter denne lov, kan vedkommende departement sammen med vergerådet på stedet, i tilfelle etter samråd med den annen myndighet som har satt bort barnet, fjerne det når det er skjellig grunn til å tro at videre opphold hos oppfostreeren kan bli til varig skade for barnet.

Hvis barnet ikke bør overlates til moren, blir det deretter å sette bort på nytt av den myndighet som tidligere har satt det bort eller i tilfelle av vergerådet, jfr. § 4.

§ 6. Adopsjon.

Etter tilråding av vergerådet kan vedkommende departement gjøre vedtak om adopsjon av krigsbarn selv om moren eller vergen ikke samtykker i det, når det er skjellig grunn til å tro at det kan bli til varig skade for barnet, at moren har foreldremyndigheten over det.

Adopsjon av krigsbarn kan oppheves av Kongen etter forslag fra vedkommende departement, foruten i de tilfelle som er nevnt i lov av 2. april 1917 §§ 22 og 23,

Utkast til Særmotiver til
Lov om krigsbarn.

En bruker i loven uttrykket "vedkommende departement". Som regel vil det bety Sosialdepartementet, men det kan dels bety et annet departement, dels et annet departement i samvirke med Sosialdepartementet. Det vil framgaa ^{fram} av sakområdet ^s hvilket departement en mener.

§ 1. Lovområdet.

En har som før nevnt i utredningen valgt å kalle barn født under og etter okkupasjonen utenfor ekteskap av norsk mor med tysk far for "Krigsbarn". På den måten vil en kunne fjerne noe av det odiøse stemplet på barna, og en får tanken ført i den riktige retningen, at det er selve krigen som er den dypere årsaken til at vi har fått dette problemet hos oss.

Loven nevner barn utenfor ekteskap og tar da selvsagt med barn født av gift norsk mor etter samleie med en tysker hun ikke var gift med. Tiden er satt så tidlig som november 1940 fordi dette samsvarer med den tiden som er oppgitt av Rediess i hans bok, som det tidligste tidspunkt for fødsel av krigsbarn under LB.

Uttrykket "var tysk statsborger eller hørte til den tyske krigsmakt" svarer til det uttrykket som er brukt i ~~Reichskommissars~~ ^{den tyske} forordning av 28/7 1942. Også fedre av hollandsk, belgisk, fransk, russisk, dansk, norsk o.a. herkomst vil gå inn under loven så sant de har tjenestgjort i den tyske krigsmakt.

En nordmann som f.eks. var frontkjemper i den tyske hær, blir likevel i forhold til denne loven ikke ^{blt} å regne for tysker, derfor har en gjort uttrykkelig unntak for slike medlemmer av den tyske krigsmakt.

Det ble under krigen foruten folk som tilhørte

også når det er skjellig grunn til å tro at adopsjonen vil bli til varig skade for barnet.

Hvis ikke barnet bør overlates til moren, blir det å sette bort på nytt i samsvar med reglene i § 4.

§ 7. Overføring til annet land.

Etter forslag fra vergerådet kan vedkommende departement i samsvar med internasjonal (mellomstatlig) avtale fastsette at krigsbarn skal overføres til annet land, selv om moren eller vergen ikke samtykker, når barnet er utsatt for å ta varig skade, dersom det blir værende i Norge.

§ 8. Arverett.

Far til krigsbarn har ikke arverett etter barnet.

§ 9. Dekning av utgifter ved oppfostring av krigsbarn.

Oppfostringsbidrag blir ikke å innkreve av person som nevnt i § 1.

Staten dekker fra 9.5.1945 den delen av forsørgingsutgiftene som svarer til det vanlige oppfostringsbidraget i forsorgskommunen. Ellers gjelder reglene i lov om fattigvesenet av 19. mai 1900.

§ 10. Forskrifter.

Vedkommende departement kan gi nærmere forskrifter til gjennomføring av denne lov, herunder også om særlige ankeordning for vergesøkers avgift eller denne lov.

Det kan i forskriftene fastsettes at det ved utskrift av offentlige registre og protokoller ikke blir å oppgi farsnavn for krigsbarn.

§ 11. Ikrafttreden

Denne lov trer i kraft straks.

den tyske krigsmakt eller var tyske statsborgere, også overført hit dels krigsfanger, dels andre, enten ved tvang eller ^{til} som mer eller mindre "frivillig" innsats. En kan på det nævrende tidspunkt ikke få klarlagt disse forhold. Det vil først kunne skje etterhvert som spørsmålet om barnebidrag kommer opp i de forskjellige kommuner. Har slike utlendinger kommet hit som frivillige i arbeidet for den tyske krigsmakt, vil meget tale for at de stilles likt med tyskerne, hvis de har avlat barn med norske kvinner. En mener at det bare kan bli tale om de frivillige, fordi de som er tvangsensdt hit, enten som krigsfanger eller som "arbeidsinnsats" med rette har hatt norsk sympati på sin side. Deres barn kan derfor ikke tenkes ^{om} innfattet av den uvilje som hittil har vært vist barn med tyske fedre. Sålenge forholdet ikke er helt avklart mener en at en ikke bør lovfeste noen regel om disse ^{barna} ~~fedrene~~, men overlate det til administrasjonen å avgjøre om loven bør utvides til å omfatte dem. En har derfor i annet ledd gitt høve for Kongen til å fastsette at reglene i loven helt eller delvis også skal gjelde for andre barn født utenfor ekteskap av norsk mor, når faren er utlending ^{eller} og ~~frivillig~~ har vært i tjeneste hos okkupasjonsmakten.

En har foran pekt på at problemet "krigsbarn" også vil komme til å oppstå i adskillig utstrekning etter 8/5 1945 med allierte fedre. Det ligger utenfor utvalgets mandat å drøfte tiltakene overfor disse barna.

§ 2. Fastsetting av farskap.

∟ Som før nevnt har en ved fastsetting av farskap å gjøre med en rekke forskjellige former for avgjørd. En del saker er i den første tiden muligens avgjort vel

forelegg eller av norsk myndighet, siden av tyske myndigheter. Etter 8/5 1945 er det igjen de norske myndighetene som avgjør saken.

En har i denne § samlet alle de reglene som bør gjelde for fastsetting av farskapen, selv om enkelte i og for seg er overflødige. Men loven om krigsbarn vil i tilfelle være grunnlag for tiltak også overfor utlandet, og det bør derfor av selve loven framgå^{fram} hvilke regler en har fulgt ved fastsettingen av farskapen. En har derfor som første ledd i denne § tatt inn den i og for seg selvsagte regel at en skal følge loven om barn født utenfor ekteskap av 10/4 1915 når farskapen til krigsbarn tidligere hverken er fastsatt av norsk eller tysk myndighet.

Er farskapen fastsatt av tysk men ikke av norsk myndighet vil den tyske avgjørd ikke uten videre være bindende og det blir da spørsmålet hvorledes en skal gå fram for å få farskapen fastsatt etter norsk rett. En har foran nærmere omtalt den framgangslingen en har valgt.

Først har en gitt den grunnregel at moren (eller vergen) innen 3 måneder etter loven trådte i kraft, kan få saken tatt opp ved domstolen. Det er trolig at tilfellene ikke blir mange, men det bør likevel være høve for en mor til å ta saken opp. Samtidig med kunngjøringa av loven, bør det gå et rundskriv til bidragsfogd og fattigstyrer om muligheten av å få saka prøvd. I rundskrivet bør de stedlige myndigheter bli gjort merk-sam på at de må varsle mødrene til krigsbarn om at loven er trådt i kraft og den retten moren har. Dette kan skje på den måten at departementet utferdiger et kort sirkulær^{bev} som blir lagt ved meldingen til de stedlige myndig-

heter som så sender disse brevene til mødrene.- En mener en må gå fram på denne måten, fordi en ikke kan vente at disse mødre som tildels er ganske unge, i nevneverdig utstrekning følger med i Norsk ^{Loftidend.} Lysingsblad eller i avis som måtte ha meldinger om saka.

For at departementet (her Sosialdepartementet) kan få tatt opp selve hovedproblemet med fastsetting av farskap ^{så snart som mulig} har en satt en frist på 3 mndr. for mødrene til å sende inn krav om at saka skal inn for de norske domstoler. Kravet må etter utvalgets mening være grunnlagt med at den tidligere opplysning om barnefaren er uriktig. Kravet skal framsettes for bidragsfogden som så sender saka til fylkesmannen som igjen rådfører seg med Sosialdepartementet før han utferdiger farskaps- og eller bidragsforelegg. Men den endelige avgjørd må ligge til domstolene som går fram på vanlig vis.

Kommer ikke ^{noe} slikt krav, må så departementet ta opp hver enkelt sak. En vil framhøve at det mest praktiske er at selve avgjøerden blir lagt til det utvalget eller rådet en forutsetter tilknyttet departementet. En vil da som nevnt få en administrativ domstol til å avgjøre saka, men en mener at selve avgjørdene ^{ikke} bør tre fram som departementsavgjørd. Myndighetene må ikke gå lenger enn til å avgjøre saka i samsvar med den tyske avgjørd.

Er departementet (~~rådet~~) ikke enig i denne avgjøerden, eller finner den saka ^{saka} tvilsom, må ~~den~~ ^{den} gå til domstolene, som så fremmer ^{den} på vanlig vis.

Siste ledd fastslår det en foran har nevnt at forelegg mot eller offentlig innkalling av tyske barne ^{fedre} mødre ikke skal finne sted, fordi en vil ha minst mulig offentlighet om disse sakene og en helst vil ha så lite samband med de tyske fedrene som mulig.

Det må så bli domstolenes sak å avgjøre om det foreligger tilstrekkelig bevis til å fastslå farska-
pen. Gjør det ikke det, må formentlig frifinningsdom
 bli å avsi, noe som også synes å være tilrådelig av om-
 syn til barnets framtid, da de isåfall blir fritatt for
 offisielt å bli ~~ansatt~~ ^{regnet} som krigsbarn.
 Til § 3. Navneendringen.

En går ut fra at de fleste mødre (og vergen) ønsker å få endret navn av utpreget tysk karakter. En mener at slike navn går direkte inn under reglene om navn som ikke kan velges etter § 17 etter lov om personnavn av 9. februar 1923 nr. 2. Men kommer ikke moren eller ~~vergen~~ ^{vergen} barnet med slikt krav, må det offentlige av omsyn til barnet ta initiativet til å få navnet endret.

I forskriftene må en gi registerførerne ordre til å gjennomgå registrene og om å ta initiativet overfor mødrene til å framsette krav om endring. Bevilling blir så å søke på vanlig vis i medhold av navnelovens § 19. Hvis moren eller vergen ikke vil framsette slikt krav, må registerførerne melde saka til vedkommende departement (Justisdepartementet) som så gjennomfører ^{velger det nye navnet} endringen og sender melding om endringen til Sosialdepartementet og registrerer førerne til videre melding.

Sista ledd i § 3 gir reglen om at krigsbarn ikke har rett til farens slektsnavn, men bare til morens, noe som svarer til tysk rett.

Til § 4. Bortsetting av krigsbarn.

dette viser en til
 stillingen under X B. 5/102
 § 5. Krigsbarn som
 tidligere er satt
 til oppfostring.

En viser til de alminnelige motiver for reg-
 lene i denne paragraf som gir departementet myndighet
 til å flytte barn satt bort etter gjeldende lover. Ved-
 kommende stedlige myndighet som har satt barna bort, kan
 også ta dem tilbake og sette dem bort på annet vis etter

Navneendring
 for krigsbarn
 bør i alle
 tilfelle være
 obligatorisk

de reglene som lovens gir. Ikke noen av lovene omhandler imidlertid fiendtlig stemning blant den stedlige befolkning. Men når det er åpenbart at stemningen er slik at fortsatt opphold kan bli til varig skade for barnet, bør det fjernes fra oppfostreren, enten nå stemningen er fiendtlig overfor fosterheimen eller barnet.

For ikke å ha forskjelligartede avgjerder har utvalget ment at departementet bør ha avgjerdemyndigheten, dog slik at det må rådføre seg med vergerådet på stedet ^{i tilfelle med} ~~og~~ ^{satt} den myndighet som har stått barnet bort. Det er så at en ved å legge denne myndigheten til departementet (Sosialdepartementet) overfor vergerådene kommer til å streife inn på ^{et} område som egentlig ligger under Kirke- og Undervisningsdepartementet. Men en finner at en her, for å få ensartet avgjørd, må la ett og samme departement ha denne endelige myndighet enten bortsettingen har skjedd ved vergerådak, helseråd eller fattigstyrer.

Ny bortsetting bør i tilfelle søje ved den samme myndighet som tidligere har hatt med bortsettingen å gjøre, eller i tilfelle av f.eks. stedlig tvist, av vergerådet. En går ut fra at takstene for bortsettingen er de samme uansett hvilken stedlig myndighet setter barnet bort. Hvis ikke må det gjennom forskriftene fastsettes f.eks. at bortsettingen om mulig skal skje etter de samme satser som ved tidligere bortsetting.

Til § 6. Om adopsjon.

Vedkommende departement er her Justisdepartementet.

En viser til det som foran er sagt om årsaken til at en vil gi et videre høve til adopsjon enn etter gjeldende lov, nemlig påtross av morens eller

vergens mening. Her bruker en samme uttrykk som ved fjerning av barn fra fosterforeldre, og viser til det som ^{der} er sagt.

Om fjerning av adoptivbarn viser en til de alminnelige motiver. Årsaken som er nevnt i tilleggsreglene er det samme som når det gjelder å fjerne barn fra fosterforeldrene. En har nå ikke høve til å oppheve adopsjon på grunn av fiendtlig stemning overfor barnet eller adoptivforeldrene.

Utvalget tillater seg i samband med dette å foreslå at det ærre departement gjør Justisdepartementet merksam på forslaget om at adopsjon skal kunne oppheves av Kongen istedenfor som nå i alminnelighet gjennom domstolsbehandling (og bare unntaksvis av Kongen). En skulle etter de mange uheldige erfaringer som er gjort med adopsjon tro at det vil framstille seg ^{entl} praktisk å få adopsjonsloven endret i samsvar med det som her er foreslått.

Når adopsjonen er opphevet bør det først undersøkes om barnet kan være hos moren, hvis ikke bør det bortsettes på vanlig vis.

§ 7. Overføring til annet land.

Vedkommende departement er her Sosialdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet, Kirke- og Undervisningsdepartementet og Justisdepartementet.

Som nevnt foran mener en at Norge selv bør og må ta seg av krigsbarna, og en håper at stemningen mot dem etterhvert skal ~~blive~~ legge seg slik at vårt folk handler mot dem etter humane synsmåter for å hindre at de får en vanskelig oppvekst og kommer på kant med samfunnet.

En har forutsatt at en får ^o prøve seg fram om en kan få dem satt bort på slik vis at de ikke blir

utsatt for mulig fiendtlig stemning. Utvalget har som of-
tast tere nevnt den tro at det innen ikke for lang tid
vil være bragt den oppfatning inn blant folk at disse
barna sålangt det står i vår makt ikke skal komme til å
lide for foreldrenes misgjerninger.

Men utvalget kan tenke seg at det vil oppstå
vansker av forskjellig art, herunder også propaganda
blant dem fra nasistisk eller nasivenlig hold. Hvis det
viser seg at disse vanskene ikke lar seg overvinne ved
tiltak her hjemme, kan en bli nødt til å søke ~~dem~~ ^{dem} over-
vunnet på annen vis, og her har da utvalget tenkt seg
barna overført til annet nøytralt eller alliert land.
Vilkåret må være at barna må stå i fare for å ta varig
skade hvis de blir i Norge, d.v.s. enten at de på grunn
av stemningen i Norge eller på grunn av nasipropaganda
~~blir dem~~ er utsatt for å bli fiendtlig stemt overfor
samfunnet.

Forut for overflytningen må gå en mellom -
folkelig eller mellomstatlig overenskomst som sikrer at
barna kommer i ordentlige forhold. En tilrår at det sna-
rest blir søkt å få en slik ordning i stand, fordi en helst
burde flytte barna så tidlig som mulig og før de når fram
til skolepliktig alder.

Utvalget er som før nevnt fullt klar over at
en helst burde overføre barna før de blir varig påvirket
av miljøet, altså før 2 1/2 års alderen. De værste van-
skene vil kanskje komme når de har nådd frem til skole-
pliktig alder. Det må da bli å overveie hvor stor vekt en
vil legge på stemningen idag og hvilket håp en har til
framtiden, om og i hvilken utstrækning en straks vil søke
å få barn overflyttet til annet land.

En vil ikke her unnlate å nevne at en kan bli

utsatt for at et annet land velger ut de presumptivt beste til overføring, slik at Norge blir sittende igjen med omsorgen for de sinnslidende og de åndssvake og de som er lettest påvirkelig nettop for nasipropaganda - jfr. erfaringene herfra på dette område.

Under overveiling av de forskjellige ansyn som her gjør seg gjeldende er utvalget blitt stående ved at en først og framst må søke saka ordnet her hjemme, men vil ikke fraråde at barn som er forsvarlig undersøkt av læge blir sendt til annet land til adopsjon så snart det høver.

Til § 8. Arverett.

En viser her til det som er nevnt foran under den alminnelige framstilling. Slik paragrafen er formet, samsvarer den med tysk rett og skulle derfor ikke kunne danne grunnlag for noen forvikling mellom Norge og Tyskland.

Til § 9. Dekning av utgifter ved oppfostring av krigsbarn.

1ste ledd svarer til utvalgets tilråding om ikke å skape noe bånd mellom den tyske far og barnet i Norge.

Annnet ledd pålegger staten som plikt - uansett om oppfostringsbidrag går inn i krigs^{skate}statningen - å dekke utgiftene ved oppfostringen forsåvidt gjelder vanlig bidrag. Underhånden har utvalget fått høre at representanter for forsorgsnemndene har foreslått for det ærede departement en liknende ordning. Den samsvarer med det synet som foran er framholdt som at kommunene ikke alene bør bære denne byrde.

Som paragrafen er formet vil også mor som har sitt krigsbarn hos seg, ha rett til å få farskapsbidrag utbetalt av staten. En fører her inn for disse barna en

~~gjøre~~ forskottering av barnebidrag (en ordning som for-
 øvrig bør gjennomføres for alle barn med enslig mor -
 eller far som har barnet hos seg om moren er pålagt opp-
 fostringsbidrag).

De øvrige utgifter som måtte påløpe ^{omå} for kom-
 munene dekke i samsvar med fattiglovens regler, jfr. det
 som foran er sagt - forsåvidt da ikke krigsskadeerstat-
 ningen omfatter alle utgifter ved oppfostringen.

En forutsetter at det i forskriftene (jfr.
 § 10) blir gitt regler om forskotteringen av det vanlige
 bidrag i kommunen slik at den som har rett til bidraget
 kan få det utbetalt straks. Med oppfostringsbidraget me-
 ner en her både det beløpet som er vanlig i kommunene når
 farskap er fastslått og det beløpet som vanlig blir fast-
 satt for en bidragspliktig. Når staten har plikt til å
 dekke beløpet, skulle det ikke være noen betenkelighet
 ved å pålegge kommunene å utbetale beløpet mot refusjon.
 Alle tvister skulle være utelukket når farskapsforholdet
 (bidragsplikten) er endelig fastsatt. Statens plikt til
 å betale oppfostringsbidraget må gjelde fra 9/5 45. Har
 moren fått utbetalt forskudd ^{av L.F.}, bør hun selvsagt ikke få
 noen utbetaling før ny termin forfaller.

§ 10. Forskrifter.

En har forsøkt å lage loven så knapp som mu-
 lig, og overført til forskrifter de utfyllende reglene
 f.eks. om framgangsmåten ved navneendring, om meldinger,
 om kommunenes utbetaling av farskapsbidrag og refusjons-
 reglene, ~~m.v.~~ og om ^{over-} ~~ordning~~ ^{ordning} med ~~vergeråd~~ ^{vergeråd} ~~eller~~
~~allmøte~~ ^{lv} Som foran nevnt mener utvalget at farsnavnet
 ikke bør bli å oppgi ved utskrift av offentlige registre
 og protokoller. Nærmere regler om dette hører heime i
 refusjonsreglene m.v. *forskriftene.*

XIV Krigsbarnutvalgets tilråding om åtgjerder for krigsbarn.

Utvalget vil enstemmig rå til at det blir satt i verk følgende tiltak for krigsbarn:

Når mor til krigsbarn er blitt gift med tysk statsborger, bør hun og barnet overflyttes til Tyskland når tilhøve tillater det.

Når utgift mor med krigsbarn er overflyttet til Tyskland, eller krigsbarn er adoptert eller satt bort til oppfostring i privat heim eller i barneheim i Tyskland, bør de om tilrådelig bli^g der, jfr. forövrig uttalelsen fra Repatrieringskontoret som er gjengitt side 100.

Det må søkes ordnet slik at mor og barn som er eller blir overført til Tyskland og skal bli der, får tysk statsborgerrett, og slik at de taper sin norske statsborgerrett.

Utvalget er av den oppfatning at det ikke bør bli tale om å tvangssende krigsbarn til Tyskland, uansett om moren blir sendt sammen med barnet eller ikke.

Utvalget vil rå til

- I. At det snarest blir opprettet et sentralkontor med tilknyttet sakkyndig råd for alle saker om barn født utenfor ekteskap av norske mødre med tyske fedre eller fedre som har tilhørt den tyske krigsmakt.
- II. At det blir satt fram kgl. proposisjon i samsvar med vedlagte lovutkast.
- III. At det blir sørget for at ekteskap inngått her i landet mellom norske kvinner og tyske soldater etter 8/5 1945 for norske myndigheter blir godkjent av Tyskland, og at slike ekteskap inngått her i landet for tyske myndigheter etter 8/5 1945 blir kjent gyldige etter norsk rett, jfr. Ektekapslovens § 28.
- IV. At det blir ordnet slik:
 - A. 1. At det blir foretatt fysisk, psykiatrisk og nevro-

logisk gransking av mor og barn med sikte på å få brakt på det rene om adopsjon av barnet kan tilrås, eller hvilke tiltak som bør tilrås. (Hvis vi ikke selv har det tilstrekkelige antall sakkyndige, bør det søkes ordnet med sakkyndig bistand, fra Sverige eller fra Danmark.).

2. At det blir sørget for registrering i fødselsregistrene av alle krigsbarn som ikke tidligere er registrert, og at det blir oppnevnt verge for krigsbarn som ikke har verge.

3. at sentralkartoteket over krigsbarn blir gjennomgått og supplert, slik at det så vidt mulig kan gi full oversikt over alle krigsbarn.

B. 1. At krigsbarn som kan bli forsvarlig oppfostret av moren under slike forhold at det ikke blir utsatt for sinnsskader, kan bli hos moren.

2. At krigsbarn adoptert av adoptivforeldre som gir sikkerhet for forsvarlig ~~oppfostring~~ oppfostring under slike forhold at det ikke blir utsatt for sinnsskader, kan bli hos adoptivforeldrene, men at adopsjonen blir opphevd når disse vilkår ikke er tilstede.

3. At krigsbarn som er hos gode fosterforeldre eller i norsk barneheim, blir der til annen forsvarlig ordning blir truffet.

4. At krigsbarn som er samlet i tidligere tyske barneheime her i landet, snarest blir flyttet til annen heim eller satt bort i forsvarlig oppfostring hos mor eller slektninger eller på annen måte og blir der til annen fullgod ordning blir truffet.

C. 1. At krigsbarn som ikke bør være hos moren og ikke er bortsatt eller adoptert bort på fullgod vis, fore-

löpig bör settes i oppfostring hos private eller i barneheim med sikte på senere adopsjon, eller til de i tilfelle kan sökes overflyttet til utlandet, jfr. punkt IV.

2. At det blir ^{dradd} omsorg for at adopsjonen av krigsbarn så vidt mulig skjer på vilkår som nevnt i adopsjonslovens § 15 b, og at det blir innskjerpet overfor alle vedkommende at det må vises størst mulig diskresjon ved adopsjon av krigsbarn, og av alle som i det hele har med krigsbarn å gjøre.
 3. At de tidligere tyske barneheimene blir avviklet så snart som mulig.
 4. At Sosialdepartementet tar initiativet til og støtter oppretting av et tilstrekkelig antall ^{av} mindre barneheimer og sørger for kurser til opplæring av kvinner ^{skikket} til å styre slike barneheimer. Disse barneheimene hör ikke bare være for krigsbarn, men bör ha fosterbarn av forskjellig slag (krigsbarn og andre bortsatte barn) og av begge kjönn.
 5. At Sosialdepartementet tar initiativet til og støtter oppretting av ~~et~~ tilstrekkelig antall observasjonsheimer og mindre pleieheimer for barn som trenger særomsorg, inntil den offentlige ~~omsorg~~ særomsorg kan bli forsvarlig utbygget.
 6. At staten snarest får ^{Ansatt} ansatt sakkyndige barnevernsinspektörer ~~til~~ til å råde, veilede og kontrollere barneheimsoppfostringen.
 7. At det blir dradd omsorg for at vergerådene trer i virksomhet også i de kommunene hvor dette ikke nå er tilfelle, og at anke over deres avgjerd etter lov om krigsbarn går til Sosialdepartementet.
- V. At det snarest blir tatt opp arbeid for å hjelpe enslige mödre som ikke har et yrke, til yrkesopp-

löpig bör settes i oppfostring hos private eller i barneheim med sikte på senere adopsjon, eller til de i tilfelle kan sökes overflyttet til utlandet, jfr. punkt IV.

2. At det blir ^{dradd} omsorg for at adopsjonen av krigsbarn så vidt mulig skjer på vilkår som nevnt i adopsjonslovens § 15 b, og at det blir innskjerpet overfor alle vedkommende at det må vises størst mulig diskresjon ved adopsjon av krigsbarn, og av alle som i det hele har med krigsbarn å gjøre.
 3. At de tidligere tyske barneheimene blir avviklet så snart som mulig.
 4. At Sosialdepartementet tar initiativet til og støtter oppretting av et tilstrekkelig antall ^{av} mindre barneheimer og sørger for kurser til opplæring av kvinner ^{skikket} til å styre slike barneheimer. Disse barneheimene hör ikke bare være for krigsbarn, men bör ha fosterbarn av forskjellig slag (krigsbarn og andre bortsatte barn) og av begge kjönn.
 5. At Sosialdepartementet tar initiativet til og støtter oppretting av ~~et~~ tilstrekkelig antall observasjonsheimer og mindre pleieheimer for barn som trenger særomsorg, inntil den offentlige ~~omsorg~~ særomsorg kan bli forsvarlig utbygget.
 6. At staten snarest får ^{Ansatt} ansatt sakkyndige barnevernsinspektörer ~~til~~ å råde, veilede og kontrollere barneheimsoppfostringen.
 7. At det blir dradd omsorg for at vergerådene trer i virksomhet også i de kommunene hvor dette ikke nå er tilfelle, og at anke over deres avgjerd etter lov om krigsbarn går til Sosialdepartementet.
- V. At det snarest blir tatt opp arbeid for å hjelpe enslige mödre som ikke har et yrke, til yrkesopp-

læring som kan gi dem levebröd.

VI. At det blir satt i gang et omfattende og grundig forberedt arbeid for å påvirke opinionen overfor krigsbarn i gunstig retning, og at betegnelsen "krigsbarn" blir søkt innarbeidet som det alminnelige navn for barn født av ugift norsk mor, når faren ^{eller tilhørte den tyske krigsmakt, og i tilfelle} var tyskery ~~og eventuelt~~ også når faren var annen utlending som har oppholdt seg her i landet som følge av krigen.

VII. At Norge tar initiativet til:

1. At det gjennom internasjonal (mellomstatlig) overenskomst snarest mulig blir truffet en slik ordning at alle krigsbarn som ikke blir eller ikke kan bli oppfostret på fullgod vis i morens heimland, blir overflyttet til og adoptert i annet alliert eller nøytralt land.
2. At det i den under 1 nevnte overenskomst blir fastslått at krigsbarnet i og med overflyttingen skal reknes for statsborger i det land det blir overflyttet til, og at dets herkomst om mulig blir hemmeligholdt.
3. At alle papirer vedkommende barnas herkomst i og med overflyttingen skal sendes til internasjonalt samlested og der - i tilfelle - tilintetgjøres, så snart barna har fått varig oppfostringssted (er blitt adoptert).
4. At overflyttingen av krigsbarn til et annet land skjer gjennom et internasjonalt kontor med stedlig tilknytning i de land som har krigsbarnproblemer og i de land som er villig til å ta seg av krigsbarn.

VIII. 1. At omkostningene ved forsvarlig oppfostring av krigs-

barn inntil annen ordning blir truffet og utgif-
tene ikke blir dekket av moren; ~~eller garantien moren betaler~~ blir utredet etter
reglene i lov om fattigvesen av 19/5 1900 nr. 1

2. At statskassen uansett om krigshavnaskadeerstatnin-
gen også omfatter oppfostringen av krigsbarn, for
disse barna skal dekke det vanlige oppfostringsbi-
drag i morens heimstavnskommune.

Semaines internationales d'etudes pour l'enfance victime
de la guerre (S.E.P.E.G.).

I tiden 10. til 29. september 1945 ble der i Zürich holdt en internasjonal kongress til behandling av barn som hadde lidd skade på grunn av krigen.

Initiativet var tatt av prof. dr. phil. Heinrich Hanselmann i Zürich. Han var kongressens president. I Norge kom innbydelsen til rektor Seip. Representanter fra Norge ble overlærer Ruth Frøiland Nielsen og lege Else Vogt Thingstad.

På grunn av reisevanskeligheter kom mange av deltagerne for sent. Vi fra Norge kom først 13. september.

I de to første ukene holdtes kongressen i form av forelesninger og diskusjonsmøter på Polyteknisk Høgskole i Zürich. I den 3. uken reiste vi omkring og besøkte forskjellige anstalter og institutter i Zürich, Bern, Lausanne og Genf.

Det var representanter fra 20 forskjellige land. Det var Læger (pediatre, psykiatere og særlig barnpsykiatere), psykologer, barnedommere, pedagoger, sosiologer, sosiale arbeidere, representanter for offentlige myndigheter og for spesielle organisasjoner.

I de ^{to} første ukene arbeidet vi i flere adskilte avdelinger: den sosiale, den medisinsk-psykologiske, den juridiske, den pedagogiske for tilbakestående barn og avdelingen for kultur og opplysning. Da møtetidene falt sammen, var det dessverre ikke mulig å følge mer enn en av avdelingene. Som lege fulgte jeg den medisinsk-psykologiske, men sviktet den ofte for å gå i den sosiale i stedet.

De første dagene ble det gitt rapporter fra forskjellige land, både fra krigstiden og etterkrigstiden. De ga et rystende bilde av den nød og terror som hersket i de okkuperte land under krigen, og det ble etterhvert tydeligere og tydeligere for meg at i forhold til mange av de andre okkuperte land har Norge sluppet relativt billig.

Når det gjaldt etterkrigsproblemene viste disse seg i stor utstrekning å være de samme for store deler av Europa: mangel på mat, klær, sko og hus, på transportmidler, på medisin og sykehus, kort sagt mangel på alt. Det ble kort referert en del om det hjelpearbeid som har vært ytet landene imellom og om den hjelp som er planlagt. Tilbake ble overbevisningen: den materielle nød i mange av de direkte krigsherjede land er så stor, at på tross av all planlagt hjelp vil mange mennesker, voksne og barn, fryse og sulte ihjel i sentraleuropa den kommende vinter.

Et sentralt problem i Mellomeuropa er hva man skal gjøre med de mange foreldreløse og hjemløse barn, som i stor utstrekning er uten identitet. Først og fremst gjelder dette barn som p.gr.a. evakuering, flukt og krig er blitt skilt fra foreldrene, men det gjelder også barn i tyske konsentrasjonsleire. Ingen vet nå hvem deres foreldre var, hvor de hørte hjemme, om de lever eller ikke. På den annen side er det mange foreldre som leter etter sine barn. Noen har mistet barna som direkte følge av krigshandlingene. Men andre har mistet dem på den måten at tyskerne stjal "arisk" utseende barn fra de okkuperte land og lot dem adoptere i Tyskland. Særlig fra Polen ble det berettet om mange slike tilfelleø (At slikt også har funnet sted hos oss i enkelte tilfelle, har jeg først fått vite etterat jeg kom tilbake).

Å få identifisert disse ukjente barn i den utstrekning det lar seg gjøre, og forsøke å finne deres foreldre og, hvis dette ikke lar seg gjøre, da å skaffe levelige og trygge forhold for dem i det land de nå er i eller i annet land, må gjøres snarest.

Men foruten disse barn har en de masser av barn hvor foreldre og nære slektninger ikke har anledning til eller ikke egner seg til å oppdra barn. Det gjelder først og fremst "forrederbarn", hvor foreldrene i stor utstrekning er arrestert,

og selv om de ikke er det, er det rimelig å anta at de ikke egner seg ~~til~~ særlig godt til å oppdra barna til gode samfunnsborgere etter demokratiske prinsipper.

Her i Norge har vi et problem om hva vi skal gjøre med våre "krigsbarn", d.v.s. barn med norsk mor og tysk far. Slike barn har en i de andre okkuperte land også, men tilsvarende problem om hva en skal gjøre med dem har de andre ikke. For disse barn som for andre, er problemet bare om de har en forsørger som egner seg til å oppdra dem, eller om de ikke har det. Har de det ikke, går de naturlig inn i den store gruppe barn, for hvilke en må forsøke å finne opphold og oppdragelsesmuligheter så de blir gode demokratiske samfunnsborgere. At det var en så hatefull opinion i landet, at en måtte regne med at barnet kunne lide overlast p.gr.a. sin avstamning, lot til å være noe spesielt for Norge. Representanter for Danmark, Belgien, Frankrike, Holland, Polen og Grekenland svarte alle sammen at de trodde ikke at det ville bli noen vesentlig vanskelighet i deres land; i ~~et~~ ethvertfall var ikke problemet falt dem inn. Og m.h.t. de av disse barn, som ikke kunne være hos moren eller slektninger, var det ikke stort vanskeligere å finne adoptivforeldre til dem enn til andre barn. Svarene gikk regelmessig ut på at opinionen mot moren ikke strålte ut til også å gjelde barnet.

De fleste lands representanter gå uttrykk for den mening at de barn som man vet hvor hører hjemme, som har sin identitet, men som mangler den skikkete oppdrager, at de, så sant det lar seg gjøre, blir hjulpet og oppdradd i det land de bor. Skulle det enkelte land ikke makte denne oppgave, måtte det heller få hjelp utenfra til å løse oppgaven i sitt eget land. Først som nødutvei skulle en sende barna ut av landet, og da helst til adopsjon i annet land. Tanken var vel at de adoptivplasser som kunne tenkes å være i de nøytrale land, først og fremst

burde komme de hjemløse og identitetsløse barn til gode. Nødvendigheten av å få en internasjonal institusjon til å ta seg av slike saker ble flere ganger fremhevet.

Jeg nevnte i en privat diskusjon at vi, uten å ha ordentlig materiale å bygge på, regnet med at de piker som hadde gått med tyskere gjennomgående var noe defekte m.h.t. intelligens og karakter, og at vi derfor regnet med at deres avkom ville være arvelig slett belastet. Ordentlige undersøkelser lot heller ikke til å være gjort i andre land, men også der regnet de uten videre med ~~at~~ en slik defekt. Men det ble fremhevet at hvis disse, skal vi si undermålere, hadde vært henvist til å finne sin partner under fredelige forhold blant egne landsmenn, ville hun mest sannsynlig ha funnet en undermåler. Nå har hun funnet sin partner i en tysker som m.h.t. arvestoff like godt kan ha vært ^{en} ~~under~~ som ~~over~~ middels.

Blant psykologer og psykiatere ved kongressen var det et alment ønske å få psykiatrisk-psykologisk undersøkt, ikke bare de kvinner som hadde hatt samskven med fienden, men også alle forredere og krigsforbrytere. Det synspunkt at en bedre særomsorg for oligofrene, psykopater og ungdomsforbrytere ville ha minsket antallet av forredere og krigsforbrytere i alle land, gjorde seg flere ganger gjeldende. Beviset for dette kan bare gis ved omfattende undersøkelser, og slike undersøkelser vil forhåpentlig bli satt i gang. Det lot til at dette i de andre land, akkurat som her, var avhengig av om det kunne avses penger til slikt arbeid.

Under den synsvinkel at samfundet selv i stor utstrekning har skylden når noen av dets medlemmer skeler ut, og større skyld jo flere som feiler, ble så spørsmålet om levevilkår, oppdragelse og utdanning for barn og ungdom drøftet på bred basis, og etter to ukers arbeid formet hver av avdelingene sine ønsker:

1. Utveksling av ideer og erfaringer.

Det må opprettes en permanent organisasjon for sosial-og skolemessig beskyttelse, som skal lette utvekslingen av ideer og erfaringer angående behovene til de barn, som er offer for krigen.

2. Ettersøking av barn som er offer for krigen og gjenopprettelse av familien (sentralkartotek).

- a. Det vil være i høyeste grad nyttig å opprette en komite som skal ta seg av samlingen av de spredte familier og barn. Denne komite bør fra Røde Kors' Internasjonale Komite motta en gjenpart av arkivet over de ettersøkte mindreårige.
- b. Dette arkiv skal også omfatte de opplysninger som finnes på de lister og de dokumenter som er satt opp av de organisasjoner som har beskjeftiget seg med, eller vil beskjeftige seg med, etterlatte barn.
- c. Navnene på ettersøkte og gjenfunne barn skal publiseres best mulig ved hjelp av alle internasjonale • nasjonale og lokale midler (radio, kino, aviser, oppslag etc.).
- d. Det er på sin plass å ta hensyn til alle ytterligere opplysninger som kan lette undersøkelsene.
- e. Der må opprettes en internasjonal organisasjon med avdelinger i de forskjellige land til å ta seg av samlingen av familien.

3. Beskyttelse av forlatte og fedrelandsløse barn og ungdommer.

- a. De kompetente internasjonale og nasjonale organisasjoner må drøfte opprettelsen av en permanent kommisjon hvis oppgave det er å beskjeftige seg med den juridiske stilling, beskyttelsen og utviklingen av fedrelandsløse og forlatte barn og ungdom.
- b. Alle land må motta (i forhold til deres befolknings størrelse og deres territorielle utstrekning) et visst antall forlatte barn og ungdommer (og fedrelandsløse) som

børgere, og samtidig påta seg deres utdanning. Med hensyn til den endelige plassering av de forlatte barn, er det ønskelig at disse blir behandlet individuelt og at det tas hensyn til familieforhold, barnets opprinnelse, likesom til miljø, tradisjoner og familietilknytninger.

4. Beskyttelse av barn.

a. Omstreifende barn.

1. Enhver som påtreffer et omstreifende barn må ha plikt til å melde det til de kompetente myndigheter, som, etter en summarisk undersøkelse, må kunne sende det til et dertil egnet sted.
2. De områder og bygninger som er hødvendige til opprettelse av slike steder må i tilfelle kunne rekvireres.
3. Disse steder må kunne undervise barna og forberede dem for det profesjonelle liv.
4. Disse steder må bli ledet av trenete oppdragere, assistert av medhjelpere.
5. Organisasjonen av aktive skoler (manuelt og intellektuelt arbeid) må forberedes. Disse skoler, plasert under myndighetenes kontroll, må arrangeres etter de nasjonale og stedlige forhold. Dersom det skulle være nødvendig, kan undervisningen på disse skoler ~~ikke~~ bli betrodd utdannete lærere som enda ikke har undervist.

b. Barn uten papirer.

Barn uten papirer, født under krigen, må i fravær av morens ektefelle - fange eller deportert - bli beskyttet juridisk, materielt og moralsk.

5. Hjelp til barn som er offer for krigen.

a. Mål:

1. Å øke forsendelsen av næringsmidler, klær, sengetøy etc. og skaffe tilveie de nødvendige midler til deres anskaffelse,
2. Å øke den medisinske hjelp ved anskaffelse og forsendelse

- av lægre av medikamenter (serum, styrkemidler, desinfeksjonsmidler), sanitetsmateriell, forbindings-saker, apparater til undersökelse av tuberkulose, ortopediske proteser og tannlagemateriell.
3. Å öke forsendelsen av skolemateriell omfattende biblioteker, spill, klisjeer og projeksjonsapparater, materiell til skolelaboratorier, fagundervisning og psykoteknikk.
 4. Å öke forsendelsen av spesialistkomiteer, bestående av læger, pedagoger og kvalifiserte sosiale assistenter og arbeidere.

b. Midler:

1. Befolkningen i de land, som er minst berört av krigen, må fortsette med å gi en del av sine rasjoner av föde-midler til de barn som er offer for krigen og truet av hungersnöd.
2. De barn som er mest angrepet må hurtigst mulig sendes til de land hvor de spesielle forhold ville tillate dem å gjenvinne sin sunnhet hurtig.
3. Fadderskap, samarbeid mellom skolene etc. må utvikles og opphjelpes.
4. Oppsporingen, kontrollen, behandlingen, tilbakeföringen og hjelpen fra et spesialisert personale må organiseres systematisk.
5. Dette personale må utdannes og perfektionere^s, så langt som mulig i det land hvor de skal utöve sin virksomhet.
6. Der må opprettes sentrer med midler til alminnelig og profesjonell utdanning av invalide barn.
7. Tannlagesentrer må opprettes.
8. Parallelt med utdannelsen av lærere må störst mulig oppmerksomhet være henvendt på utdannelsen av oppdragere og sosiale assistenter. Disse må være fysisk, intellektuelt, moralsk og borgerlig utvalgte.
- aa. Der ^{må} opprettes skoler hvor elevene er utvalgte

- under hensyntagen til deres evne til å kunne greie det praktiske arbeid som blir dem pålagt.
- bb. Det forutsettes opprettet praktiske opphold i barnehjem (for oppdragere) eller i sosiale institusjoner (for sosiale assistenter).
- cc. Oppdragere som har arbeidet et visst antall år i hjem uten tidliger å ha fått spesialutdannelse, skal nyte godt av økonomisk støtte og andre lettelser som skal tillate dem å komplettere sin teoretiske utdannelse og få et diplom som sikrer dem et kvalifisert arbeid.
- dd. Utvekslinger av ideer og erfaringer mellom det personale som arbeider i de forskjellige institusjoner må organiseres på regulær måte.
- ee. Der må foretas en utveksling av sosiale arbeidere og oppdragere (komitesjefer, læger, sykepleiersker, pedagoger og sosiale assistenter m.v.).
- ff. De land som har hensiktsmessige institusjoner må ta imot unge fra andre land som ønsker å utdanne seg til sosialt arbeid for barn, eller perfeksjonere seg.
9. En detaljert navneliste over sosiale institusjoner, skoler, utdannelsessteder etc, må publiseres.

Den medisinsk- pedagogiske avdelings ønsker.

1. I alle stater må barnepsykiatrien fremhjelpes. Det må sørges for anledning til medisinsk-psykologisk-pedagogisk undersøkelse i de forskjellige landsdeler. Sveriges eksempel kunne med fordel følges i denne henseende.
 2. En medisinsk-psykologisk-pedagogisk komite må være grunn-elementet for et hvert arbeid med undersøkelse, diagnose, behandling og oppdragende hjelp i enhver form.
- Den må likeledes bli anvendt i arbeidet med oppdragelse av

ungdom som er påvirket av rasedoktrinene (jfr. Hovedthesene punkt 9.).

3. For at en slik komites arbeid skal bli effektivt, må hvert av dens medlemmer, foruten sin grunnutdannelse, også få en spesialutdannelse som svarer til vedkommendes arbeid med barn.
4. Det er ønskelig at det blir innført undervisning i barnepsykiatri ved alle medisinske fakulteter.
5. Den medisinsk-psykologiske avdeling, som går inn for å begrense kompetansen, og arbeider for et fruktbringende samarbeid mellom psykiatikere og psykologer, slutter seg til ønskene til den pedagogiske avdeling for tilbaketilvendte barn som trekker i retning av beskyttelse og kontroll av den psykologiske profesjon.
6. Det er ønskelig at de resultater m.h.t. behandling og oppdragelse en kommer til ved den psykologiske undersøkelse i de forskjellige land blir brukt ved vitenskapelige undersøkelser. Disse resultater må på sin side brukes til å perfektionere teknikken. Den internasjonale kommisjon for barnepsykiatri oppfordres til å ta et hvert skritt til å samle sammen og anvende disse oppgaver i samarbeid med alle de interesserte organisasjoner.
7. Den medisinsk-psykologiske avdeling uttaler ønske om at "Bureau International d'Education" snarest mulig organiserer en hjelpeaksjon til fordel for de medisinsk-psykologisk-pedagogiske sentrer i de land som er offer for krigen, og skaffer dem særlig materiell til psykologiske undersøkelser og pedo-psykiatriske behandlinger. Dette materiell bør stilles til disposisjon av de medico-pedagogiske sentrer som er spart.
8. Mentalhygienens krav må forsvares av kvalifiserte spesialister i de stedlige kommisjoner for kontroll av film.

Ønsker til den pedagogiske avdeling vedrørende
tilbakeliggende barn.

Plasering i familie.

- I. Før plaseringen må der foretas en inngående sosial undersøkelse angående barnet og den oppdragende familie.
Hva barnet angår skal denne undersøkelse dessuten alltid være ledsaget av en medisinsk-psykologisk-pedagogisk diagnose utarbeidet av komiteer som er spesialisert og dannet i henhold til prinsipper satt opp av den medisinske-psykologiske avdeling, prinsipper vi helt ut er enige i.
- II. Den sosiale undersøkelse vil tillate en utskillelse av oppdragermiljøet både moralsk og materielt, således at plaseringen blir så stabil som mulig.
Familiens religiøse og sosiale miljø bør være det samme som det bortsatte barns.
- III. Når bortsettelsen har funnet sted, gjelder det hurtigst:
 1. å bygge opp omkring barnet et miljø som er personlig for det.
 2. å begunstige de menneskelige og familiære kontakter og forhold mellom samfunnets medlemmer (hjem og familie).
 3. å understøtte barnet ved hjelp av en rimelig og forstandig sympatisk innstilling overfor sjefen for den oppdragende familie eller hjemmets direktør.
- IV. De hjem hvor barnet er plasert må så langt som mulig forsøke å etterlikne en families struktur.
- V. Kontrollen med bortsettelsen må foretas i samarbeid med de forskjellige organer som tar seg av barnet. Disse organisasjoner skal samarbeide sine anstrengelser.
- VI. I Finland er 4 eller 5 barn, som er blitt foreldreløse under krigen, overlatt til en krigsenke som er ansvarlig for deres oppdragelse og får den nødvendige materielle hjelp fra Staten. Denne måte å handle på forekommer oss å ha mange fordeler og vi skulle like å se den brukt i

tallrike land.

- VII. I det øyeblikk barnet blir bortsatt for en tid eller endelig bör det være under skolepliktig alder, eller skolepliktig. Bortsetting kan bare unntagelsesvis tilrådes for eldre barn.

Store campingleirer.

- I. Prinsipielt skal et barn som opptas i en campingleir bare ha midlertidig opphold der.
- II. Innenfor disse samfund er det nødvendig å etablere underavdelinger av "familietyper" (15 a 20 barn) for å unngå den kollektive ånd i de store sammenslutninger.
- III. En medisinsk-psykologisk-pedagogisk komite bör som hovedregel være tilknyttet leiren.

Oppdragelse i leirer og internater.

- I. Man må alltid forsøke å arbeide henimot favorisering av barnas selvstendighet, idet man bygger på prinsippene for "self-government", arbeide i lag, interesseområder og nyttiggjør seg den kostbare hjelp som faktorene lek og sport gir.
- II. For at det oppdragende arbeid i sammenslutningene kan bli fruktbringende kreves det en ledelse og et personale som moralsk og teknisk er godt utdannet.

Utdannelse av psykologer.

- I. Det er absolutt påkrevet:
1. at utdannelsen av psykologer strekker seg til alle grener av barnpsykologien og avhenger direkte av universitetene.
 2. at de teoretiske studier etterfølges av obligatorisk praksis.
 3. at denne utdannelse blir fastslått ved en offisiell eksamen.
 4. at bare de personer som tilfredsstiller de krav som fastsettes ved denne eksamen har tillatelse til å bære

titelen "barnepsykolog", og bruke denne tittel.

- II. Det vil d a være nødvendig at disse psykologers rettigheter blir beskyttet juridisk i samme grad som titlene til læger, lærere etc.

Fadderskap.

Det ville være å ønske at det moralske fadderskap, slik dette praktiseres av "Union Internationale de Secours aux Enfants", blir organisert i stor målestokk overfor alle barn som er blitt helt forlatt.

Avdelingen til kultur og opplysning.

1. Oppdragelsens mål.

I de land som er ødelagt av krigen, er det påkrevet med en fundamental revisjon av oppdragelsen. Den kan ikke innskrenke seg til den materielle rekonstruksjon. En åndelig gjenfødelse må gå foran den. Bare tanken om en ny humanisme kan begeistre ungdommen for verdensfreden, likasom historien om de nasjonale kriger har kunnet oppflamme ungdommen i enkelte land med militaristiske tradisjoner. Treningen i å tenke etter klare grunnbegreper og den systematiske analyse av problemene må erstatte illusjonen om at det er nødvendig å la barnet absorbere et maksimum av kunnskaper som ofte blir dårlig fordøyet. Kvantitet må vike plass for kvalitet idet de åndelige, intellektuelle og sosiale krefter er de eneste som kan danne aktive og ansvarlige karakterer.

Undervisningen må appellere til barnets initiativ og bringe det til å søke, oppdage, forstå og sette sammen på alle områder: det kulturelle, vitenskapelige, litterære og estetiske.

Den aktive skole og arbeidet i lag kan alene utvikle barnets medfødte anlegg til å la det delta i demokratisk ånd i det offentlige liv, til å la det samarbeide økonomisk

i sosial end og til å utvikle de kulturelle, nasjonale og overnasjonale tradisjoner.

Den aktive skole må la eleven forstå stoltheten og gleden ved det manuelle arbeid.

Organisasjonen av fritiden blir overlatt til fritt initiativ for den som nyter godt av den.

2. Ungdommens bevegelser:

På grunn av sin uavhengighet kompletterer ungdommens bevegelse skolen og ungdommens profesjonelle oppdragelse. Den bør dannes fritt og by ungdommen et miljø som passer den, dannet av de unge etter deres egne ideer, et miljø hvor de på best mulig måte kan utvikle følelsen av sitt eget ansvar og bli kjent med det sosiale livs krav.

Ungdommens forskjellige bevegelser, som er nødvendige i hvert land, skal samarbeide uten ytre restriksjoner. På den internasjonale plan er dette frie samarbeid ikke mindre nødvendig. Ungdommens bevegelser skal nyte godt av alle de kilder som regjeringene kan stille til deres disposisjon, men de må aldri tape av syne at friheten ved deres aksjon i høy grad vil være avhengig av deres egne økonomiske anstrengelser. Det vil være nødvendig så hurtig som mulig å organisere et internasjonalt møte av og for ungdommen, som skal representere ungdommen fra forskjellige land og som tilhører såvel det manuelle som det intellektuelle miljø.

3. Oppdragere.

Det problem som det haster mest med er oppdragelsen av oppdragere av enhver grad. På grunn av de tap som krigen har bevirket blant folk som underviser i mange land, må en studere spørsmålet om en internasjonal hjelpeaksjon. I hensikt å danne en elite av undervisere for oppdragere må der dannes et overnasjonalt sentrum, et virkelig akademi for tenkere, hvor man må søke oppnådd en harmoni mellom

de religiøse, filosofiske, historiske og vitenskapelige sannheter. Arbeidet med å oppnå en harmonisk oppfatning av livet må ikke ødelegges av den profesjonelle utdannelses hypertrofi, hvilket er tilfelle i de fleste av de høyere skoler. Valget av disse oppdragere må ha som kriterium de unge menneskers karakter, intelligens og oppførsel og ikke deres foreldres sosiale og økonomiske posisjon.

For til en viss grad å hindre en profesjonell misdannelse, anbefaler vi at enhver lærer som opptas tar et opphold på ett a to år i en annen sammenslutning (sosial, jord, industriell, verksted) hvorav minst halvparten i utlandet. Ved utnevelser vil de lærere, som har hatt et slikt opphold, bli foretrukket.

4. Boken.

Boken må betraktes som en absolutt nødvendig gjenstand. I handelstraktatene må boken settes på samme plan som næringsmidler av vital interesse.

I avvente av opprettelsen av en internasjonal bokkommisjon som organiserer utvekslingene, skal regjeringene reservere en viss prosentsats av de disponible summer til bokinnkjöp.

Den juridiske avdelings ønsker.

- I. Om oppnevning i hvert eneste land av spesialutdannede jurister til å dømme i saker mot mindreårige.
 - a. om at denne spesialisering er fullstendig og ligger utenfor enhver annen kompetanse.
 - b. om at det i hvert land hvor statsadvokaten og forhørsdommeren griper inn i saker mot mindreårige blir oppnevnt en forhørsdommer og et medlem av retten til å ta seg av sakene mot de mindreårige.
 - c. om at - i hensikt å få en fullstendig spesialisering - barnedommeren får fullmakt i alle anliggender, såvel

- straffe- som sivilrettslige (fratagelse av foreldre- myndigheten, straff av foreldre etc.) som angår barn.
- II. om innførelse ved de juridiske fakulteter av en kriminologisk disiplin og barnestrafferett.
- b. om en spesiell lovbok for beskyttelse av barna inneholdende straffe- og sivilrett, prosess og tvangsmidler.
- III. om at forhørene foregår for lukkede dører.
- IV. om en spesiell prosedyre vedrørende påanke av saker angående mindreårige når anken er forutsett av loven.
- V. Spesielle politiavdelinger for de mindreårige.
- VI. Innføring av en medisinsk-psykologisk undersøkelse forut for pådømmelsen, enten ved konsultasjon av ambulerende eksperter eller ved en institusjon (store byer).
- VII. Straffene erstattes av oppdragende midler.
- VIII. At de oppdragende midler, i det minste prinsipielt, varer helt til myndighetsalderen, med adgang for dommeren eller myndighetene forøvrig å slippe den mindreårige løs i tilfelle av mulkt.
- IX. At dokumentene i saken mot den mindreårige bare blir forevist de judisielle myndigheter og de sakkyndige som oppnevnes av disse.
- X. Muligheten for fjernelse fra dokumentene av de oppdragende skritt er tatt mot den mindreårige, når denne oppnår myndighetsalderen eller senere.
- XI. Sammentreden hurtigst mulig av "Union internationale des juges d'enfants" med deltagelse av de organer som samarbeider med domstolene for mindreårige.
Reorganisering av sekretariatet til "Union internationale des juges d'enfants", som skal sentralisere såvel sine korresponderende medlemmers arbeid som de vitenskapelige undersøkelser vedrørende ungdomskriminaliteten.
- XII. Ønsker at Statene
1. med en gang tar skritt til beskyttelse av de fedrelandsløse barn inntil del alder da det blir mulig for dem å gi uttrykk for sin vilje med hensyn til oppnåelse av en nasjonalitet.
 2. går med på å gi oppholdslandets nasjonalitet til den unge fedrelandsløse som måtte anmode om dette ved oppnådd myndighetsalder.
 3. setter de andre i stand til å velge nasjonalitet etter forgodtbefinnende i dette øyeblikk.

XIII. Ytrer ønske om:

å forbedre den juridiske stilling til alle illegitime barn.

XIV. Samarbeide av alle de institusjoner som beskjeftiger seg med beskyttelse av ungdom.

XV. Da krigen har bevirket en økning av ungdomskriminaliteten, er det mere nødvendig enn noen gang tidligere å ta preventive skritt innen familien og samfunnet.

Som retningslinjer for hele arbeidet med barn ble følgende Pro Juventute Mundi formet:

Theser.

1.

Den materielle og sanitære hjelp til det barn, som er offer for krigen, kan ikke skilles fra den åndelige og psykologiske hjelp.

2.

Familien danner det naturlige miljø for enhver oppdragelse av barnet. Dens medlemmers psykiske sunnhet og psykiske utvikling må tilgodeses ved en fast og omfattende politikk med sosiale reformer hvis eneste mål er at alle skal ha det godt.

3.

Prinsipielt må det barn, som er offer for krigen, oppdras og behandles i sin familie. Dersom familien er fraværende eller ikke evner det, skal Staten overta omsorgen for barnet. Den kan overføre sin myndighet til en familie eller privat institusjon, men den har under enhver omstendighet rett og plikt til å kontrollere den familie eller institusjon som barnet er betrodd til.

4.

For å kunne utvikle barnet harmonisk, er det nødvendig å gi det en fast juridisk og sosial stilling innen familien og Staten.

Intet barn må tape sin nasjonalitet. Når den naturlige familie mangler, er det nødvendig å skaffe tilveie en tilsvarende institusjon. Det er absolutt nødvendig at Statene hurtigst mulig tar skritt til å beskytte de fedrelandsløse barn og skaffer dem de samme fordeler som landets barn nyter godt av.

5.

Hjelpen til de barn som er offer for krigen foretas prinsipielt i det land hvor de befinner seg.

6.

Enhver oppdragende hjelp til det barn som er offer for krigen, skal følge etter en forutgående fysisk, intellektuell og moralsk undersøkelse av barnet. Denne undersøkelse skal, om mulig, foretas av en medisinsk-psykologisk-pedagogisk komite, sammensatt prinsipielt av en læge, som er spesialist i barnepsykiatri (pedopsykiatriker), hjulpet av psyko-pedagoger og av en eller flere sosiale assistenter. Disse komiteer samarbeider med en pediater.

De land som har unngått krigen, inviteres til å stille lignende komiteer til disposisjon for de ødelagte land.

7.

Av hensyn til enheten og for å lette overføringer, repatriering og emigrasjon av de barn, som er offer for krigen, stiller sekretariatet til S.E.P.E.G. eksemplarer av "Carnet Médico-Pédagogique" til disposisjon for de interesserte. Dette dokument blir bare tilstillet de personer som er bemyndiget til å kjenne barnets medisinske stilling, i overensstemmelse med de lover, reglementer eller sedvaner som gjelder i hvert land.

8.

Av hensyn til den fare som foreligger for de barn som har vært utsatt for og fremdeles er utsatt for opplæring i raseteoriene (naziteorier) haster det med å føre disse barn tilbake til en oppdragelse som tar sikte på forhold mellom folk i fred og på respekten for medmennesker.

Om denne tilbakeføring skal lykkes avhenger av de skritt som måtte bli tatt i samme retning når det gjelder familiemiljøene og de oppdragende institusjoner.

9.

Den moralske hjelp til det barn, som er offer for krigen, er fremfor alt et oppdragerproblem i ordets videste betydning.

Oppdragelsen går utenfor rammen om de pedagogiske

institusjoner. Den skyldes miljøets innflytelse, familiens, arbeidets og fritidens, likesom de sosiale og politiske forhold, samt moralske og religiøse overbevisninger.

Oppdragelsen går foran undervisningen, samvittigheten foran vitenskapen.

10.

De egentlige prinsipper for enhver pedagogi faller sammen med de moralske prinsipper som må komme til anvendelse på forholdene mellom menneskene, i solidarisk ånd og med gjensidig respekt for friheten.

Ö n s k e r .

1.

De land som er blitt forskånet for krigen, inviteres til å bringe sin hjelp til rekonstruksjon av skole- og oppdragesmaterieell og også til å hjelpe med å bringe utstyret på de ødelagte hospitaler på høyde igjen. Så lenge som de projekteerte landsbyer m.v. til hjelp for de barn, som er offer for krigen, ikke er kommet istand, ber vi de kommunale autoriteter i hvert distrikt, som er blitt spart, om i løpet av ett år å underbringe og gi de samme fordeler som til barn av deres egne borgere, til et antall skadelidte barn, som svarer til 3 a 5 % av deres innbyggerantall.

2.

Idet vi bygger på prinsippene for Nobelprisen, anmoder vi kulturlegatene om i løpet av 10 år å bevilge priser til de beste tiltak for ungdommen: litterære og kulturelle skolebøker, illustrasjoner, musikk, film.

3.

Staten må oppmuntre kinoen som belærende, opplysende, dokumentarisk og fritidsinstrument og til kamp mot krigen.

4.

Da kontakten med andres kultur og tradisjon er det mest effektive hjelpemiddel mot nasjonalismens overdrivelser, anbefaler vi:

- a) at oppdragerne holder internasjonale sammenkomster,
- b) at ungdommen gis lettere adgang til studie- og fornøyelsesreiser, samt ferieopphold i distrikter som ligger fjernt fra deres hjemsteder, om mulig i utlandet.
- c) å oppmuntre alt som medvirker til å utvide de unges horisont, kjennskapet til og respekten for nesten, og alt som innvier dem i universaliteten til den menneskelige tanke og geni.

---oOo---

Vår hjemreise gikk med bilkonvoi gjennom Tyskland. Vi passerte Freiburg, Karlsruhe, Mannheim, Frankfurt a/Main, Kassel, Hannover og Hamburg. Den ene ruinhaug etter den andre. Jeg ble mer og mer overbevist om at det ville være helt uansvarlig å sende barn nedover til Tysklands byer nu.

Ullevål Sykehus 25.10.1945.

Else Vogt Thingstad.